

 ONDER DE LOEP

Schenkings of legaten
aan gemeenten

 ACTUALITEIT

Bestaansonzekerheid
bij studenten:
resolutie van de OCMW's

 ONDER DE LOEP

Toeristische logies,
co-living en koten:
ons dossier huisvesting

Nieuwsbrief

Stad en Gemeenten van Brussel-Hoofdstad

VER. UITG. CORINNE FRANÇOIS - Nr. 7318

Nr. 129

AFGIFTEKANTOOR: BRUSSEL X
TWEEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT
JULI-AUGUSTUS 2022
ERKENNINGNUMMER P 921662

Is uw organisatie gewapend tegen een cyberaanval?

Ethias Cyber Security maakt u hierin wegwijs

Uit een bevraging in 2021 blijkt dat **7 op de 10 Belgische lokale entiteiten** niet voorbereid zijn op een cyberaanval vanwege een onvoldoende beveiligd IT-netwerk.

Sinds het begin van de gezondheids crisis is het aantal cyberaanvallen echter met 400% gestegen. Een verklaring hiervoor is de kwetsbaarheid van de IT-netwerken van deze instellingen, die achterop hinken op het vlak van digitale beveiliging, ten aanzien van georganiseerde cybercriminelen die over een breed arsenaal aan middelen beschikken.

De potentiële impact van cyberaanvallen wordt met de dag duidelijker. Deze dreigingen kunnen niet alleen de cyberinfrastructuur ontwrichten, maar ook de integriteit, beschikbaarheid en vertrouwelijkheid aantasten van de informatie die wij in digitale vorm opslaan, analyseren en uitwisselen; om nog maar te zwijgen van de financiële, reputatie- of privacyrisico's die zij met zich meebrengen.

Ethias Cyber Security, een innovatief dienstenaanbod

Het doel is om via diverse analyses:

- u te helpen uw digitale omgeving **maximaal te beveiligen**,
- samen met u de prioriteiten te bepalen,
- passende maatregelen te treffen om **mogelijke kwetsbaarheden** en gevolgen met betrekking tot de IT-middelen te **verminderen**.

Dankzij de inschakeling van experts in het domein van cyberpreventie biedt Ethias Cyber Security een compleet dienstenpakket. Dit omvat met name:

- een audit van het bestaande preventiebeleid,
- begeleiding bij de invoering van een preventiebeleid,
- of bij de uitwerking van een actieplan.

Geert VAN AKEN, Key Account Manager

Prins-Bisschopssingel 73 - 3500 HASSELT
0475 97 64 68 - 011 28 21 00
geert.vanaken@ethias.be
ethiasservices@ethias.be

Ontdek onze dienstencatalogus op solutions.ethias.be

DE KORF VAN DE BURGEMEESTER: EEN ZWARE LAST

Uit de peiling van Le Soir – RTL – Ipsos – Het Laatste Nieuws – VTM van afgelopen 20 juni bleek dat 55% van de Belgen zich zorgen maakt om hun verminderde koopkracht als gevolg van de inflatie.

En ook de plaatselijke besturen, die het momenteel lastig hebben met de opmaak van hun begroting, zijn bezorgd om hun financiële toekomst. Bovendien maakte Belfius een paar dagen eerder haar jaarlijkse studie over de lokale financiën bekend, en die bevestigde dat hun bezorgdheid terecht is.

Deze keer hebben we (nog) geen verslag uitgebracht over deze studie in de Nieuwsbrief. Het Brusselse deel van de studie is namelijk nog niet afgerond, en wel om een goede reden want maar liefst vijf gemeenten hebben hun begroting niet sluitend kunnen maken. En daarmee ontbreekt dus nog een vierde van de inhoud van dit deel¹. De gemeenten die nog wat tijd nodig hebben om hun begroting op te maken, ondervinden waarschijnlijk financiële moeilijkheden, wat de ongunstige trend die de studiedienst van de bank nu al vaststelde alleen maar zal versterken.

De studie geeft gehoor aan de bezorgdheid van de gemeenten en bevestigt ze zelfs. Zo preciseert ze haar bevinding aan de hand van een specifieke index, namelijk de ‘korf van de burgemeester’, naar het voorbeeld van de verouderde term ‘boodschappenkorf’. Deze index omvat een aantal indicatoren die eigen zijn aan de wereld van de plaatselijke besturen en waarvan de evolutie kan worden bestudeerd.

En wat blijkt? De crisis weegt nóg zwaarder op de gemeenten dan op de huishoudens. Door enerzijds de lagere belastinginkomsten en anderzijds het toenemende gewicht van de sociale bijstand, de loonkosten en indirect de pensioenkosten, maar ook door de enorme energiefactuur. Bovendien gaat de energietransitie gepaard met zware investeringen. U kunt zich dus wel voorstellen hoe complex en omvangrijk de opdracht is.

En hoe weinig speelruimte er is om die het hoofd te bieden...

Want het verslag waarschuwt ons ten slotte voor een andere bevinding: de reserves raken uitgeput. De gecumuleerde overschotten zijn bijna opgedroogd.

En dat wijst ons nog op iets anders. Dat de situatie vooral verslechterd is in Brussel is toe te schrijven aan een structureel tekort aan financiering van de gemeenten.

Wat deze studie niet vertelt – en dat is overigens haar taak niet – is hoe zij hieruit moeten geraken.

Met andere woorden, hoe kan dit probleem worden opgelost?

Wij hebben helaas geen pasklare oplossingen, maar hopelijk leidt de evolutie van de relatie tussen Gewest en gemeenten tot zowel schaalvoordelen als optimaliseringspistes. De aanzet tot deze herstructureringen wordt al jaren gegeven via contractualiseringsmechanismen en nadien de hervorming van de Nieuwe Gemeentewet met haar recente pakket inzake lokaal bestuur. Inmiddels zijn ze in een voorontwerp van ordonnantie gegoten die, als logisch gevolg van de decumul, de dialoog tussen Gewest en gemeenten zou moeten organiseren. Het is misschien geen wondermiddel maar zeker wel een grote stap voorwaarts voor de Brusselse gemeenten, één die verder gaat dan enkel het financiële aspect.

Olivier Deleuze,
Voorzitter Brulocalis

¹. Belfius liet weten dat het Brusselse deel van de studie in september klaar zal zijn. In een volgend nummer van de Nieuwsbrief komen we hier wellicht op terug.

Nr. 129

TWEEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT
JULI-AUGUSTUS 2022

DIRECTIE:
Corinne François

COÖRDINATIE:
Philippe Delvaux

REDACTIE:
Nicolas Bernard, Périne Brotcorne, Louise Culot, Philippe Delvaux, Iria Galván Castaño, Valentine Snoeck, Patricia Vendramin

VERTALING:
Patrice Van Laethem, AV Translations, Logos Languages

SECRETARIAAT:
Joao André

ABONNEMENTEN:
02 238 51 49
welcome@brulocalis.brussels

RECLAME:
Target Advertising
02 880 59 14 of 081 55 40 78
www.targetadvertising.be

FOTO COVER:
©shutterstock

Nieuwsbrief wordt gedrukt op 100% gerecycleerd papier.

Cette revue existe aussi en français. Si vous souhaitez recevoir le Trait d'Union, contactez notre secrétariat:
welcome@brulocalis.brussels

Sinds 2002 is Nieuwsbrief-Brussel integraal beschikbaar op
www.brulocalis.brussels

BRULOCALIS, Vereniging Stad en Gemeenten van Brussel
Aarlenstraat 53 bus 4 - 1040 Brussel
Tel 02 238 51 40 - Fax 02 280 60 90
welcome@brulocalis.brussels
www.brulocalis.brussels

INHOUD

EDITORIAAL 3

DOSSIER DIGITALE KWETSBAARHEID

ONDER DE LOEP

EEN ONLINE SAMENLEVING DIE UITSLUITING BEVORDERT? 5

ONDER DE LOEP

DIGITALE TOEGANKELIJKHEID: DE WET GARANDEERT GEEN GELIJKHEID 10

ONDER DE LOEP

VAN TOEGANKELIJKHEID NAAR GELIJKE TOEGANG:
ENKELE MOGELIJKHEDEN 11

ONDER DE LOEP

LAAG- EN ONGELETERDEN TEGENOVER GEDEMATERIALISEERDE
DIENSTEN VAN ALGEMEEN BELANG 14

ONDER DE LOEP

DIGITALE BEGELEIDING: HET BELANG VAN DE VERDELING VAN DE ROLLEN 18

ACTUALITEIT

BESTAANSONZEKERHEID BIJ STUDENTEN: DE OCMW'S NEMEN
EEN RESOLUTIE AAN 20

DOSSIER HUISVESTING

ONDER DE LOEP

CO-LIVING 26

ONDER DE LOEP

INTERGENERATIONEEL WONEN 29

ONDER DE LOEP

DE REGELGEVING IN BRUSSEL VOOR TOERISTISCHE LOGIES 32

ONZE GEMEENTEN

HUISVESTING: LEEN MOEILIJKE AFWEGING IN ELSENE 38

ONZE GEMEENTEN

HOE DE STAD BRUSSEL VERHUUR VAN KORTE DUUR
AAN BANDEN LEGT 40

ONDER DE LOEP

WELK ORGAAN MAG LEGATEN EN SCHENKINGEN AANVAARDEN? 44

Gepubliceerd met de steun van

BRUSSEL PLAATSELIJKE BESTUREN
GEWESTELIJKE OVERHEIDSDIENST BRUSSEL

Terwijl in juni de DigitAll-campagne rond digitale inclusie (www.digitall.be) werd gelanceerd én een stappenplan voor de oprichting van OCR's in Brussel en een brochure voor digitale helpers werden gepubliceerd, organiseerde de Federatie van Brusselse OCMW's afgelopen mei een colloquium rond de psychosociale begeleiding van Brusselse OCMW-gebruikers die het moeilijk hebben met de digitalisering. De problematiek van de digitale kwetsbaarheid kwam er toen uitgebreid aan bod. In deze Nieuwsbrief komen we terug op dit dossier en plaatsen we de kwestie in haar context aan de hand van een onderzoek van het Centre interdisciplinaire de recherche Travail, État et Société (CIRTES). Vervolgens bespreekt de vzw Lire et Ecrire het probleem in twee artikels, enerzijds vanuit de invalshoek van een studie over een beperkt gealfabetiseerde bevolkingsgroep en anderzijds door de wettelijke context te schetsen en mogelijke oplossingen en aanbevelingen aan te reiken.

> **Périne BROTCORNE** en **Patricia VENDRAMIN**, allebei sociologe, CIRTES (Centre interdisciplinaire de recherche Travail, État et Société)

EEN ONLINE SAMENLEVING DIE UITSLUITING BEVORDERT?

De laatste jaren is de verspreiding van digitale technologie in vele aspecten van ons dagelijks leven in een stroomversnelling geraakt. De coronapandemie heeft deze tendens nog versterkt tot een nooit eerder geziene situatie. Doordat alle activiteiten plots virtueel verliepen, was inclusie nog nooit zo afhankelijk van digitale technologie, of het nu is voor werk, onderwijs, sociale interactie, vrije tijd, gezondheidszorg of elk ander aspect van het sociale leven. Zonder de weergalozе voordelen van de dematerialisering van steeds meer diensten te willen ontkennen, is het duidelijk dat deze grootschalige omschakeling naar een 'online' samenleving de ongelijkheid tussen burgers blootlegt. Maar vooral brengt de digitalisering van essentiële openbare diensten, zij het van algemeen dan wel van privaat belang, de nog grotere risico's van sociale uitsluiting aan het licht voor degenen die geen toegang hebben tot deze technologie of er niet mee kunnen werken. Diepgaand sociologisch onderzoek maakt het mogelijk om de voorwaarden voor een inclusieve online samenleving in vraag te stellen.

EEN INMIDDELS DOMINANTE MAATSCHAPPELIJKE NORM

Volgens de gegevens van Eurostat had 90% van de Europese huishoudens (EU28) thuis toegang tot internet in 2019. In België zien we min of meer dezelfde verhouding: 92% van de Belgische particulieren tussen 16 en 74 jaar gebruikt het internet op regelmatige basis, 85% van hen op dagelijkse basis. De internetgebruikers zijn in ruime mate vertrouwd met online bankdiensten (79%) en online shopping (72%). Eveneens in 2019 verklaarde 64% van de Belgen het internet te gebruiken voor hun contacten met overheidsdiensten, 49% om inlichtingen te verkrijgen en 44% om officiële formulieren zoals belastingaangiftes in te vullen.

De massale verspreiding van het internetgebruik in combinatie met de actualiteit van de voorbije maanden rechtvaardigt het standpunt van de industriële, commerciële en institutionele actoren, voor wie de digitalisering van essentiële diensten een onvermijdelijke evolutie is die sociale vooruitgang meebrengt. Het discours rond de digitale omschakeling benadrukt de mogelijkheden van digitale technologie om de dienstverlening aan gebruikers-klienten-burgers te optimaliseren en te vereenvoudigen, vooral doordat zij niet langer toegang hoeven te hebben tot de diensten via fysieke punten en door de dienstverlening te persona-

liseren. Om de kosten en de druk voor gebruikers-klienten-burgers te verminderen, werd de digitalisering dus geleidelijk aan doorgevoerd als een bevoorrechte en zelfs exclusieve manier om toegang te krijgen tot een heleboel diensten.

DIGITALISERING VAN DE DIENSTEN VERSUS ONGELIJKE SOCIALE GROEPEN

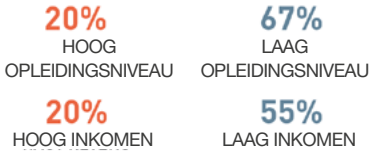
Ten aanzien van deze algemene en enthousiaste digitalisering van de diensten wijzen vele onderzoeken al enkele jaren op de aanhoudende en zelfs toenemende digitale ongelijkheid die vooral de meest kwetsbare bevolkingsgroepen treft op economisch en sociaal-cultureel vlak. Mensen die geen of slechts heel beperkt toegang hebben tot digitale technologie (bijvoorbeeld als gevolg van weinig kwaliteitsvolle apparatuur of een slechte internetverbinding) of die hulp nodig hebben wanneer ze het internet gebruiken, zijn doorgaans armer, ouder, minder opgeleid, vaak niet-beroepsactief en/of meer geïsoleerd dan de anderen. De recente cijfers uit de eerste Barometer van de digitale inclusie in België bevestigen wat sociologische onderzoeken al geruime tijd vaststellen:

De volledige versie van dit artikel werd oorspronkelijk gepubliceerd op de website 'Sociétés en changement' van het IACCHOS-instituut bestaande uit 10 onderzoekscentra in sociale wetenschappen van de UCLouvain

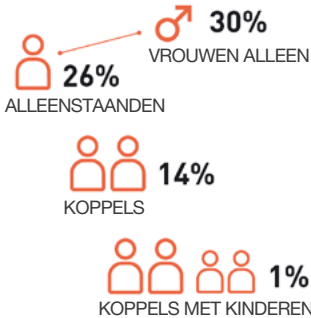
<https://uclouvain.be/fr/instituts-recherche/iacchos/societes-en-changement-ti.html>

Afwezigheid van online interactie met de overheid, volgens het opleidingsniveau en het inkomen

De voornaamste reden die wordt aangehaald om geen gebruik te maken van e-government is het feit dat men daarvoor hulp van een derde nodig heeft, gevolgd door een gebrek aan vaardigheden en de complexiteit van de administratieve procedures.

Afwezigheid van een internetverbinding, volgens de gezinssamenstelling

Wanneer er kinderen zijn in het huishouden, maakt men meer gebruik van digitale technologieën.

digitale kwetsbaarheid gaat nagenoeg hand in hand met sociale en economische kwetsbaarheid.

De resultaten van de barometer tonen namelijk aan dat mensen uit een bescheiden huishouden en/of met een lager opleidingsniveau veel minder vaak dan de anderen over een goede internetverbinding beschikken en het internet gebruiken. En wanneer ze wel gebruikmaken van het internet, zijn zij minder vaak dan de anderen op meerdere apparaten geconnecteerd. Meestal beschikken zij enkel over een smartphone om op het internet te gaan. Dit beperkt de mogelijkheden van complexere gebruiksdoeleinden in het kader van bijvoorbeeld schoolwerk, beroepsmatige activiteiten of administratieve procedures (zie kader 'Enkele cijfers: ongelijkheden qua materiaal en internetverbinding').

Bovendien beschikt in België meer dan één internetgebruiker op twee in een bescheiden huishouden of met een laag tot gemiddeld opleidingsniveau over weinig algemene digitale vaardigheden. Bij vrouwen tussen 55 en 74 jaar stijgt dit percentage zelfs tot bijna 60%.

Maar ook heel wat andere mensen, die wel goed geïntegreerd zijn in de samenleving op professioneel en sociaal vlak, beschikken over te weinig digitale vaardigheden. In België heeft bijna een derde van de internetgebruikers tussen 16 en 74 jaar geringe digitale vaardigheden. Voeg daar nog het aandeel niet-gebruikers aan toe en we kunnen aannemen dat vier op de tien personen zich – ongeacht hun sociale categorie – in een kwetsbare positie bevinden ten aanzien van de toenemende digitalisering van de samenleving (zie kader 'Enkele cijfers: digitale kwetsbaarheid').

ook dat gebruikers volledig zelfstandig leren en zelfs 'ontleren' om hun werkwijze aan te passen. Volgens socioloog Dominique Boullier is het dan ook essentieel dat men weet om te gaan met onzekerheid². Met andere woorden, om digitale geletterdheid te verwerven, moet je niet alleen dagelijkse de nodige technische vaardigheden ontwikkelen om met digitale tools te kunnen werken. Je moet ook kritisch inzicht ontwikkelen in de gevolgen van internetgebruik en, meer in het algemeen, in de sociaal-politieke uitdagingen van de digitale wereld. Je moet bijvoorbeeld weten welke tools je het best gebruikt naargelang je behoeften, hoe je je digitale identiteit en persoonsgegevens kunt beschermen en dat je met een kritisch oog moet kijken naar de informatie die op Google te vinden is.

VAN DIGITALE ONGELIJKHEID TOT UITSLUITING VAN SOCIALE RECHTEN?

De kwestie van de digitale ongelijkheid is uiteraard niets nieuws, maar door de coronacrisis is de situatie wel enorm verslechterd. De lockdown heeft een probleem opnieuw op de voorgrond geplaatst waarvan velen dachten dat het bijna opgelost was, namelijk de digitale kloof.

De uitdrukking 'digital divide' (digitale kloof) is in 1995 dankzij Al Gore ingeburgerd geraakt als politieke slogan en werd nadien al snel overgenomen door sociologen. Zij hebben gewezen op de verschillende aspecten van de digitale kloof, en al gauw hebben vele werken in het domein van de *Internet Studies* deze problematiek gedocumenteerd, zonder daarom de gebruikte definitie in de politiek en de media ter discussie te stellen.

“ De technische vaardigheden moeten constant worden bijgewerkt. ”

Vanaf de jaren 2000 begonnen kritischere werken de wetenschappelijke waarde van het begrip 'digitale kloof' in vraag te stellen³. De auteurs wijzen op de inefficiëntie van het begrip om de vele realiteiten van de online samenleving te begrijpen. Volgens hen wordt de problematiek in studies naar de digitale kloof gereduceerd tot een technologische uitdaging, waardoor de fundamentele sociale aspecten ervan onder het tapijt worden geveegd. Ze vinden dat het probleem niet terug te voeren is tot een gebrek aan toegang of gebruik en vragen om ook aandacht te besteden aan de ongelijkheden die verband houden met de voorwaarden voor toegang tot technologieën, met de aard van het gebruik en met de verschillende gebruiksvormen, alsook aan de vereiste vaardigheden om er duurzaam en zelfstandig mee te leren werken.

VOORTDURENDE VEROUDERING VAN DIGITALE VAARDIGHEDEN

Dat zoveel mensen het moeilijk hebben om zich aan te passen aan de digitalisering is onder meer toe te schrijven aan de snelle en constante ontwikkeling van digitale innovaties. De technische basisvaardigheden die nodig zijn om nieuwe versies van platformen, online diensten, software, toepassingen, enzovoort onder de knie te krijgen, moeten voortdurend worden bijgewerkt. In tegenstelling tot de basisvaardigheden voor lezen en schrijven is het leren werken met digitale technologieën een voortdurend aanpassingsproces, en diverse onderzoeken in de sociale wetenschappen hebben er al op gewezen dat dit voor vele mensen allesbehalve evident is¹. De geleidelijke veroudering van hard- en software (computer, smartphone, programma's ...) gaat bijgevolg gepaard met een veroudering van de digitale vaardigheden. Onzekerheid en ontmoediging komen bovenop het gevoel dat men constant moet bijbenen maar dat dit toch onvoldoende blijkt te zijn. Heel wat mensen met nochtans behoorlijke digitale vaardigheden kunnen dus in zo'n situatie van kwetsbaarheid terecht komen.

De aanhoudende technologische ontwikkeling vereist niet alleen specifieke technische vaardigheden, maar

1. Vodooz, L. (2010), "Fracture numérique, fracture sociale : aux frontières de l'intégration et de l'exclusion", SociologieS [online], Dossiers, Frontières sociales, frontières culturelles, frontières techniques. URL: <http://journals.openedition.org/sociologies/3333>

2. Boullier, D. (2016). *Sociologie du numérique*, Parijs, Armand Colin.

3. Met name Di Maggio, P., Hargittai, E., Celeste C. & Shafer, S. (2004). "Digital Inequality: From Unequal Access to Differentiated Use" in Neckerman, K. (dir.), *Social Inequality*, New York, Russell Sage Foundation, pp. 355-400; Van Dijk, J. (2005). *The Deepening Divide: Inequality in the Information Society*, Londen, Sage.

Daarop volgde een debat: terwijl sommige onderzoekers suggereren om de problematiek te analyseren binnen het domein van de sociologie van de ongelijkheden⁴, geven andere onderzoekers de voorkeur aan het aanverwante maar toch aparte domein van de sociale exclusie/inclusie⁵. De onderzoekers voor wie de digitale kloof een probleem van sociale uitsluiting is, spitsen zich vooral toe op de studie van de processen die situaties van digitale ongelijkheid in sociale uitsluiting veranderen. Volgens hen leiden de verschillen in de toegang tot en het gebruik van digitale technologie tot discriminatie op verschillende vlakken van het sociale leven (onderwijs, werk, administratief en burgerlijk leven, enz.), waarvan de sociale gevolgen nog versterkt worden door de versnelde digitalisering van essentiële diensten. Bovendien legt de dematerialisering van deze diensten het individu een verantwoordelijkheid op, namelijk dat het zich moet uitrusten met voldoende recente apparatuur én moet kunnen werken met deze digitale tools.

“ Het verschil qua toegang en gebruik van digitale technologie leidt tot discriminatie. ”

De digitalisering werpt zich dus op als een dominante maatschappelijke norm die vele eisen met zich meebrengt. En deze eisen worden vaak onderschat door de dienstverleners en de institutionele actoren. Personen die zich niet vlot weten aan te passen aan deze nieuwe, dominante maatschappelijke norm riskeren bijgevolg in de marginaliteit te belanden of zelfs uitgesloten te worden. Wie deze nieuwe norm niet respecteert, krijgt ‘sancties’ opgelegd zoals de sociologen het noemen: geen toegang tot rechten, toegang tot minder kwaliteitsvolle of duurdere diensten, afhaken, verlies van sociale banden en sociale uitsluiting.

DIGITALISERING VAN DE DIENSTEN VAN ALGEMEEN BELANG

Het dienstenaanbod toegankelijk houden voor alle doelgroepen is een bijzondere uitdaging voor de diensten van algemeen belang. Deze diensten, waarvan er vele sociale prestaties organiseren, rechtvaardigen hun bestaan op basis van het universaliteitsbeginsel. Merk op dat de diensten van algemeen belang niet beperkt zijn tot de overheidsdiensten. Ze omvatten een brede waaier van uiteenlopende activiteiten die volgens de wetgever noodzakelijk zijn voor de bevordering van het algemeen welzijn, zoals het openbaar vervoer, onderwijs, gezondheidszorg en administratieve diensten. De organisatorische vormen

zijn ook zeer divers: overheidsinstellingen, verenigingen en mutualiteiten.

Maar gezien de bestaande digitale ongelijkheden reactiveert en versterkt de digitalisering van deze diensten een oudere vorm van ongelijkheid, namelijk het risico op het niet-gebruik van sociale rechten (kortweg ‘non-take-up’). Door de uitgebreide dematerialisering van de diensten van algemeen belang ontstaan er niet alleen extra barrières in de toegang tot rechten maar verdwijnen ook ruimten voor persoonlijk contact, waar de redenen voor non-take-up kunnen worden uitgesproken en begrepen. Wanneer de digitale omschakeling van deze diensten niet goed is voorbereid of wanneer er niet op werd geanticipeerd, kan dit dus non-take-up bevorderen maar wordt het ook moeilijker om non-take-up te voorkomen⁶.

Rekening houdend met de potentiële breuk in de gelijkheid en continuïteit ten aanzien van de diensten van algemeen belang waartoe een online samenleving kan leiden, hoe kunnen de instellingen van algemeen belang de digitalisering van hun diensten dan structureren met inachtneming van hun opdrachten? Deze vraag stond centraal in een onderzoek dat onlangs werd uitgevoerd door een team van het CIRTES. Het focust meer bepaald op het risico op sociale uitsluiting als gevolg van de versnelde en versterkte digitalisering van essentiële diensten op het vlak van gezondheid, mobiliteit en administratie⁷. Aan de hand van casestudy's kon worden achterhaald welke opvattingen over de digitalisering heersen bij de personen die ze doorvoeren, en of zij in hun digitaliseringsstrategie al dan niet aandacht hebben besteed aan digitale inclusie en aan het standpunt van de gebruikers⁸.

Uit de casestudy's blijkt heel duidelijk de broosheid van het digitaliseringsproces van de diensten van algemeen belang. De dienstverleners streven een ‘standaarddoel’ na in de dematerialisering van deze openbare diensten, namelijk om beter te kunnen voldoen aan de noodzakelijke toegang voor alle burgers-gebruikers. De digitale omschakeling lijkt te worden doorgevoerd zonder dat ze ooit werd besproken of in vraag werd gesteld in het licht van de beginselen waarop de diensten van algemeen belang stevast gebaseerd zijn. Er heerst een politiek onvermogen om de gegrondheid van elke digitale investering aan te vechten, want elk betoog eindigt met een verwijzing naar het belang van de gebruiker-patiënt-burger⁹.

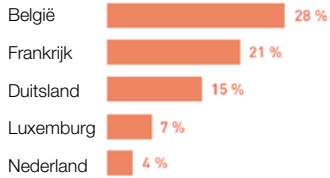
Deze vorm van impliciete consensus over de gegrondheid van de digitalisering van de diensten lijkt ook de implementatie van een coherente en gedeelde inclusieve strategie in de weg te staan. Deze digitale evolutie wordt zodanig als onvermijdelijk en wenselijk beschouwd dat het moeilijk wordt om in te zien dat de digitalisering de opdrachten van algemeen belang zou kunnen verstoren. Volgens Pascal Robert is dit vertrouwen in informatie- en communicatietechnologie onderdeel van een ondoordacht discours dat “toelaat dat ICT wordt vrijgesteld van de noodzaak van rechtvaardiging”¹⁰. Dit discours draagt bij tot het idee dat iedereen baat heeft bij de digitalisering van de

4. Granjon, F., Lelong, B. & Metzger, J.-P. (2009). *Inégalités numériques : clivages sociaux et modes d'appropriation des TIC*, Parijs, Lavoisier.
5. Brotcorne, P., Damhuis, L., Laurent, V., Valenduc, G. & Vendramin, P. (2010). *Diversité et vulnérabilité dans les usages des TIC. La fracture numérique au second degré* (Série Société et avenir), Academia Press, Gent; Vodoz, L. (2010), *Op. Cit.*
6. Revil, H. & Warin, P. (2019). “Le numérique, le risque de ne plus prévenir le non-recours”, *Vie sociale*, vol. 28, nr. 4, pp. 121-133.
7. Het IDEALIC-onderzoek “L'inclusion numérique par l'amélioration de l'autonomie et du pouvoir d'agir au fil du parcours de vie” werd in België door het Federaal Wetenschapsbeleid (BELSPO) gefinancierd in het kader van het programma BRAIN-be. As 5 – Belangrijke maatschappelijke uitdagingen (2015-2019) en geleid door twee universiteiten, namelijk de UCLouvain en de Vrije Universiteit Brussel. <https://www.idealic.be>.
8. Bonnetier, C., Brotcorne, P., Schurmans, D & Vendramin, P. (2018). *Les services d'intérêt général à l'épreuve de la numérisation. Etudes de cas dans les secteurs de la mobilité, de la santé et de l'administration*, Rapport voor het Federaal Wetenschapsbeleid, Brussel, Idealic. <https://www.idealic.be/publications>.
9. Boullier, D. (2016), *Op. cit.*
10. Robert, P. (2011). “Critique de la notion d'imaginaire des TIC, vieilles catégories (mythe et utopie) et nouveaux outils”, in Lakel, A., Massit-Folléa, F. & Robert, P. (dir.), *Imaginaire(s) des technologies d'information et de communication*, Parijs, Edition de la maison des sciences de l'homme, pp. 88-102.

ENKELE CIJFERS / ongelijkheden qua materiaal en internetverbinding

Toegang tot internet, volgens het inkomen. Verschil tussen de meest welgestelde huishoudens en de huishoudens met de laagste inkomens

In vergelijking met onze buurlanden is België het land met de grootste ongelijkheden qua internettoegang wanneer men de meest welgestelde huishoudens vergelijkt met de armste huishoudens. Er is een verschil van 28% tussen de meest welgestelde huishoudens (waarvan 99% online actief is) en de huishoudens met de laagste inkomens (waarvan 71% online actief is). Dat verschil is in België groter dan in Duitsland (15%), Frankrijk (21%), Luxemburg (7%) en Nederland (4%).

11. Boltanski, L. & Thévenot, L. (1991). *De la justification : les économies de la grandeur*, Paris, Gallimard.

“ Vier op de tien personen bevinden zich in een kwetsbare positie ten aanzien van de toenemende digitalisering van de samenleving. ”

Het jaarverslag van de Coördinatie Digitale Inclusie binnen het CIBG is beschikbaar op www.cibg.brussels

diensten, dus ook mensen die niet online actief zijn, want zij verliezen minder tijd aan de loketten door de verminderde drukte totdat zij op hun beurt kunnen werken met de online diensten.

Het is alsof de zekerheid om te worden geconfronteerd met een onontkoombaar proces gepaard gaat met een onzekerheid over de collectieve stappen die moeten worden ondernomen om proactief te reageren zonder het lijdzaam te ondergaan. Dit leidt tot een onvermogen om de verantwoordelijkheid voor het proces op te nemen en om het duidelijk te bepalen en af te bakenen. De ondervraagde beroepsbeoefenaars delen dan ook de overtuiging “dat zij verplicht zijn om de trend te volgen om niet achterop te hinken (...) (manager, IT-partner)”. Hun gemeenschappelijk doel is wel degelijk “een volledig digitale toekomst” (marketingmanager, openbare vervoersmaatschappij) of op zijn minst “snel werk maken van digitalisering” (leidinggevende, ziekenfonds). Sommigen hebben het echter over “het gebrek aan een transversale strategie op dit vlak (...)”. De kwestie van de uitsluiting komt op de tweede plaats, omdat de oplossingen de facto van technische aard zijn.” Deze laatste verklaring wijst duidelijk op de neiging tot ‘technologisch solutionisme’. Met andere woorden, voor problemen worden er meteen technische oplossingen aangereikt – omdat zij als vooruitgang worden beschouwd – zonder dat men zich de vraag stelt of zij eigenlijk wel aan de vastgestelde behoeften beantwoorden.

In de sector van het openbaar vervoer bijvoorbeeld zorgt de digitalisering voor grote veranderingen die de traditionele spelers proberen bij te benen om niet te ver achterop te hinken ten opzichte van nieuwe private spelers. Een dergelijke inhaalrace bevordert de fragmentarische ontwikkeling van online diensten naar het voorbeeld van de digitale industrieën, en dit gaat ten koste van een collectief ontwikkelde strategie die afgestemd is op de specifieke kenmerken van de regionale realiteit op het gebied van openbaar vervoer.

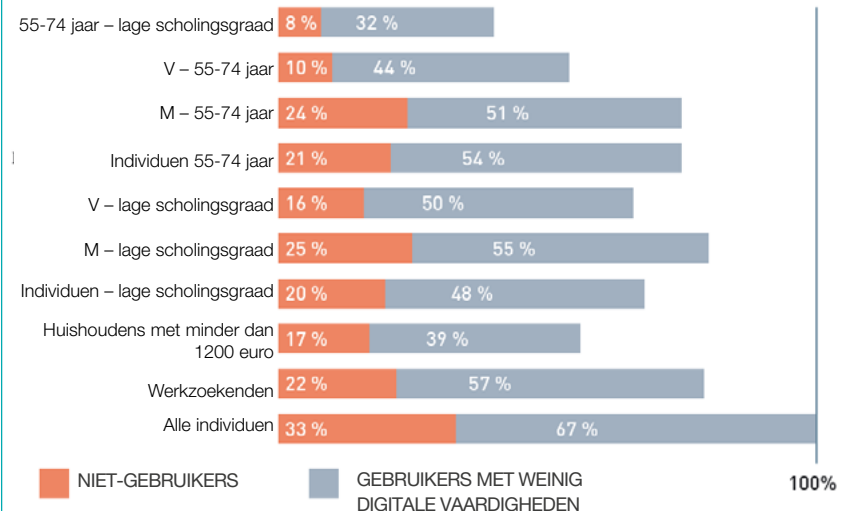
MOGELIJKHEDEN VOOR MEER DIGITALE INCLUSIE

Het is niet zo dat er in de digitaliseringsprocessen van de geanalyseerde diensten helemaal geen aandacht is voor digitale inclusie. Men is het erover eens dat er digitale diensten moeten worden ontwikkeld die voor iedereen toegankelijk zijn. Toch heersen er meerdere en soms zelfs contradictorische opvattingen over wat digitale inclusie precies inhoudt. Tot op zekere hoogte bestaan er drie typen van rechtvaardiging naast elkaar: ten eerste een commerciële logica, die inhoudt dat digitale inclusie het mogelijk maakt om een grotere klantenkring te verwerven; ten tweede een industriële logica, die inhoudt dat digitale inclusie het mogelijk maakt om de diensten efficiënter te maken; en ten derde een burgerlogica, die inhoudt dat digitale inclusie het mogelijk maakt om de diensten meer

ENKELE CIJFERS / digitale kwetsbaarheid

De ISOC-enquête van Eurostat peilt naar de digitale vaardigheden van individuen. Sinds 2016 heeft de meetschaal betrekking op vier competentiegebieden: informatie op het internet opzoeken, verkrijgen en schiften, op het internet communiceren, problemen met het gebruik van digitale tools oplossen en gebruikmaken van online diensten, en tot slot gebruikmaken van schrijf-, reken-, presentatie- en beeldverwerkingssoftware. Voor elk competentiegebied worden een aantal activiteiten opgesomd. Het niveau wordt beoordeeld op basis van de verklaringen van de respondenten. Er kunnen drie mogelijke competentieniveaus worden behaald: laag, basis en gevorderd.

De graad van digitale kwetsbaarheid wordt verkregen door het aandeel van de niet-gebruikers en het aandeel van de gebruikers met een laag competentieniveau bij elkaar op te tellen. We kunnen stellen dat 40% van de Belgische bevolking zich in een kwetsbare situatie bevindt ten aanzien van de toenemende digitalisering van de samenleving.

Bron: Brotcorne en Mariën (2020).

gelijk te maken voor iedereen. Het feit dat deze standpunten naast elkaar bestaan, verklaart waarom er geen duidelijke richting wordt ingeslagen bij de digitalisering van het diensten-aanbod, en staat tevens de uitvoering van gecoördineerde acties in het voordeel van een inclusieve digitalisering in de weg. De compromissen die worden gesloten tussen deze uiteenlopende visies worden vervolgens geconcretiseerd in heterogene regelingen die blijf geven van een wisselende aandacht voor het algemeen belang en voor de representativiteit van alle betrokken gebruikers. Zo wordt een persoonlijk of telefonisch eerstelijnscontact vervangen door een chat, waarbij men in real time een individueel schriftelijk gesprek kan aangaan met een operator, in plaats van te opteren voor een chatbot, waarbij men in dialoog treedt met een robot.

Uit de regelingen die voortkomen uit voorlopige compromissen in plaats van stabiele akkoorden rond een gemeenschappelijk normatief kader waarbij het algemeen belang overheerst, blijkt dan ook een enge opvatting van digitale inclusie, die beperkt blijft tot gerichte acties op het gebied van toegankelijkheid, design of een aangename internetervaring, waarbij tegelijk ervoor wordt gezorgd dat "(...) het comfort van de voornaamste klanten" niet wordt aangetast (marketingmanager, openbare vervoersmaatschappij). De ondervraagde beroepsbeoef-

naars beschouwen deze acties als evenwichtig. Toch hebben zij meer weg van tijdelijk 'opknapwerk' dan van duurzame initiatieven die bevorderlijk zijn voor een inclusief gebruik, dat door middel van technologie de handelingsbekwaamheid van de individuen ondersteunt en ontwikkelt, ongeacht hun sociale positie. Het kortetermijndenken haalt het dus van een algemene aanpak om de afstand tot kwetsbare doelgroepen als gevolg van de digitalisering van de diensten duurzaam te verkleinen.

“ Door de dematerialisering van de diensten van algemeen belang verdwijnen ruimten voor persoonlijk contact. ”

Het is niet voldoende om digitale inclusie eenvoudigweg vanuit technisch oogpunt te benaderen. Het is van essentieel belang dat de digitalisering van de openbare diensten meer wordt benaderd volgens een burgerlogica,

waarbij de bezorgdheid om de gelijke behandeling van de gebruikers en om de bescherming van het algemeen belang de boventoon voert, in plaats van enkel en alleen tegemoet te willen komen aan de som van de particuliere belangen.

Hoewel digitale uitsluiting eerder het gevolg is van ondoordachte technologische keuzes dan van een doelbewust beleid, vormt het een echte uitdaging voor de instellingen van algemeen belang. Om digitale uitsluiting tegen te gaan, moeten de instellingen het beginsel van 'inclusion by design' centraal stellen in hun digitaliseringsstrategie en er tegelijkertijd voor zorgen dat men op verschillende manieren toegang kan blijven hebben tot de diensten van algemeen belang. Ze moeten vooral systematisch een fysiek alternatief met menselijk contact aanbieden, dat minstens even goed is als het online aanbod. Zolang dat niet duidelijk het geval is, zal de digitalisering van de diensten van algemeen belang, die de toegang tot rechten zou moeten vergemakkelijken, er paradoxaal genoeg toe bijdragen dat kwetsbare doelgroepen net verder verwijderd raken van de toegang tot sociale grondrechten. De bedoeling is dus niet om zich te verzetten tegen de digitalisering van de diensten van algemeen belang, maar om er een debat over te durven voeren, waarbij het inclusieve aspect openlijk en collectief ter discussie wordt gesteld.

LOWAIR

Edition 2022

Geografische gegevens en diensten
 Federale partner voor uw toepassingen
 Integrator en geobroker
 Données et services géographiques
 Partenaire fédéral pour vos applications
 Intégrateur et geobroker

NGI
 Nationaal
 Geografisch
 Instituut

IGN
 Institut
 Géographique
 National

WWW.ngi.be
 sales@ngi.be - Tél.: 02/629.82.82

> Louise CULOT, vzw Lire et écrire

DIGITALE TOEGANKELIJKHEID: DE WET GARANDEERT GEEN GELIJKHEID

Digitale toegankelijkheid, zoals opgevat in de wet en geïmplementeerd in het inclusiebeleid, garandeert niet dat alle burgers gelijke toegang hebben tot gedematerialiseerde diensten. Dat het menselijk aspect stilaan verdwijnt, is dubbel zo erg voor laag- en ongeletterden in een samenleving die cultureel wordt beheerst door het geschreven woord.

Digitale kennis als voorwaarde voor de toegang tot rechten

Voor laag- en ongeletterden betekent de 'digitaal by default'-samenleving een verslechtering van de toegangsvoorwaarden voor essentiële diensten en informatie. Van de beloofde tijdswinst of een betere ervaring dankzij een 'gebruikersgericht' online systeem zonder de logheid van de fysieke realiteit (geen wachtrijen meer in de gemeente, geen eindeloos papierwerk meer, enz.) is er nauwelijks sprake.

Digitaal by default

In haar EU-actieplan inzake e-overheid (2016-2020) beschrijft de Europese Commissie het 'digitaal by default'-beginsel als volgt: "overheidsdiensten moeten als voorkeursoptie hun diensten (inclusief machineleesbare informatie) digitaal leveren (en tegelijkertijd andere kanalen openhouden voor degenen die digitale informatie niet willen of kunnen gebruiken). Daarnaast moeten overheidsdiensten via één contactpunt of een onestopshop en via verschillende kanalen worden geleverd." Deze definitie garandeert niet dat de andere kanalen voldoende behouden blijven om in alle behoeften te voorzien. Er zou bijvoorbeeld een minimumaantal loketten per inwoner kunnen worden vastgelegd.

Al vóór het begin van de coronapandemie stelde de alfabetiseringssector vast dat laaggeletterden problemen ondervinden met de procedures. Maar doordat een heleboel essentiële diensten en inlichtingen – publiek, privé, profit en non-profit – versneld werden gedigitaliseerd, heeft de coronacrisis deze problematiek zichtbaarder gemaakt. De pandemie heeft van digitale inclusie een urgent politiek probleem gemaakt op een moment

dat men deed alsof digitalisering – wat intrinsiek vooruitgang inhoudt – neutraal, onvermijdelijk en vanzelfsprekend was; alsof digitalisering niet moest worden overwogen of in vraag moest worden gesteld in het licht van de beginselen van openbare dienstverlening zoals gelijke behandeling, betaalbaarheid, toegankelijkheid, neutraliteit en continuïteit. Volgens onderzoekster Périne Brotcorne heeft deze "ondoordachte digitalisering" bepaalde instellingen "met als uniek doel om het algemeen welzijn te dienen" ervan weerhouden om na te denken over het inclusieve aspect dat een onderdeel moest of zou moeten zijn van het digitaliseringsproces van hun diensten. Want dematerialisering is niet neutraal, wel integendeel. Dematerialisering brengt gevolgen mee voor het leven van bepaalde mensen, en die gevolgen zijn heel materieel.

Momenteel is het overheidsbeleid inzake digitale inclusie toegespitst op twee aspecten om de digitale wereld voor iedereen toegankelijk te maken: enerzijds de uitvoering van plannen voor digitale toe-eigening gericht op begeleiding en uitbreiding van de vaardigheden, en anderzijds de aanpassing van de websites van de Belgische overheidsdiensten aan de aanbevolen toegankelijkheidsnormen op Europees niveau.

Digitale toegankelijkheid in de Belgische en Europese wetgeving

Het begrip 'digitale toegankelijkheid' werd als gevolg van de coronapandemie uiteraard onder de aandacht gebracht, maar het is zeker geen recent begrip. In het kader van een Europees beleid ter bevordering van de ontwikkeling van een digitale samenleving op alle vlakken keurde het Europees Parlement in 2016 richtlijn 2016/2102 inzake de toegankelijkheid van de websites en mobiele applicaties van overheidsinstanties goed.

In België werd deze richtlijn naar de verschillende machtsniveaus omgezet. Dit resulteerde in een Belgische federale wet in juli 2018, een ordonnantie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in oktober 2018, een decreet van de Franse Gemeenschapscommissie in juni

2019, een decreet van het Waals Gewest in september 2019 en voor Vlaanderen het Bestuursdecreet van 7 december 2018. In principe heeft de verplichte toegankelijkheid betrekking op alle websites en applicaties van de instellingen van openbaar belang (gemeentelijke bibliotheken, ambassades, postdiensten, de MIVB ...) en de websites die voor meer dan 50% worden gesubsidieerd door de overheid, ongeacht het machtsniveau.

WCAG-norm, een aanpak gebaseerd op handicap

Om de digitale toegankelijkheid te definiëren, baseert de Europese richtlijn zich op de ervaring van personen met een handicap, zoals aanbevolen door de internationale instelling voor de normalisatie van het wereldwijde web W3C die aan de basis ligt van de (regelmatig bijgewerkte) WCAG-norm.

Om toegankelijk te zijn, moet een website voldoen aan vier grote principes die een aantal technische parameters regelen, namelijk voldoende waarneembaar (bv. video's met ondertitels aanbieden), bedienbaar (bv. autoscroll vermijden), begrijpelijk (bv. geen afkortingen gebruiken zonder uitleg) en robuust (bv. compatibel zijn met hulpprogramma's) zijn. Digitale toegankelijkheid verwijst dus naar "de aanpassing van de digitale omgeving aan het individu (en niet omgekeerd) en legt in principe de verantwoordelijkheid voor deze aanpassing bij de beleidsmakers".

Krachtens de Europese richtlijn moeten alle Belgische overheidsinstellingen hun websites en applicaties toegankelijk maken en als bewijs hiervan een toegankelijkheidsverklaring publiceren. Daarnaast bepaalt de richtlijn dat er een instantie moet worden aangeduid om erop toe te zien dat deze norm op alle machtsniveaus wordt nageleefd. Op federaal niveau is de afdeling Digitale Transformatie van de FOD Beleid en Ondersteuning (BOSA) belast met de audit van de websites en de ontvangst van klachten in geval van nalatigheid, alsook met de coördinatie van de deelstaten bij de toepassing van de richtlijn.

> Louise CULOT, vzw Lire et écrire

VAN TOEGANKELIJKHEID NAAR GELIJKE TOEGANG: ENKELE MOGELIJKHEDEN

Momenteel garandeert de wetgeving niet de gelijkheid van alle burgers met betrekking tot het gebruik van gedematerialiseerde overheidsdiensten. Er wordt geen rekening gehouden met bepaalde moeilijkheden, zoals niet kunnen schrijven. Er zijn minstens drie mogelijkheden om de draagwijdte en de impact van de wet te verbeteren.

Financiële sancties

Ten eerste zou niet-naleving van de wetgeving gepaard moeten gaan met financiële sancties. Na in een periode van twee jaar meer dan 600 websites te hebben geaudit, stelt de federale dienst voor digitale toegankelijkheid in zijn eerste verslag vast dat 73% van de Belgische websites geen toegankelijkheidsverklaring had gepubliceerd. Nochtans kan zo'n verklaring eenvoudig worden opgesteld met behulp van de tools die BOSA gratis online ter beschikking stelt. Wanneer een website volgens de betekenis van de wet niet toegankelijk is, kan er een klacht worden ingediend. Volgens de procedure op de website van BOSA dienen gebruikers die de ontoegankelijkheid vaststellen eerst de betrokken dienst hierover te informeren. Als er geen stappen worden ondernomen om de website toegankelijk te maken, kunnen ze vervolgens contact opnemen met de federale ombudsman.

Tot nu toe heeft deze bemiddelingsprocedure duidelijk niet de – symbolische én financiële – slagkracht om overheidsinstellingen aan te moedigen om hun websites toegankelijk te maken. Gezien de uitdaging om de toegang tot rechten te behouden, lijkt het bijna waanzin dat er geen enkele hefboom wordt overwogen om het bindende karakter van de wet betreffende de digitale toegankelijkheid te waarborgen. Sommige landen, zoals Frankrijk, Spanje en Noorwegen, kozen wel voor financiële sancties bij de omzetting van de Europese richtlijn.

Het begrip 'toegankelijkheid' verruimen

Ten tweede had men bij de omzetting van de richtlijn in het Belgisch recht een ruimere opvatting van toegankelijkheid kunnen goedkeuren. De wet lijkt nog heel wat verplichtingen te negeren die geen verband houden met tijdelijke of definitieve fysieke handicaps. Enerzijds discrimineren de kosten van de apparatuur, van het onderhoud en uiteraard van de internetverbinding zelf de huishoudens met de laagste inkomens. Zij kopen minder kwaliteitsvolle apparaten die sneller verouderd raken, en als zij in geografisch minder goed gedekte gebieden wonen, worden zij geconfronteerd

met een onstabiel netwerk of moeten zij het zelfs helemaal zonder internetverbinding stellen als hun prepaid kaart op is. Een wet op de digitale toegankelijkheid had een mogelijkheid kunnen zijn om de voorwaarden voor de toekenning van het sociaal tarief uit te breiden en om de toegang tot internet in de Grondwet op te nemen als een grondrecht, zoals Estland in 2000 deed met het oog op inclusie.

Anderzijds leidt het gebrek aan taalvaardigheden de facto tot een ongelijk gebruik van digitale technologie. In dat opzicht is het jammer dat de wet betreffende de digitale toegankelijkheid niet verwijst naar het begrip 'eenvoudige taal' om de informatie op de websites van de overheidsdiensten begrijpelijker te maken. De kans werd niet gegrepen om toe te werken naar een transversale inachtneming van dit begrip in de relatie tussen overheidsdiensten en burgers. Eenvoudig en duidelijk taalgebruik dat voor iedereen begrijpelijk is, is nochtans een onderdeel van een algemene benadering van administratieve vereenvoudiging ter bevordering van de administratieve autonomie van alle burgers.

Inclusion by design

Tot slot bepaalt de Europese richtlijn dat er wordt voorzien in mechanismen voor overleg met de partijen die belang hebben bij de toegankelijkheid van de website. Vanuit die optiek pleegt BOSA overleg met verenigingen op het terrein, vooral over de lijst van de websites die moeten worden geaudit. Zou het niet zinvol zijn om de overheidsdiensten verplicht te laten overleggen met verenigingen die de gebruikers vertegenwoordigen, voordat de digitale processen worden ontworpen? Zo kan vanuit de invalshoek van 'inclusion by design' de kloof tussen de ontwerpers en de gebruikers worden gedicht. In de Guide pour une conception inclusive des services numériques stellen Périne Brocorme en Laura Faure vast dat het ontwerpproces tegenwoordig op lineaire wijze het verspreidingsmodel van ontwerper tot gebruiker volgt. De gebruikers worden hooguit na de ontwerpfase ingeschakeld in het kader van de testen, voordat het proces wordt uitgerold.

Zij stellen voor om de aanpak volledig om te gooien en het wervelwindmodel toe te passen. Hierbij garanderen de betrokkenheid en de medewerking van alle belanghebbenden – van het stellen van de problemen tot het zoeken naar oplossingen – het draagvlak en wordt inclusie een prioritaire bekommernis in het digitale ontwerp. Op die manier wordt het gebruik gezamenlijk opgebouwd en niet langer opgelegd. In het Plan voor Digitale Toegankelijkheid van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is bovendien de volgende actie opgenomen: "De aanbevelingen rond digitale toegankelijkheid implementeren in de aanloop naar elke nieuwe gedigitaliseerde overheidsdienst (in samenwerking met easy.brussels)", en dat is een geruststellende evolutie.

Bemiddeling: begeleiding en vaardigheden

Naast de wetgeving die de digitale toegankelijkheid reguleert, voorzien de recente beleidsmaatregelen van de overheid inzake digitale inclusie in het versterken van de acties rond digitale bemiddeling, enerzijds om de burgers te begeleiden en anderzijds om hun vaardigheden te verbeteren.

In deze context lijkt het absoluut noodzakelijk om een debat op gang te brengen rond de kwestie van de rol van de sociale actoren en verenigingen die in contact staan met de doelgroepen op het vlak van digitale begeleiding. Deze rol haakt in op een nieuwe realiteit voor de sociale actie en de verenigingen, die eveneens veranderd is door de dematerialisering van de administratieve relatie. Toch kunnen er kritische vraagtekens worden geplaatst bij die rol, die afgestemd zou moeten zijn op de basisopdrachten in de eerste lijn.

99% van de inwoners van uw gemeente heeft geen probleem
dvan bodemverontreiniging door een mazoutlek.

1% heeft ook geen probleem.

Want Promaz helpt!

Wat een opluchting voor u, het milieu, en álle inwoners van uw gemeente! Want vanaf nu kunnen uw medeburgers op Promaz rekenen als ze vermoeden of vastgesteld hebben dat een lek in hun mazouttank hun bodem verontreinigt. Promaz is het fonds dat helpt en financieel tussenkomt bij bodemsaneringen die nodig zijn in geval van een lek in mazouttanks of -leidingen.

Waarom Promaz?

De sanering van zo'n verontreiniging kan een dure zaak zijn. Net dáárom werd het Promaz-fonds opgericht. Het is het resultaat van een samenwerkingsakkoord tussen de federale en regionale overheden en heeft als missie om dit type vervuiling te behandelen en de bodem te saneren. Wat een opluchting voor uw gemeente!

Wie komt in aanmerking?

Elke eigenaar of eindgebruiker uit uw gemeente, die een bodemvervuiling vaststelt die veroorzaakt wordt door een lek in een mazouttank of -leiding. Maar ook wie in het verleden de bodem al gesaneerd heeft in geval van zo'n mazoutlek, kan genieten van de financiële tussenkomst van het fonds of van de uitvoering van de nodige saneringswerken.

Promaz helpt bij gebouwen met een woonfunctie (één- of meergezinswoningen, appartementen, woningen met een praktijkruimte voor professionele activiteiten), maar ook bij niet-residentiële gebouwen (kantoorgebouwen, scholen, ziekenhuizen, rusthuizen, religieuze gebouwen, hotels...). Het kan gaan om mazouttanks die nog in gebruik zijn, maar ook om tanks die buiten gebruik gesteld zijn en die in het verleden een bodemverontreiniging veroorzaakt hebben.

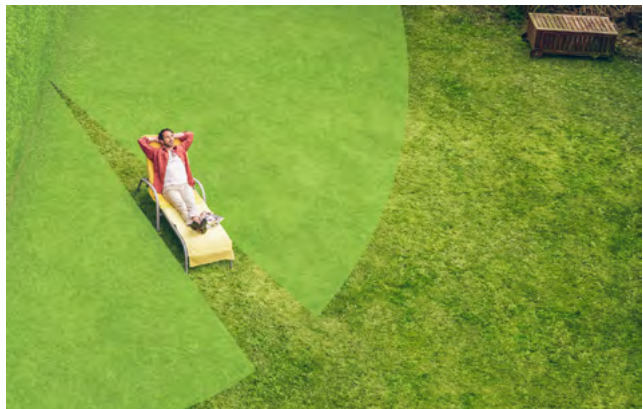
CHoe een aanvraag tot tussenkomst indienen?

Inwoners van uw gemeente die willen weten of ze in aanmerking komen voor een tussenkomst van het Promaz-fonds, kunnen naar de website promaz.be gaan. Daar moeten ze een paar vragen beantwoorden met "ja" of "neen" en weten dan onmiddellijk of ze een tussenkomst van Promaz kunnen verwachten.

Aanvragen tot tussenkomst kunnen gebeuren met het online formulier op onze website, of door een aangetekend schrijven te sturen.

Promaz rekt op u!

Aarzel niet om dit nieuws te verspreiden onder de inwoners van uw gemeente. We voorzien u graag van alle nodige hulpmiddelen om u daarbij te helpen. Bezoek promaz.be/nl/toolkit om gratis posters en folders te bestellen in de nodige hoeveelheden. Samen kunnen we echt bijdragen aan de sanering van onze bodem.

Voor meer info:
www.promaz.be
0800 63 636

Promaz

Wat een opluchting

De tussenkomst van Promaz gebeurt onder de bepalingen van het samenwerkingsakkoord, zoals dat van kracht is a) op de datum van de aanvraag, b) op basis van de prioriteitenlijst van Promaz en c) in functie van het beloop van de beschikbare financiële middelen van Promaz (art. 16 van het samenwerkingsakkoord).

**99% van de inwoners
van uw gemeente
heeft geen probleem**

van bodemverontreiniging
door een mazoutlek.

**1% heeft ook
geen probleem.**

Want Promaz helpt!

Goed nieuws voor het milieu én voor de inwoners van uw gemeente. Als ze vermoeden dat ze een lek hebben in hun mazouttank, kunnen ze vanaf nu beroep doen op Promaz, het fonds dat hen helpt en financieel tussenkomt bij de bodemsanering. Wat een opluchting!

We rekenen ook op u om uw inwoners dit goede nieuws te brengen:

ga naar promaz.be/toolkit, om gratis affiches en folders te bestellen

in de hoeveelheden die u nodig heeft. Samen kunnen we bijdragen aan de sanering van de bodem.

De tussenkomst van Promaz gebeurt onder de bepalingen van het Samenwerkingsakkoord, zoals dat van kracht is a) op de datum van de aanvraag, b) op basis van de prioriteitenlijst van Promaz en c) in functie en tot het beloop van de beschikbare financiële middelen van Promaz (art 16 van het Samenwerkingsakkoord).

 promaz
Wat een opluchting

> Iria GALVÁN CASTAÑO, vzw Lire et Ecrire Bruxelles

LAAG- EN ONGELETERDEN TEGENOVER GEDEMATERIALISEERDE DIENSTEN VAN ALGEMEEN BELANG

Terwijl het digitale tijdperk aan de burgers alsmaar hogere eisen stelt op het vlak van geletterdheid, heeft een op de tien Brusselse volwassenen moeite met lezen en schrijven. Vanuit deze paradox heeft het onderzoeksteam van de (Franstalige) vzw Lire et Ecrire Bruxelles zich afgevraagd op welke manier en in welke mate gedigitaliseerde diensten van algemeen belang en het feit dat de traditionele communicatiekanalen (zoals papier, telefoon en loketten) verminderen – of zelfs verdwijnen – een invloed hebben op de toegang van laag- en ongeletterden tot rechten en diensten. Dit artikel vat de studie samen en geeft een antwoord op deze twee vragen¹.

ACHTERGROND

In Brussel hebben ongeveer 57.000 volwassenen, ofwel 8% van de vrouwen en 5% van de mannen ouder dan 18 jaar, geen diploma basisonderwijs². Lire et Ecrire Bruxelles schat echter dat tot 10% van de volwassenen in Brussel problemen heeft met lezen en/of schrijven³. In het kader van onze dagelijkse activiteiten stellen we vast dat de mensen die bij ons leren lezen en schrijven uit de meest achtergestelde sociaal-economische milieus komen en dat zij zeer vaak in kwetsbare situaties verkeren. 30% van hen trekt namelijk steun van het OCMW, 11% is werkzoekende met een uitkering (19% van de mannen en 7% van de vrouwen) en 21% heeft geen inkomen (28% van de vrouwen en 4% van de mannen). Slechts 3% van de cursisten bij Lire et Ecrire Bruxelles is aan het werk (6% van de mannen en 2% van de vrouwen). Er is duidelijk sprake van ongelijkheid tussen mannen en vrouwen, zowel wat betreft het aantal mensen dat moeite heeft met lezen en schrijven als wat betreft hun sociaal-economische situatie.

Zoals iedereen krijgen ook deze mensen te maken met een ingrijpende digitale revolutie. De coronacrisis heeft de digitalisering van onze samenleving nog wat versneld, versterkt en gerechtvaardigd. Dit betekent dat de diensten van algemeen belang hun dienstverlening digitaliseren en het gebruik van traditionele communicatiekanalen (zoals papier, telefoon en loketten) beperken (of zelfs stopzetten). Heel wat procedures moeten voortaan digitaal. We stellen vast dat mensen die moeite hebben met lezen en schrijven wel digitale innovaties gebruiken, maar dat hun gebruik afhankelijk is van die moeilijkheden⁴.

In deze context kunnen we ons afvragen **hoe en in welke mate de dematerialisering van de diensten van algemeen belang een invloed heeft op de toegang van laag- en ongeletterden tot rechten en diensten in Brussel**. Om op deze vraag een antwoord te kunnen geven, heeft het onderzoeks-

team van Lire et Ecrire Bruxelles 32 mensen (onder wie laag- en ongeletterden en hun begeleiders) geïnterviewd. We hebben ook enkele administratieve procedures uitgevoerd die de respondenten hebben aangehaald (waaronder de aanmaak van een MyActiviris-account).

OORZAKEN VAN DE MOEILIJKE TOEGANG

Al vóór de digitalisering en de beperking van de traditionele communicatiekanalen hadden mensen die moeite hebben met lezen en schrijven en met het begrijpen van administratieve en juridische termen het moeilijk om toegang te krijgen tot hun rechten en tot diensten van algemeen belang in Brussel⁵. Maar de digitalisering lijkt voor nieuwe hinderpalen te hebben gezorgd⁶. Vervolgens wilden we nagaan **welke moeilijkheden laag- en ongeletterden ondervinden om toegang te krijgen tot diensten van algemeen belang als gevolg van de digitalisering van deze diensten en de beperking van andere communicatiekanalen**.

Het hoeft geen betoog dat de digitale ongelijkheid wel degelijk voor hinderpalen zorgt die uit de weg moeten worden geruimd. Zowel de enquête onder de ongeletterde cursisten in 2018 en 2019⁷ als de diepte-interviews in 2020 en 2021 hebben tot dezelfde bevindingen geleid: laag- en ongeletterden hebben **minder toegang tot computers en internet** dan de ruimere Belgische bevolking. Vaak kopen en gebruiken ze liever een mobiele telefoon. Deze mensen vertrouwen uitsluitend op hun smartphone. De internetverbinding is echter niet altijd betrouwbaar en vaak hebben ze geen andere nodige apparatuur, zoals een identiteitskaartlezer of een printer. Daardoor kunnen zij bepaalde essentiële procedures maar moeilijk doorlopen om toegang te krijgen tot diensten en rechten.

- Galván Castaño, Iria, 2022. Les personnes analphabètes à l'épreuve de la dématérialisation des services d'intérêt général. La situation à Actiris, l'office régional bruxellois de l'emploi. Brussel: Lire et Écrire Bruxelles.
- Comité de pilotage permanent sur l'alphabétisation des adultes, 2019. État des lieux de l'alphabétisation Fédération Wallonie-Bruxelles. Données 2014-2015-2016. Brussel: Ministerie van de Federatie Wallonië-Brussel, p. 27.
- <https://lire-et-ecrire.be/En-Belgique-1-adulte-sur-10-a-des-difficultes-pour-lire-et-ecrire>
- Galván Castaño, Iria, 2019. Adultes en difficulté avec l'écrit et nouvelles technologies : quel accès et quels usages ? Brussel: Lire et Écrire Bruxelles.
- Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad, 2017. Inzichten in non take-up van de sociale rechten en in sociale onderbescherming in het Brussels Gewest, Thematisch katern van het Brussels Armoederapport 2016. Brussel: Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie, p. 16.
- Revil, Héléna en Philippe Warin, 2019. "Le numérique, le risque de ne plus prévenir le non-recours" in Meyer et al. (coord.). *Vie sociale*, N°28. Parijs: Cedias-Musée social, p. 126.
- Galván Castaño, Iria, 2019. *Op. cit.*

Guide pour une
conception
inclusive
des services
numériques

Laura Faure,
Fondation Travail-Université
Périne Brocorno,
UCLouvain, Cirles

IDEALIC.BE
setting the future scene of e-inclusion

Wij stellen vast dat **het gebruik van digitale technologieën door laag- en ongeletterden afhankelijk is van hun moeilijkheden met lezen en schrijven**. Zij maken bijvoorbeeld vaak gebruik van WhatsApp of YouTube, maar vinden het moeilijk om informatie op te zoeken op het internet. De toegang tot gedematerialiseerde diensten van algemeen belang hangt echter vaak af van de kennis – die bijzonder moeilijk te verwerven is – van bepaalde gebruiksvormen.

Het hebben van een e-mailadres, dat adres onthouden en weten hoe het te gebruiken is dan ook van fundamenteel belang om toegang te krijgen tot vele rechten en diensten. Maar niet iedereen heeft een e-mailadres, en niet iedereen die er een heeft, weet hoe hij het moet gebruiken. Slechts 28% van de cursisten van Lire et Ecrire Bruxelles verstuurde of ontving e-mails in 2019⁸. Als toegang tot een dienst van algemeen belang noodzakelijkerwijs het hebben en verstrekken van een e-mailadres impliceert, trekken vele laag- en ongeletterden hun plan om er een aan te maken en het aan de dienst in kwestie mee te delen. Het probleem is dat deze mensen het nooit zullen gebruiken en uiteindelijk hun adres en wachtwoord zullen vergeten. Berichten van de diensten zullen daarentegen op het adres in kwestie blijven toekomen.

Beveiligde authenticatie is een ander veelvoorkomend probleem voor mensen die moeite hebben met lezen en schrijven en voor hun begeleiders: zij beschikken vaak niet over een eID-lezer en/of kennen de pincode van hun identiteitskaart niet. Ook wachtwoorden of codes onthouden ze niet.

“ De meeste diensten van algemeen belang verminderen het aantal loketten. ”

Een andere grote uitdaging is het verlies van enige menselijke en materiële houvast. De meeste diensten van algemeen belang zijn hun aantal loketten volop aan het verminderen of zelfs aan het sluiten. Soms is er nog een fysiek onthaal, maar kan er alleen schriftelijk en uitsluitend digitaal een afspraak worden gemaakt. Toegegeven, loketten zijn niet altijd zo toegankelijk en uitnodigend voor alle burgers. Laag- en ongeletterden ondervinden vaak moeilijkheden van allerlei aard om zich mondeling uit te drukken als ze een administratieve vraag stellen of meer inlichtingen over hun rechten wensen: ze beheersen de taal niet (goed), ze kennen hun rechten niet of ze begrijpen de context niet. Bovendien durven zij niet altijd het woord te nemen of vragen te stellen aan de medewerker achter het loket. Maar aan een loket kunnen zij op zijn minst luisteren en zich rustiger uitdrukken. Non-verbale communicatie

helpt ook enorm voor het begrip en om vertrouwen te winnen. Wanneer inwoners documenten hebben gekregen die zij niet begrijpen, kunnen zij met die documenten langsgaan bij het loket.

Om diezelfde redenen kan het fysieke onthaal niet worden vervangen door een telefoondienst. Toch wordt zo'n dienst gebruikt door mensen die moeite hebben met schrijven, vooral voor kleine inlichtingen. De geleidelijke invoering van interactieve antwoordsystemen is voor heel wat gebruikers een bron van angst of frustratie. Bovendien maken de eindeloze wachttijden de toegang tot deze diensten tijdrovend en duur. En daardoor worden telefoondiensten nog ontoegankelijker.

Een andere oorzaak van de moeilijkheden als gevolg van de dematerialisering van de diensten is het verlies van materiële houvast. Brieven worden vervangen door e-mails of berichten die in applicaties worden achtergelaten. Maar zonder materieel spoor van de correspondentie zijn veel mensen die moeite hebben met schrijven niet op de hoogte van deze berichten. Papieren formulieren worden alsmat zeldzamer en fysieke locaties verdwijnen. Toch hebben we gemerkt dat laag- en ongeletterden zich meestal niet de naam van de instellingen herinneren, maar dat ze wel weten waar die zich precies bevinden.

Ook het ontwerp van de digitale kanalen van de diensten van algemeen belang zorgt voor problemen. Ten eerste zijn ze gebaseerd op de geschreven taal. Ten tweede zijn ze ontworpen om aan de norm te beantwoorden⁹. Bovendien voldoen de digitale kanalen van overheidsinstellingen maar zelden aan de *Web Content Accessibility Guidelines*¹⁰, hoewel zij er zich al sinds 2018 verplicht aan moeten houden¹¹.

GEVOLGEN

Er doen zich uiteenlopende situaties voor waarbij laag- en ongeletterden wegens hinderpalen als gevolg van de dematerialisering niet kunnen genieten van het aanbod rechten en diensten waarop zij nochtans aanspraak zouden kunnen maken.

Laag- en ongeletterden worden mondeling – op fysieke onthaalpunten en via telefoondiensten – geïnfomeerd. Wanneer dat stilaan niet meer mogelijk wordt en er enkel nog digitale mogelijkheden overblijven, dan verdwijnt hun toegang tot officiële informatie. Zij hangen dan af van wat ze vernemen via

STAPPENPLAN VOOR OCR IN BRUSSEL

Het CIBG heeft in samenwerking met CABAN (Collectif des Acteurs Bruxellois de l'Accessibilité Numérique, de Brusselse actoren voor digitale geletterdheid) een stappenplan opgesteld als leidraad voor iedere structuur die een Openbare Computerruimte wil oprichten. Dit stappenplan is een van de acties van het Plan voor Digitale Toegankelijkheid 2021-2024 (PDT).

Meer info op cibg.brussels

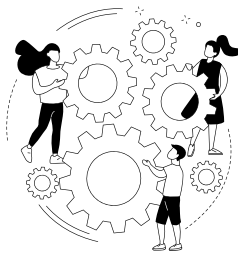
8. Ibidem.
9. Koubi, Geneviève, 2013. "Services en ligne et droits sociaux", in *Caisse nationale d'allocations familiales "Informations sociales"*, 2013/4 nr. 178, p. 44-51.
10. De WCAG-norm (Web Content Accessibility Guidelines) is een geheel van juridische documenten met richtlijnen omtrent de toegankelijkheid van de websites die door overheidsinstellingen worden beheerd.
11. Zie ordonnantie inzake de toegankelijkheid van de websites en mobiele applicaties van de gewestelijke overheidsinstanties en de gemeenten: https://etaamb.openjustice.be/nl/beschikking-van-04-oktober-2018_n2018031954
12. Warin, Philippe, 2010. *Le non-recours : définitions et typologies*. Grenoble : Document de travail, Pacte, MSH Alpes, p. 5-6.
13. Warin, Philippe, 2010. *Op. cit.*, p. 4.

Illiteracy

Technology gap

Social development

dematerialisering van de diensten van algemeen belang zijn soms dramatisch voor de betrokken burgers. Van sommigen werd bijvoorbeeld de uitkering te laat betaald, waardoor ze schulden moesten maken of hun spaargeld moesten aanspreken. Anderen besloten om geen ziekteverlof op te nemen of riskeren sancties van de overheid.

Bovendien kan de non-take-up van één recht leiden tot de non-take-up van meer rechten, aangezien de rechten ondeelbaar en onderling verweven zijn. Soms brengt de digitale aanvraag van een recht of dienst met zich mee dat men bepaalde persoonsgegevens niet langer kan beschermen. Zo zijn laag- en ongeletterden meestal verplicht om met de personen die hen met de online procedures helpen zeer gevoelige persoonsgegevens te delen, zoals het wachtwoord van hun e-mailaccount, de code van hun identiteitskaart en de pincode van hun bankkaart.

Dematerialisering brengt ook **andere negatieve gevolgen** met zich mee. Laag- en ongeletterden hebben **meer tijd nodig om de procedures uit te voeren**. Vóór de dematerialisering hadden ze het al moeilijk om aanspraak te maken op bepaalde van hun rechten, maar nu zijn de trajecten nog ingewikkelder en onduidelijker geworden voor hen.

De aanvraag van rechten en diensten langs niet-digitale weg kan **extra kosten** met zich meebrengen, zoals telefoonkosten of kosten voor het afdrukken van documenten. Ook zijn sommige diensten duurder voor niet-digitale gebruikers – denk aan bankdiensten of diverse culturele activiteiten – en worden hun aanvragen bovendien pas later verwerkt, bijvoorbeeld voor studiebeurzen.

Door de dematerialisering worden volwassenen die moeite hebben met schrijven **alsmaar meer afhankelijk van anderen** om hun rechten aan te vragen of om gebruik te maken van de diensten van algemeen belang. Deze burgers kunnen de procedures niet meer uitvoeren wanneer zij dat willen, maar moeten wachten tot hun helpers beschikbaar zijn. En dat geeft hen een gevoel van onvermogen, van infantiliteit. Hun kinderen, hun partner of de medewerkers van de verenigingen krijgen macht over hen. Bovendien moeten de verenigingen die met deze doelgroep werken nu veel meer maatschappelijk werk verrichten dan twee jaar geleden, als gevolg van de coronacrisis en de moeilijke toegang tot diensten van algemeen belang via niet-digitale kanalen.

We hebben te maken met een **“toenemend aantal burgers dat niet kan werken met digitale technologieën”**¹⁴. De maatschappij, die nochtans zelf individuele responsabilisering vraagt van haar burgers, creëert mechanismen (zoals dematerialisering) die ervoor zorgen dat de meest kansarme bevolkingsgroepen niet meer in staat zijn om hun dagelijkse leven autonoom te beheren.

de media en van hun familieleden of vrienden. Het is dan ook niet verwonderlijk dat uit de interviews blijkt dat ze niet op de hoogte zijn van sommige van hun rechten, of dat ze in ieder geval de procedures niet kennen om een beroep te doen op die rechten. Uit onwetendheid bevinden zij zich bijgevolg in een situatie van non-take-up van rechten en diensten.

“Laag- en ongeletterden worden afhankelijk van anderen en de procedures kosten hen meer tijd en geld.”

Als oorzaken hiervan noemt Philippe Warin, hoofdwetenschapper van het Observatoire des non-recours aux droits et services (ODENORE) in Frankrijk, de ontmoediging door de complexiteit van de procedures, toegankelijkheidsproblemen, moeilijkheden die verband houden met de capaciteiten van de personen, financiële redenen en de moeilijkheid om behoeften uit te drukken, wat hij associeert met analfabetisme¹². Tijdens ons onderzoek hebben we vastgesteld dat het feit dat heel wat procedures voortaan digitaal moeten verlopen een onoverkomelijk obstakel kan zijn, of een hinderpaal die er in combinatie met andere moeilijkheden voor zorgt dat de aanvrager het opgeeft.

Een andere soort situatie die we vaststelden, is wanneer mensen er wel in geslaagd zijn om rechten of diensten aan te vragen, maar ofwel niets hebben gekregen, ofwel maar een deel hebben gekregen, ofwel geconfronteerd worden met vertragingen¹³. Deze (tijdelijke of definitieve) niet-ontvangst is meestal te wijten aan storingen bij de gedematerialiseerde diensten. De burgers worden geconfronteerd met diensten die geen loketten meer hebben maar die ook niet antwoorden op telefoontjes, e-mails en online ingevulde formulieren, of die daar te laat op reageren (later dan de wettelijke termijnen), of die een stereotiep antwoord verstrekken waarmee ze niet echt een antwoord geven op de vraag.

De gevolgen van de non-take-up van rechten en diensten wegens hinderpalen als gevolg van de

Aan de slag als digihelper
Praktische tips om digitalitair te begeleiden

DIGIHELPER

Deze brochure geeft tips om personen te begeleiden die behoorlijk wat digitale achterstand hebben.

www.mediawijjs.be

14. Van Neck, Sébastien, 2021. *Un seul être (numérique) vous manque et tout est dépeuplé. Sur la douce et discrète imposition de la dématérialisation des services d'intérêt général*. Namen: Lire et Écrire Wallonie, p. 11.

15. Revil, Héléna et Philippe Warin, 2019. *Op.cit.*, p. 126.

16. Mazet, Pierre, 2019. 'Vers l'État plateforme. La dématérialisation de la relation administrative', in *La Vie des idées*, 2 april 2019, p. 7.

17. Zie *Guide pour une conception inclusive des services numériques*, in 2021 opgesteld door Laura Faure van Fondation Travail-Université en Périne Brotcorne van de UCLouvain.

BESLUIT

We weten dat mensen in de meest kwetsbare situaties vaak het laagst opgeleid zijn (en dus vaker moeite hebben met schrijven) en dat zij gewoonlijk moeilijke relaties onderhouden met overheidsinstanties (aangezien ze niet in de "klassieke hokjes"¹⁵ passen). En door hun onzekere situatie moeten zij net regelmatig een beroep doen op deze overheidsinstellingen¹⁶.

Het autonome gebruik van gedematerialiseerde overheidsdiensten vergt digitale vaardigheden die constant moeten worden bijgewerkt, alsook taalvaardigheden en inzicht in de institutionele context. Maar mensen die moeite hebben met schrijven beschikken niet over deze vaardigheden, en het vraagt tijd om dergelijke vaardigheden te verwerven. Gedurende die tijd moeten zij via niet-digitale kanalen toegang kunnen krijgen tot de diensten van algemeen belang. In dat opzicht is het van essentieel belang om loketten en telefoondiensten te behouden, maar ook brievenpost en papieren formulieren. We stellen echter vast dat het dematerialiseringsproces ongevoelig is voor de rechten van de meest kwetsbaren. Wegens hinderpalen als gevolg van de dematerialisering kunnen laag- en ongeletterden niet genieten van het aanbod rechten en diensten waarop zij nochtans aanspraak zouden kunnen maken. Daarnaast kost het hen meer geld en tijd om toegang te krijgen tot rechten en diensten van algemeen belang. Bovendien stellen we vast dat zij meer afhankelijk zijn van derden voor de uitvoering van dagdagelijkse procedures. Dat heeft gevolgen voor het zelfbeeld van deze mensen, die hun handelingsmogelijkheden zien verminderen.

Voor Lire et Écrire Bruxelles moet de dematerialisering van diensten van algemeen belang als doel hebben om de dienstverlening beter te maken, niet alleen voor mensen die digitale kanalen gebruiken maar ook voor degenen die ze niet gebruiken. Daarom pleiten we voor een combinatie van inclusief ontworpen¹⁷ digitale interfaces en loketten die voor iedereen toegankelijk zijn. Want als de fysieke onthaalpunten als gevolg van de digitalisering minder druk bezocht worden, dan zouden die diensten toch de kwaliteit van het onthaal moeten kunnen verbeteren voor de personen die er wel nog gebruik van maken. Waarom niet voorzien in nabijgelegen, toegankelijke, uitnodigende loketten die aangepast zijn aan kwetsbare doelgroepen en waar de medewerkers meer tijd kunnen besteden aan elke gebruiker? Dematerialisering is geen onontkoombaar proces. Maar de gehaaste en ondoordachte doorvoering ervan komt met dramatische gevolgen voor het dagelijkse leven en de leefomstandigheden van de meest kwetsbaren.

NIEUW GEBOUW IN ELSENE: OOG VOOR DIGITALE KWETSBAARHEID

Net als Ukkel en Etterbeek (Nieuwsbrief 128 en 122) renoveert ook Elsene gefaseerd haar gemeentegebouwen. Zo werd op 22 juni het prachtige atrium, waar voortaan meerdere diensten ondergebracht zijn, feestelijk geopend. We komen later zeker nog terug op dit ambitieuze project.

Maar in het kader van dit dossier over digitale kwetsbaarheid trok één aspect van het Elsense project alvast onze aandacht: *"We wilden digitale zuilen installeren om de procedures vlotter te laten verlopen voor de burgers, maar we wilden tegelijk ook zeker zijn dat mensen die hier moeilijkheden mee zouden ondervinden goed zouden worden opgevangen en begeleid"*, aldus burgemeester Christos Doukeridis.

"Daarom hebben we op de hoek van de Viaductstraat en de Elsensesteenweg een 'corner' met aparte ingang opgericht voor procedures die wat meer inspanning vragen", vullen schepenen Romain de Reusme en Yannick Piquet aan.

"We weten allemaal, en vooral de maatschappelijk werkers, dat digitaal ongeletterden het alsmoer moeilijker hebben met de procedures die net steeds vaker gedigitaliseerd worden. Deze doelgroep kan dus in onze corner terecht voor menselijke begeleiding."

CAMPAGNE EN CHARTER VOOR INCLUSIE

Maar liefst 46 bedrijven en organisaties hebben in juni het Digitale Inclusie Charter ondertekend tijdens de lancering van de DigitAll-campagne om mensen te sensibiliseren voor de gevaren van digitale uitsluiting

www.digitall.be

> Louise CULOT, vzw Lire et écrire

DIGITALE BEGELEIDING: HET BELANG VAN DE VERDELING VAN DE ROLLEN

Ook in de wereld van het maatschappelijk werk zien we steeds meer digitale procedures. Het is dan ook belangrijk om de verdeling van de rollen van de maatschappelijk werker opnieuw vast te leggen.

De eerste lockdown als gevolg van de coronacrisis in maart 2020 dateert intussen van ongeveer twee jaar geleden. De online voorzieningen die toen tijdelijk waren opgezet om met deze onverwachte situatie om te gaan, werden uiteindelijk behouden in vele aspecten van het administratieve en maatschappelijke leven. Dit houdt uiteraard veel meer in dan gewoon maar een verandering van kanaal en heeft verregaande gevolgen voor de uitvoering van de **sociale eerstelijnsactie**. De maatschappelijk werkers zijn nu namelijk ook **belast met een deel van de relatie tussen de burgers en verschillende diensten** (overheidsdiensten, bankdiensten, school, gezondheidszorg, enz.), wat een “dubbele gekruiste overvloed” teweegbrengt¹.

Aan de ene kant ligt de sterke digitalisering in de administratieve en sociale begeleiding aan de basis van **ethische spanningen** bij de maatschappelijk werkers. Want van hen wordt verwacht dat ze – zonder mandaat, zonder duidelijke opdracht en zonder specifieke opleiding – jongleren met wacht-

woorden en andere toegangscode's, de privésfeer binnendringen en in aanraking komen met erg private informatie over de burgers die zij begeleiden. Aan de andere kant gaat de administratieve begeleiding nu **veel verder dan sociale actie** en wordt verondersteld dat de digitale begeleiders of bemiddelaars over administratieve vaardigheden beschikken. Waar liggen de grenzen van de tussenkomst? Wat is de zin van de interventie? Welke verantwoordelijkheid dragen de maatschappelijk werkers in deze privacyrelatie? Welke plaats nemen digitale vaardigheden in? Al deze vragen kunnen en moeten zelfs worden gesteld, op voorwaarde dat een aantal vanzelfsprekendheden altijd in gedachten worden gehouden.

Ten eerste hebben de sociaal-culturele en **sociale actoren** hun eigen opdrachten, en ongeacht of ze instemmen met deze nieuwe rol als digitale begeleider, het is **niet aan hen om de gebrekkige strategie van de publieke en private diensten te compenseren**.

Ten tweede mag digitale begeleiding (net als de versterking van de digitale vaardigheden) **niet in de plaats komen van de actieplannen en de initiële opdrachten van de verenigingen**, want dan lijkt het alsof digitalisering urgenter en nuttiger is dan alfabetisering.

Een derde vanzelfsprekendheid houdt verband met de **beoefening van het maatschappelijk werk zelf**. Deze beoefening wordt opgevat als een culturele dialoog tussen gelijken² en vereist onvoorwaardelijk **“een fysieke ontmoeting, een materiële co-existentie in een andere tijdsbeleving”**, wat in de ‘virtuele’ wereld niet mogelijk is³. Bij alfabetisering is onderwijs via internet onaanvaardbaar, omdat er meteen al een selectie zou plaatsvinden onder de cursisten op basis van hun internetverbinding en apparatuur. Een deel van hen zou bijgevolg uit de boot vallen.

Nu de premissen zijn gesteld, zal de uitstippeling van een **overheidsbeleid inzake digitale inclusie** een duidelijke visie van ieders rol vergen, alsook de erkenning van de nieuwe rollen die zullen leiden tot het ontstaan van nieuwe beroepen of tot de eventuele verandering van bestaande beroepen. Bij Lire et Ecrire worden de beroepen van onthaalmedewerker en trainer geconfronteerd met deze veranderingen. In dat kader is er nood aan overleg met de sector, aan gecoördineerde politieke antwoorden en financiële middelen, aan een luisterend oor en aan een gezamenlijke strategie binnen de teams. Niemand mag het gevoel hebben verplicht te moeten veranderen van beroep of overbodig dreigen te worden. De werknemers in de alfabetiseringssector kunnen op het

1. Pierre Mazet, bijdrage tijdens het colloquium **Digitale toegankelijkheid: waar staan we?**, op. cit.
2. Volgens de definitie van Marcel Hicter in het artikel van Christine Mahy en Jean Blairon, **Pourquoi il faut refuser l'exercice du travail social en distanciel**, <https://www.rwlp.be/images/Pourquoi-il-faut-refuser-exercice-du-travail-social-en-distanciel.pdf>
3. Christine Mahy en Jean Blairon, ibid.

LEZEN EN SCHRIJVEN, EEN BASISVOORWAARDE VOOR BEPAALDE DIGITALE GEBRUIKSVORMEN

Wat de ontwikkeling van digitale vaardigheden betreft, is het nationale beleidsdoel om de kennis van ongeveer 40% van de Belgen (hetzelfde aandeel als op Europees niveau) op peil te brengen. Dit percentage stijgt tot 75% bij de laagst opgeleide bevolkingssegmenten, met eveneens de laagste inkomens⁵. In haar laatste **Zoom: Barometer van de digitale inclusie** over de toegang tot essentiële diensten bericht de Koning Boudewijnstichting dat 60% van de mensen met hoogstens een diploma van lager middelbaar onderwijs niet gebruikmaakt van e-administratie, dat 40% niet aan e-banking en online shopping doet en dat 70% geen gebruik maakt van online gezondheidsdiensten⁶. Dat wil niet zeggen dat laagopgeleiden het internet helemaal niet gebruiken of geen digitale vaardigheden of cultuur hebben⁷. Maar zij beheersen bepaalde gebruiksvormen niet, die als belangrijker of nuttiger worden beschouwd in een ‘digitaal by default’-samenleving. Deze gebruiksvormen zijn hoofdzakelijk administratief van aard, zoals online overschrijvingen uitvoeren, surfen op de platformen van de verschillende overheidsinstanties, de inschrijvingsprocedures voor scholen of bij Actiris uitvoeren, communiceren via mail, afspraken vastleggen en specifieke informatie online opzoeken⁸.

Aangezien deze gebruiksvormen grotendeels schriftelijk beschreven zijn, is een opleiding in digitale technologie voor laag- of ongeletterden **enkel denkbaar indien zo'n opleiding aansluit op een alfabetiseringsproces**. Digitale ongelijkheid moet dus absoluut worden tegengegaan via een toereikend alfabetiseringsaanbod dat aangepast is aan de leefomstandigheden en de behoeften van de cursisten.

vlak van digitale inclusie cruciale actoren zijn om het vertrouwen te herstellen dat noodzakelijk is voor het handelingsvermogen van de personen die zij begeleiden in een verslechterde en denigrerende sociale context, voor zover zij zelf worden begeleid en

gehoord en er rekening wordt gehouden met hun kennis van de realiteit op het terrein en hun eventuele bezorgdheden.

Deze betrokkenheid van maatschappelijk werkers bij de digitale inclusie als bemiddelaars, tussenpersonen of facilitators – of ze het nu willen of niet – mag uiteraard niet het onevenwicht in de verdeling van ieders verantwoordelijkheden overschaduwen. Op dit moment hangen de burgers-gebruikers nog vooral af van informele steun (vrienden, familie, verenigingen ...) om hun online procedures uit te voeren. Oplossingen zoals het platform 123 Digit, een specifieke tool die resulteert uit een publiek-private samenwerking en die ter beschikking wordt gesteld van digitale hulpverleners in de eerste lijn in alle interventiesectoren (alfabetisering, integratie, hulp aan migranten, armoedebestrijding, advies voor senioren ...)⁴, kunnen nuttig zijn maar volstaan niet. Hoewel er financieringsbudget is voor nieuwe actoren van de digitale facilitering die zich op het juiste moment zullen weten te positioneren, **moet er een dicht netwerk van loketten worden behouden** om de toegenomen sociale ongelijkheid als gevolg van de coronacrisis en de versnelde dematerialisering weg te werken. De eerstelijnsmedewerkers van de overheidsdiensten beschikken over een zekere ervaring en knowhow die niet zo gemakkelijk kan worden vervangen, noch door een tool, noch door een digitale hulpverlener voor wie het onmogelijk is om op de hoogte te zijn van alle subtiliteiten van de administratieve procedures in het kader van belastingaangiftes, uitkeringsaanvragen of schoolinschrijvingen.

4. 123 Digit is het resultaat van een publiek-private samenwerking die werd gefinancierd door de Koning Boudewijnstichting, de start-up itse, het ING Fonds voor een Digitalere Samenleving en de 4WINGS Foundation. De tool werd ontwikkeld door de vzw WeTechCare Belgique naar het voorbeeld van het platform 'Les Bons Clics' dat WeTechCare heeft ontwikkeld in Frankrijk. Voor meer details over deze tool, zie het artikel van Jean-Luc Manise, 2021, op. cit.
5. Barometer van de digitale inclusie van de Koning Boudewijnstichting, 2020.
6. Zie: <https://www.kbs-frb.be/nl/vier-belgen-op-tien-riskeren-digitale-uitsluiting>
7. Deze digitale praktijken worden beschreven in de artikels van Iria Galván Castaño (op. cit., 2019) en Aurélie Leroy, Quel accès aux TIC pour les personnes peu scolarisées en Belgique, Lire et Écrire Communauté française, 2020.
8. Sébastien VAN NECK, Un seul être (numérique) vous manque et tout est dépeuplé. Sur la douce et discrète imposition de la dématérialisation des services d'intérêt général, 2021, Lire et Écrire Wallonie.

BeFre

REUSABLE BAGS ONLY

Opgericht in 2007, BeFre is een pionier en specialist in het ontwerpen, produceren en in de handel brengen van herbruikbare, duurzame en milieuvriendelijke zakken, tassen en verpakkingen...

Voor meer informatie: BEFRE.BE
 Tel: **02 627 56 11**
 Mail: INFO@BEFRE.EU

BESTAANSONZEKERHEID BIJ STUDENTEN: DE OCMW'S NEMEN EEN RESOLUTIE AAN

De OCMW's, die eerst bijeenkwamen in de Conferentie van Voorzitters en daarna in het Directiecomité van de Federatie van Brusselse OCMW's, zijn engagementen aangegaan en hebben een resolutie aangenomen over bestaansonzekerheid bij studenten.

1. Cijfers afkomstig uit "Blik op het studentenleven: stedelijke praktijken en omgang met de stad" Perspective. brussels, december 2020.
2. Cijfers van het Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse (BISA).
3. De Commissie voor Hoger Onderwijs, voor Inclusief Onderwijs, voor Onderzoek, voor Universitaire Ziekenhuizen, voor Sport, voor Jeugd, voor Jeugdhulp, voor Justitiehuisen en voor de Promotie van Brussel van het Parlement van de Franse Gemeenschap, de Commissie voor Huisvesting en Plaatselijke Besturen van het Waals Parlement, de Commissie

Met meer dan 104.000 studenten in het gesubsidieerd hoger onderwijs is het Brussels Gewest de grootste studentenstad van het land. Tijdens het academiejaar 2019-2020¹ bevonden er zich in totaal 52 instellingen die door de Vlaamse Overheid of de Federatie Wallonië-Brussel gesubsidieerd werden in 14 van de 19 Brusselse gemeenten.

In 2020² vertegenwoordigden de 13.174 leefloongerechtigden in de leeftijdscategorie tussen 18 en 24 jaar op zichzelf bijna 32% van alle leefloongerechtigden in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Van de 13.174 gerechtigden die dit leefloon ontvingen, was meer dan de helft student.

Een in 2019 uitgevoerde studie over de **leefomstandigheden van studenten in het hoger onderwijs** in de Federatie Wallonië-Brussel heeft bijzondere aandacht besteed aan het fenomeen van bestaansonzekerheid bij studenten.

Een multifactoriële reactie is dus noodzakelijk in de strijd tegen bestaansonzekerheid bij studenten. De verschillende punten die in de studie worden aangehaald tonen aan dat er verschillende bevoegdheidsniveaus zijn (FWB, Gewesten en Federale overheid) die zouden moeten tussenkomen om de bestaansonzekerheid bij studenten doeltreffend te bestrijden, elk binnen hun eigen bevoegdheden.

Op 26 april 2021 heeft de "**Académie de recherche et d'enseignement supérieur**" (ARES) **advies nr 2021-07** uitgebracht over de strijd tegen bestaansonzekerheid bij studenten. Daarin stellen zij voor om een akkoord te bereiken over enkele belangrijke beginselen/actierelaties, door een onderscheid te maken tussen de acties die door de hulpverleners zelf kunnen worden uitgevoerd, en de structurele acties waarvoor wettelijke bepalingen vereist zijn, **met een daadwerkelijke coördinatie tussen de betrokken beleidsniveaus**. Dit dient te gebeuren in overleg met de actoren in het veld.

Wat de OCMW's betreft, vraagt de ARES om een versterking van de samenwerking tussen de OCMW's en de sociale diensten van de instellingen voor hoger onderwijs, en een homogenisering van de criteria tot toekenning van een leefloon bij alle OCMW's voor studenten die een aanvraag indienen.

Eind juni 2021 werd een **interparlementaire ontwerpresolutie**³ goedgekeurd tot bestrijding van bestaansonzekerheid bij studenten en verbetering van de leefomstandigheden van

Bestaansonzekerheid of armoede?

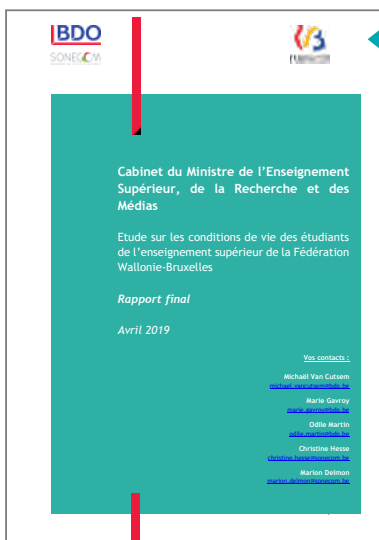
Volgens de studie over de **leefomstandigheden van studenten in het hoger onderwijs** "moet bestaansonzekerheid worden beschouwd als een **risicofactor die kan leiden tot armoede**. Het woord "risico" is belangrijk omdat, hoewel de kans dat men in de armoede terechtkomt toeneemt naarmate de bestaansonzekerheid aanhoudt, dit laatste niet automatisch betekent dat men daadwerkelijk in armoede leeft.

De definitie van bestaansonzekerheid is daarom breder dan die van armoede, omdat er ook rekening gehouden wordt met het "potentiële risico" van personen in bestaansonzekerheid om in de armoede terecht te komen. Bestaansonzekerheid verwijst noodzakelijkerwijs naar een onstabiele situatie, waarbij er onzekerheid is over wat de toekomst zal brengen. Deze instabiliteit en de daaruit voortvloeiende onzekerheid uit zich op vele vlakken in het leven van een persoon. Net als armoede heeft bestaansonzekerheid een multidimensionaal karakter. De kans om in de armoede terecht te komen wanneer men in bestaansonzekerheid leeft, is alomtegenwoordig, omdat we de risicofactoren ervan dagelijks en overal terugvinden in het leven van deze personen."

studenten, voorafgegaan door een **reeks hoorzittingen**⁴ die plaatsvonden op 19 januari, 2 februari, 23 februari en 9 maart 2021 over "de leefomstandigheden van studenten in het hoger onderwijs in de Federatie Wallonië-Brussel".

Deze hoorzittingen hebben aangetoond – net zoals het geval is bij het OCMW van de Stad dat door de parlementsleden van de verschillende Parlementen werd gehoord – dat de OCMW's geconfronteerd worden met een toenemende financiële onzekerheid van de studenten en dat de coronacrisis de situatie nog heeft verergerd.

Veel jongeren kloppen echter niet aan bij de OCMW's; omdat zij beschaamd zijn, omdat zij niet weten welke steunmaatregelen er beschikbaar zijn, of omdat de administratieve procedures hen ontmoedigen. Daarom is het niet alleen nodig om proactieve projecten te lanceren voor jongeren van 18 tot 25 jaar, maar ook om gesprekken op te starten

voor Onderwijs, voor Beroepsonderwijs, voor Personen met een Handicap, voor Schoolvervoer, voor Kinderdagverblijven, voor Cultuur en Toerisme van de Raad van de Franse Gemeenschapscommissie en een afvaardiging van het Parlement van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, waarvan de tekst beschikbaar is op <https://www.parlementfrancophone.brussels/documents/proposition-033209-du-2021-06-22-a-13-28-48/document>

4. Parlement van de Franse Gemeenschap (2020-2021), Hoorzittingen over de leefomstandigheden van studenten in het hoger onderwijs in de Federatie Wallonië-Brussel, verslag van de commissie, doc. 211 – Nr 1
5. Hierna genoemd "de Conferentie"

die het de 19 Brusselse OCMW's mogelijk maken engagementen aan te gaan.

Met het oog op de **2de Conferentie van de Voorzitters en Secretarissen-Generaal van de OCMW's** van 2022, over bestaansonzekerheid bij studenten, werden de Brusselse OCMW's diepgaand bevroegd over hun praktijken en de uitdagingen waarmee ze worden geconfronteerd.

Het resultaat hiervan eind juni 2022 was een **"Resolutie van de Conferentie van de Voorzitters van de Openbare Centra voor Maatschappelijk Welzijn van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest over de alarmerende evolutie van de energiearmoede"**.

Deze bestaat voor een deel uit engagementen aangegaan door de Brusselse OCMW's in de strijd tegen bestaansonzekerheid bij studenten, en voor een ander deel uit verzoeken gericht aan de andere bestuursniveaus.

> Meer info

Download de volledige tekst van de 'Resolutie van de Conferentie van Voorzitters van de Openbare Centra voor Maatschappelijk Welzijn van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest over de alarmerende evolutie van de energiearmoede' op www.brulocalis.brussels

Engagementen aangegaan door de Brusselse OCMW's (fragment)

De Brusselse OCMW's richten binnen hun Federatie een **"Commissie Studentleven"** op, die de studentencellen van de OCMW's bundelt. Het doel hiervan is het opstellen van een **gemeenschappelijk plan ter bestrijding van bestaansonzekerheid bij studenten**.

De Brusselse OCMW's willen meer **terreingegevens** verzamelen om zo de bestaansonzekerheid van studenten bij de 19 OCMW's te analyseren en op te volgen. Daarna zullen zij **gemeenschappelijke, transversale en geharmoniseerde** maatregelen nemen om studenten in nood tegemoet te komen, zoals het gezamenlijk goedkeuren van een **geharmoniseerde steunpijler** voor studenten die leven in bestaansonzekerheid.

De Federatie van OCMW's zal aan het begin van het schooljaar een **actieplan** voorleggen om studenten beter te informeren over het bestaan van de OCMW's, om te verhinderen dat studenten geen gebruik zouden maken van hun rechten.

Verzoeken aan de federale overheid (fragmenten)

De Conferentie van Voorzitters van de Openbare Centra voor Maatschappelijk Welzijn van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest vraagt de federale regering, enerzijds, **om de Brusselse OCMW's structureel beter te financieren** voor hun acties voor **18- tot 25-jarigen** die zij onder hun hoede hebben, door te voorzien in een bijkomende terugbetaling van het leefloon van minstens 15%, en, anderzijds **het verschil tussen beursstudenten en niet-beursstudenten bij de toekenning van het leefloon met betrekking tot de inhouding van het bedrag op een studentenjob op te heffen en naar boven bij te stellen**.

Verzoeken aan de gemeenschappen (fragmenten)

De Conferentie van Voorzitters van de Openbare Centra voor Maatschappelijk Welzijn van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest vraagt aan de Regering van de Franse Gemeenschap Wallonie-Bruxelles en aan de Vlaamse Regering

- om een **betere samenwerking uit te werken met de sociale diensten van de instellingen voor hoger onderwijs** van hun respectieve entiteiten en **structurele ontmoetingsplaatsen te creëren** waar duurzame samenwerkingsverbanden opgebouwd kunnen worden om zo studenten te helpen.
- om, met het oog op het **snelle en eenvoudige karakter van de steunmaatregelen, hetzelfde ritme en dezelfde toegankelijkheid op te leggen**, want het trage tempo en de administratieve starheid op het vlak van studierechten en -toelagen bemoeilijkt de taak van de studenten ... en brengt ook een aanzienlijke werklast voor het OCMW met zich mee.
- om de **drempel om in aanmerking te komen voor een studietoelage te verlagen en het plafond van de studietoelagen op te trekken**, om zo de rechtstreekse en onrechtstreekse kosten die studenten moeten maken zo goed mogelijk te dekken.

Een derde as heeft betrekking op het ontbreken van structurele maatregelen **om de kosten van studeren sterk in te perken**. De conferentie vraagt dus een **structureel beleid rond verbeterde kostenbeheersing** en dit door een drastische vermindering van de kosten van de studies.

Voor de vierde as, die betrekking heeft op de **rol van het OCMW**, vraagt de Conferentie aan de Regering van de Franse Gemeenschap Wallonie-Bruxelles en aan de Vlaamse Regering om te overleggen met de OCMW's teneinde **voorstellen te doen over hoe de toegang tot de steunmaatregelen kan worden vergemakkelijkt**, en om de studenten te informeren op welke manier de OCMW's hen kunnen helpen.

Ten slotte, voor wat betreft de **rol van de instellingen**, roept de Conferentie de Regering van de Franse Gemeenschap Wallonie-Bruxelles en de Vlaamse Regering op om de instellingen te vragen een belangrijkere rol te spelen in de strijd tegen academisch falen, en om het gebrek aan meer aangepaste pedagogische middelen aan te pakken, om zo de spiraal van falen in het hoger onderwijs te doorbreken.

Gewest en GGC (fragmenten)

De Conferentie van voorzitters van de Openbare Centra voor Maatschappelijk Welzijn van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest roept de Regering van het Brussels Hoofdstedelijk gewest en het Verenigd College van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie op om:

- **bruggen te slaan tussen het plan ter vermindering van de sociale ongelijkheden van de Federatie Wallonië-Brussel en het Brusselse plan ter bestrijding van de armoede**. Beide plannen zijn momenteel in ontwikkeling;
- een gezamenlijk beleid met de OCMW's uit te werken **ter bestrijding van de niet-toegang tot rechten** van de studenten;
- **nieuwe sociale woningen voor studenten te voorzien** (een taak die voornamelijk de bevoegdheid is van het gewestelijke niveau). De kosten van de huur wegen zwaar op het budget van de jongere en het huishouden waarvan hij of zij deel uitmaakt;
- **het aanbod van het gewestelijk openbaar vervoer van en naar instellingen voor hoger onderwijs verder uit te breiden**;
- De **studenten** specifiek te betrekken bij de gesprekken die de gewesten voeren over het vergemakkelijken van de toegang tot **huurwaarborgen**.

Studiedienst

VOOR EEN LOKALE BELASTBAARHEID VAN DE NMBS

De Kamer van Volksvertegenwoordigers heeft het advies gevraagd van Brulocalis over een wetsontwerp tot wijziging van de wet van 23 juli 1926. In haar huidige vorm bepaalt deze wet dat de NMBS vrijgesteld is van alle lokale belastingen op haar activiteiten, ongeacht of deze verband houden met haar openbare dienstverleningstaken. Het wetsvoorstel wil een uitzondering op dit beginsel invoeren door de plaatselijke besturen toe te staan een belasting te heffen op leegstaande, verwaarloosde of verkrotte onroerende goederen van de NMBS.

Brulocalis benadrukt vooreerst dat het wetsvoorstel niet tot doel mag hebben de NMBS de middelen te ontnemen die zij nodig heeft voor de uitoefening van haar openbare dienstverleningstaken, en dus de ontwikkeling van haar projecten en investeringen niet in de weg mag staan. Het doel van de geheven belastingen zou de NMBS ertoe moeten aanzetten om een einde te maken aan de leegstand of de verkrotting van haar gebouwen.

Onze Vereniging zal bij het geven van dit advies rekening houden met de specifieke realiteit van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, waar de spoorweginfrastructuur deel uitmaakt van een sterk verstedelijkte omgeving. Dit vertaalt zich in grote, drukke stations. Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest krijgt dus minder dan de andere twee Gewesten te maken met het fenomeen van verlaten of vervallen gebouwen.

De uitzondering op de vrijstelling van de NMBS mag volgens ons niet beperkt blijven tot de belastingreglementen die betrekking hebben op leegstaande, verwaarloosde of verkrotte gebouwen. Ook andere lokale

Brusselse belastingen kunnen legitiem door de gemeenten worden geheven met een stimulerend (of ontradend) doel. Het gaat dan om belastingen die meer in het bijzonder betrekking hebben op de ondernemingen die in de stations zijn gevestigd: reclame-inrichtingen in de openbare ruimte of zichtbaar vanaf de openbare ruimte, belastingen op sluisstorten, parkeerplaatsen, en bankautomaten, of een belasting op vervallen gevels, enz. In de memorie van toelichting bij het wetsontwerp staat dat het de bedoeling is de NMBS te sanctioneren voor haar beheer van leegstaande gebouwen. Wij herinneren eraan dat een gemeentelijke belasting in de eerste plaats een budgettaire doelstelling moet nastreven. Een belasting kan ook een stimulerend of ontradend doel hebben, maar mag niet uitsluitend sanctionerend zijn. Het wetsvoorstel moet hiermee rekening houden en in die zin gewijzigd worden. De lokale belasting die de gemeenten prioritair moet innen zijn de opcentiemen op de Onroerende Voorheffing. Maar meer in het algemeen moet het hele systeem hervormd worden dat de NMBS van lokale belastingen vrijstelt.

Op dat vlak is bovengenoemd wetsontwerp gedeeltelijk en onvolledig, en lijkt het ons in zijn huidige vorm niet relevant.

Brulocalis heeft deze opmerkingen op 9 mei 2022 opgestuurd naar de voorzitter van de Commissie Mobiliteit, Overheidsbedrijven en Federale Instellingen van de Kamer van Volksvertegenwoordigers.

GEMEENTELIJKE ADMINISTRatieve SANCTIES

Brulocalis werd gevraagd advies te geven over het voorontwerp van wet tot wijziging van de wet op de gemeentelijke administratieve sancties. De vereniging heeft haar advies op 5 mei 2022 opgestuurd naar mevrouw Annelies VERLINDEN, minister van Binnenlandse

Zaken, Institutionele Hervormingen en Democratische Vernieuwing.

In haar brief pleit Brulocalis voor het principe van budgettaire neutraliteit en voor het feit dat de plaatselijke besturen niet in de plaats mogen treden van een rechterlijke macht die, bij gebrek aan middelen, de facto bepaalde taken aan hen zou uitbesteden.

Na te hebben gewezen op deze principes, ging Brulocalis dieper in op het voorontwerp van wet. De volgende opmerkingen werden hierbij geuit over:

- een eventueel conflict tussen deze overtreding en de reeds bestaande mogelijkheid geboden door artikel 18, §3 van de wet van 10 november 2006 betreffende de openingsuren in de handel, die het de burgemeester nu al mogelijk maakt om een vestiging te sluiten die een gemeentelijke verordening niet zou naleven;
- de mogelijkheid om GAS-boetes op te leggen voor niet meer strafrechtelijk bestraft parkeren, hoewel de Brusselse gemeenten momenteel gebruik kunnen maken van retributies op dit vlak;
- de mogelijkheid om de maximumbedragen te verhogen evenals het minimale bedrag vanaf wanneer de overtreder kan verzoeken om door de sanctionerende ambtenaar te worden gehoord;
- en vooral de uitbreiding van gemengde inbreuken.

Wat dit laatste betreft, heeft Brulocalis meer uitleg gegeven bij haar opmerkingen betreffende openbare dronkenschap, tafelschuimen en kleine fraude, overtredingen in verband met identiteitsbewijzen, en het ontbreken van een voorafgaande vergunning van de gemeente voor nacht- en belwinkels.

Ten slotte pleitte Brulocalis voor de afschaffing van het versturen van aangetekende brieven in het voordeel van elektronische verzending (een procedure die bij KB is vastgelegd).

OMGEVINGSVERGUNNING: BRULocalis SPREEKT OP HET CONGRES VAN DE FEDERATIE VAN BOUWAANNEMERS

Op 25 mei van dit jaar heeft de Federatie van Algemene Bouwaannemers haar jaarlijks Batibouwcongres gehouden met als thema: "Omgevingsvergunningen 2.0: de weg naar een vereenvoudigde, gedigitaliseerde en snelle(re) procedure".

We zien dit enorme probleem in de drie gewesten van het land. Een aantal sprekers, mensen van de gewestelijke en federale ministeriële kabinetten, van de bouw- of vastgoedsector en van de gerechtelijke

> Het gebouw van het postsorteercentrum, dat toebehoort aan de NMBS

instanties, werd gevraagd om van naderbij te bekijken hoe het komt dat het soms lang duurt eer een omgevingsvergunning wordt afgeleverd. Tegelijkertijd verkenden ze ook mogelijke oplossingen voor snellere procedures.

Brulocalis heeft een beeld geschetst van de uitdagingen voor de Brusselse lokale besturen op het vlak van administratieve vereenvoudiging en een overzicht gegeven van de tools die, eenmaal in voege, tot zowel een snellere afgifte van omgevingsvergunningen moeten leiden als tot een betere en sterkere vertrouwensband tussen de administratie en de burger/onderneming die een aanvraag indient.

Brulocalis heeft Mypermit en AUSA (Archives Urbanistiques Stedenbouwkundige Archieven) in de spotlights gezet, twee lopende projecten van het Gewest die voor onze leden prioritair zijn. Wij hebben ook gewezen op de bijzonder omvangrijke en soms moeilijk te lezen wetgeving. Daar zou

klarheid in moeten komen via besluiten en omzendbrieven of nog door middel van aangepaste opleiding zodat men tot een bruikbare en vlotte toepassing kan komen.

Alle deelnemers aan het debat stonden op één lijn over de cruciale vraagstukken van gedigitaliseerde gemeentediensten en de nood aan een snelle en coherente uitvoering ten voordele van de overheidsdiensten en alle gebruikers.

ADMINISTRATIEVE VEREENVOUDIGING

Op 12 mei heeft Brulocalis de tweede vergadering van 2022 van zijn Werkgroep Administratieve Vereenvoudiging gehouden. Tijdens de bijeenkomst is gesproken over de stand van zaken van het Brupost-project, over de nieuwe modus operandi voor "MyPermit", over de modaliteiten voor het behoud van de hulp bij het invullen van belastingaangiften, en over de eerste bevindingen en tools voor het

in ons land treft. Het aanstellen van een voogd duurt momenteel zo'n 5 maanden. Naar aanleiding van de instroom van niet-begeleide tijdelijk beschermde minderjarigen uit Oekraïne stelt het probleem zich extra scherp.

Volgens de meest recente informatie waarover wij beschikken, heeft de ministerraad een provisie van 800 miljoen euro goedgekeurd voor bijkomende uitgaven die nodig zijn naar aanleiding van de instroom van Oekraïense vluchtelingen. De FOD Justitie zal deze bijkomende middelen inzetten voor de strijd tegen uitbuiting en mensenhandel en voor het versterken van de Dienst Voogdij. Meer bepaald zullen er 25 bijkomende werknemer-voogden aangetrokken worden die tot

objectiveren van het volume van documenten die digitaal ondertekend moeten worden (E-sign) en de kost daarvan. We hebben ook de balans opgemaakt van de opties die Gartner voorstelt in het project Wepulse voor de informatisering van lokale overheden.

GSOB

Op 18 mei heeft Brulocalis een ontmoeting gehad met de directie van het GSOB om het te hebben over onze gezamenlijke prioriteiten en lopende projecten, zoals de invoering van interne controle bij de plaatselijke besturen, de noden op het vlak van informatisering van diensten, de procedures voor de evaluatie van ambtenaren, en onze respectieve opleidingen.

PENSIOEN

Een Brusselse omzendbrief beschrijft de procedure voor het plaatsen van een bestelling bij het Pensioenfonds dat door de aankoopcentrale van de Federale Pensioendienst zal worden aangeduid. Brulocalis heeft op 2 juni deelgenomen aan een verklarend webinar, en heeft een modelbesluit opgemaakt voor de gemeenten.

Lees meer hierover op www.brulocalis.brussels > actu > [Modelbesluit voor aansluiting bij de aankoopcentrale van de tweede pensioenpijler](#)

maximaal 700 niet-begeleide minderjarigen moeten begeleiden. Daarnaast zullen er ook bijkomende vrijwillige en zelfstandige voogden voorzien worden.

Dat is een stap in de goede richting. De drie OCMW-federaties betreuren evenwel dat het oorspronkelijke aantal van 60 bijkomende werknemer-voogden verminderd werd naar 25.

De drie federaties hebben de minister gevraagd hen te laten weten wat de verdere aanpak is voor het aantrekken en aanwerven van de bijkomende voogden (zowel wat betreft de werknemer-voogden als de zelfstandige voogden), en binnen welke termijn elke niet-begeleide minderjarige een voogd toegewezen zou moeten krijgen.

OCMW

NIET-BEGELEIDE MINDERJARIGE VREEMDELINGEN

Op 19 mei hebben de drie OCMW-federaties van de verenigingen van steden en gemeenten samen een brief gestuurd naar minister van Justitie Vincent Van Quickenborne om zijn aandacht te vragen voor de problematiek van de niet-begeleide minderjarige vreemdelingen.

In hun brief hebben de federaties van OCMW's nogmaals gewezen op het feit dat het tekort aan voogden voor niet-begeleide minderjarige vreemdelingen iets is dat alle niet-begeleide minderjarige vreemdelingen

ADVERTORIAL MATEXI AWARD
PAROLE AU VAINQUEUR
WINNAAR AAN HET WOORD

Le Pré et Verger Desonay de Clermont-sur-Berwinne est l'un des huit heureux gagnants de l'année dernière. Des bénévoles ont transformé un terrain inutilisé de 5 hectares en verger abritant 200 arbres fruitiers et en pré avec étang.

L'ASBL y accorde non seulement de l'attention à la biodiversité, mais offre aussi un lieu de rencontre pour petits et grands. Le jury a dès lors récompensé cette initiative en lui décernant le prix de l'initiative de quartier la plus verte.

'Pré & Verger Desonay' uit Clermont-sur-Berwinne was vorig jaar een van de acht trotse winnaars. Vrijwilligers vormden een onbenut terrein van 5 ha om tot een boomgaard met zo'n 200 fruitbomen en een weiland met vijver.

De vzw besteedt daarbij niet alleen aandacht aan biodiversiteit maar ook aan plaats voor ontmoeting tussen jong en oud. De jury bekroonde dit initiatief dan ook met een award voor groenste buurtinitiatief.

Joe, en tant que président de l'ASBL, que représente pour vous le Matexi Award ?

« Le Matexi Award est une reconnaissance du travail accompli au quotidien par les bénévoles de notre ASBL depuis 11 ans. Ces bénévoles, des habitants de la commune et des environs, s'attellent non seulement de manière intensive à l'entretien du site, mais également à son aménagement (éducatif) et à son embellissement. »

Hubert, vous faites partie des bénévoles. Qu'avez-vous fait de la somme remportée ?

« Grâce à la somme de 1 500 €, nous avons installé un auvent juste à côté de la plaine de jeu. Les promeneurs, (grands-)parents et enseignants peuvent s'y asseoir à l'ombre tout en surveillant les enfants qui jouent et en profitant du cadre. Nous sommes extrêmement reconnaissants envers Matexi ! »

Avez-vous des conseils à donner à ceux qui souhaitent participer en 2022 ?

« Je conseille à toute initiative de quartier de participer ! Mettez en avant les qualités durables de votre projet de quartier, qui ont démontré leur plus-value pour le quartier. La qualité est toujours récompensée, comme le prouve le Matexi Award ! »

Joe, als voorzitter van de vzw, wat betekent de Matexi Award voor jullie?

“De Matexi Award is een appreciatie voor het werk dat de vrijwilligers van onze vzw hier dagelijks verrichten, en dat al 11 jaar! Deze vrijwilligers – inwoners van de gemeente en omgeving – zijn niet alleen intensief bezig met het onderhoud maar ook met de verdere (educatieve) inrichting en verfraaiing van de site.”

Hubert, jij bent vrijwilliger. Hoe investeerden jullie het prijzengeld?

“Met het prijzengeld van 1.500 € installeerden we een zonneluifel vlakbij het speelpleintje. Wandelaars, (groot)ouders en leerkrachten kunnen er in de schaduw zitten, de spelende kinderen in het oog houden en genieten van de omgeving. We zijn Matexi erg dankbaar!”

Hebben jullie tips voor zij die willen meedingen in 2022?

“Meedoen is een aanrader voor elke vzw! Beklemtoon de duurzame kwaliteiten van je buurtproject, die hun meerwaarde voor de buurt bewezen hebben. Kwaliteit wordt altijd beloond. En dat bewijst de Matexi Award!”

MATEXI 2022 AWARD

Fier d'une initiative de quartier fédératrice ou verte dans votre ville ou commune ?

Inscrivez-vous à la 7e édition du Matexi Award !

Trots op een groen of verbindend buurtinitiatief in je stad of gemeente?

Schrijf je in voor de 7e editie van de Matexi Award!

matexi-award.be

Le développeur de quartiers Matexi organise la 7e édition du Matexi Award qui récompense **les nombreux Belges qui s'investissent corps et âme dans leur quartier.**

Matexi appelle les autorités locales et les particuliers à soumettre un **projet** qui **renforce la solidarité entre voisins** et **améliore la qualité de vie dans les quartiers.**

Les inscriptions sont possibles du **1er juin au 19 septembre 2022.**

Buurtontwikkelaar Matexi organiseert de 7e editie van de Matexi Award. **Daarmee bekroont het de vele Belgen die zich met hart en ziel inzetten voor hun buurt.**

Matexi roept lokale overheden én particulieren op om een **project** in te dienen **dat de verbondenheid tussen burens versterkt** en de **leefbaarheid van buurten vergroot.**

Inschrijven mogelijk van **1 juni t.e.m. 19 september 2022.**

> Nicolas BERNARD, docent aan de Université Saint-Louis - Bruxelles

CO-LIVING

De huisvestingskwestie is momenteel brandend actueel en toont een opmerkelijke evolutie aan in onze manier van leven (we leven meer in gemeenschappen en delen woningen vaker met anderen). Het is zeker zo dat er vandaag in Brussel steeds meer alternatieve woonprojecten zijn, die vaak gericht zijn op gemeenschappelijk wonen. Twee formules springen hier in het oog: co-living en intergenerationeel wonen. Het is daarom dus aangewezen om deze nieuwe regelingen in detail te beschrijven en vooral de belangrijkste juridische kwesties te bespreken waarmee zij worden geconfronteerd – waarbij zo vaak als nodig moet worden gewezen op de specifieke verantwoordelijkheden van de plaatselijke overheden. In een derde artikel, ten slotte, zal worden ingegaan op de ontwikkeling van toeristische logies, die de "klassieke" manier van wonen eveneens onder druk zet.

1. DEFINITIE

Wat is co-living? Er bestaat geen officiële definitie voor deze term (en zelfs geen normatieve beschrijving), aangezien co-living niet voorkomt in de Brusselse Huisvestingscode, het Brusselse Wetboek van Ruimtelijke Ordening, of in de huidige Gewestelijke Stedenbouwkundige Verordening. We moeten in feite al verwijzen naar de "aanbevelingen" van 2021 van de gemeenten Elsene, Sint-Gillis en de Stad Brussel op dit vlak om te weten dat het in grote lijnen gaat om eerder luxueuze groepswoningen, bestemd voor jonge, relatief welgestelde werkenden en expats. Deze woningen hebben verschillende zaken met elkaar gemeen: ze worden beheerd door gespecialiseerde privéondernemingen (Cohabs, Ikoab, Colive, Co-homing, enz.), ze beschikken over een groot aantal (privé)kamers, ze hebben ook collectieve ruimten (woonkamer, sanitair, enz.), ze voorzien een reeks diensten voor de bewoners (schoonmaak, herstellingen, activiteiten, enz.), ze worden verhuurd aan hoge huurprijzen, en ze bieden de bewoners, vanuit juridisch oogpunt, een individueel huurcontract aan – hetgeen deze formule onderscheidt van samenwonen in de strikte zin van het woord¹. De manier van werken is tegenwoordig welbekend: particuliere investeerders kopen eengezinswoningen aan – vaak gaat het om woningen met een zekere erfgoedwaarde – die ze dan renoveren volgens de esthetische trends van het moment en gewoonlijk zonder een bouwvergunning aan te vragen. Vervolgens delen ze de woning op in verschillende eenheden, dewelke dan afzonderlijk verhuurd worden voor meestal korte perioden.

Hoewel "co-living" relatief nieuw is op de huisvestingsmarkt, gaat het om een fenomeen dat tegenwoordig² kan genieten van een onmiskenbare populariteit. Bij gebrek aan specifieke wettelijke bepalingen rijzen er echter vragen over het sluitende juridische karakter van dit soort vastgoedconstructies. Eén gebied is van bijzonder belang voor gemeenten: stedenbouw.

2. DE STEDENBOUWKUNDIGE KWESTIE

Is er een bouwvergunning nodig voor het omvormen van een eengezinswoning naar een woning geschikt voor co-living? Dit is een belangrijke vraag, omdat het antwoord zal bepalen in welke mate de gemeente zeggenschap heeft over de ontwikkeling van dit soort woningen op haar grondgebied. We moeten eerlijk zijn: deze vraag leidt tot verdeeldheid en heeft tot op heden nog geen eenduidig antwoord opgeleverd. Laten we dus proberen het kluwen te ontwarren door te kijken naar zowel de wet, als naar de gemeentelijke "aanbevelingen" en jurisprudentie.

A. De wet

Het omvormen van een bestaande eengezinswoning naar een co-livingwoning valt hoogstwaarschijnlijk onder een van de vier hieronder vermelde handelingen waarvoor een bouwvergunning vereist is. Geen van deze "hokjes" lijkt echter aangepast aan deze bijzondere realiteit op vlak van huisvesting, waardoor de juridische situatie wazig blijft. We bekijken deze verschillende categorieën nader³.

1. Vooreerst; indien de initiatiefnemers van het co-livingproject werkzaamheden aan het gebouw uitvoeren, dan zal dit neerkomen op "het aanbrengen van wijzigingen aan een bestaande constructie", en dit is een handeling waarvoor een bouwvergunning vereist is⁴. Tegelijkertijd zijn bepaalde handelingen voor "de verbouwing of de inrichting van het interieur" echter vrijgesteld van een bouwvergunning⁵. Uiteraard moet aan verschillende voorwaarden worden voldaan (er mogen geen stabiliteitswerken worden uitgevoerd, het aantal woningen of de verdeling ervan mag niet wijzigen, niet in strijd zijn met een bestemmingsplan, enz.), maar het is niet uitgesloten dat de verbouwing van een kleine co-livingwoning, die niet leidt tot een groter aantal kamers dan voorheen, aan deze voorwaarden voldoet⁶.
2. Is de eigenaar van de co-livingwoning vrijgesteld van welke vergunning dan ook wanneer er geen renovatiewerkzaamheden aan het onroerend goed worden uitgevoerd? Geenszins. Een vergunning is

1. Het geen effectief de ondertekening veronderstelt van  en enkel huurcontract tussen de verhuurder en alle medehuurders (die overigens verplicht zijn om met elkaar een contract voor medehuur te sluiten); zie art. 2,  1, 34 , en 261,  1, van de Brusselse Huisvestingscode.
2. Medio 2021 telde het Brussels Gewest niet minder dan 164 gebouwen voor co-living, met in totaal 1.510 kamers (volgens de "aanbevelingen" van de gemeenten Elsene, de Stad Brussel en Sint-Gillis op dit vlak: zie infra).
3. Jammer genoeg kunnen we hier niet meer in detail treden.
4. Op grond van art. 98,  1, 1 e lid, 2 , van het Brussels Wetboek van Ruimtelijke Ordening (hierna "BWRO" genoemd).
5. Krachtens art. 9, 2 , van het besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 13 november 2008.
6. Zie. U. CARNOY, "Les travaux d'aménagement intérieur pour accueillir une colocation", *Carnet de route en droit immobilier*, 8 jul 2020.
7. Art. 98,  1, 1 e lid, 5 , a), van het BWRO.
8. Wanneer de wijziging betrekking heeft op "vertrekken bestemd voor huisvesting", en op voorwaarde dat deze vertrekken bestemd blijven voor huisvesting en dat het aantal woningen of de indeling in woningen niet wordt gewijzigd (art. 13, 2 , van het besluit van 13 november 2008).
9. Zie met name N. BERNARD (met M. von Kuegelgen), "La colocation, la coacquisition, les divisions d'immeuble et l'urbanisme en Région de Bruxelles-Capitale", *Jurimpratique*, 2017/1, p. 121 en v.

bijvoorbeeld wel degelijk vereist voor de wijziging van de "bestemming" van het onroerend goed ("ook zonder dat er werken worden uitgevoerd")⁷. Onder "bestemming" wordt verstaan de "functie" waarvoor het onroerend goed zal worden gebruikt (handelszaak, huisvesting, kantoor, enz.), zoals aangegeven in de bouwvergunning of, bij gebreke daaraan, in de wettelijk voorgeschreven plannen. Afgezien van het feit dat er ook in dit geval een vrijstelling van de vergunningsplicht kan worden toegekend⁸, zal de inrichting van een co-livingwoning in een pand dat *reeds bestemd is voor bewoning*, waarschijnlijk onder deze afwijking vallen, vooral indien de stedenbouwkundige bestemming niet erg specifiek is⁹.

3. De wijziging van het "gebruik" van het onroerend goed is eveneens onderworpen aan vergunningsplicht en doet zich voor wanneer de "specifieke activiteit" die in het pand wordt uitgeoefend (eengezinswoning, opbrengsteigendom, enz.) wordt gewijzigd binnen de specifieke stedenbouwkundige bestemming zelf (bijv. huisvesting)¹⁰. Men zou kunnen denken dat het hier ook gaat om co-livingprojecten (aangezien de eengezinswoning dus wordt omgevormd tot een gemeenschappelijke woonst), maar ook hier wordt de beperking afgezwakt aangezien een vergunning alleen verplicht is indien deze wijziging voorkomt op de limitatieve lijst opgemaakt door de Brusselse regering¹¹... en die de woonfunctie hoegenaamd niet vermeldt.

4. Ten slotte is voor "wijziging van het aantal woningen in een bestaand bouwwerk" ongetwijfeld een stedenbouwkundige vergunning vereist¹². Desalniettemin blijven de definities van het begrip huisvesting in de gewestelijke stedenbouwkundige verordening¹³ en in het glossarium van het GBP¹⁴ niet beperkt tot de echtelijke of gezinsdimensie, zodat een groep "samenwonenden" die onder hetzelfde dak woont en bepaalde woonruimten deelt, kan worden beschouwd als wonend *in één en dezelfde woning*. In ieder geval lijkt niets in de tekst erop te wijzen dat de "wooneenheid" waar de G.S.V. zoveel belang aan hecht, van affectieve of seksuele aard dient te zijn. Een enigszins gemeenschappelijke co-living, met verschillende kamers die bestemd zijn voor collectief gebruik en gemeenschappelijke activiteiten, leidt volgens ons dan ook niet automatisch tot een toename van het aantal woningen (stedenbouwkundig gezien) in vergelijking met de vroegere gezinssituatie. Kortom, "de verwantschap tussen de bewoners van een woning is irrelevant"¹⁵. En ontwikkelaars van co-livingwoningen kunnen handig gebruik maken van deze interpretatieve lacune¹⁶. Het is dan ook onze taak als juristen om de aandacht van (gewestelijke en lokale) overheden op deze grijze zones te vestigen.

B. Gemeentelijke aanbevelingen

Alhoewel het fenomeen co-living zeker een aantal aantrekkelijke kenmerken heeft, zijn er zeker ook negatieve gevolgen. Co-living verhoogt de druk op de

beschikbaarheid van traditionele woningen op de markt (eigenaars van een eengezinswoning zijn geneigd de traditionele verhuur op te geven en te kiezen voor co-living, dat voorts zeker rendabel is), het bemoeilijkt de financiële toegankelijkheid van de huurmarkt (de inkrimping van het huursegment leidt logischerwijze tot hogere huren) en het verkleint de capaciteit om kroostrijke gezinnen te huisvesten (vaak goede belastingbetalers). Ook zijn er negatieve gevolgen voor het architecturaal erfgoed (herenhuizen worden soms opgedeeld in meerdere micro-appartementen), voor de rust van de omwonenden en, meer in het algemeen, voor de levenskwaliteit in de wijk (overbevolking, zonder enige controle van de overheid).

Er moest actie worden ondernomen om co-livingprojecten te reguleren (om niet te zeggen af te remmen). Bij gebrek aan initiatief van de gewestelijke overheden (en in afwachting van de herziening van de G.S.V.) hebben drie gemeenten het voortouw genomen, in de hoop dit lastige juridische vacuüm op te vullen: Elsene, de Stad Brussel en Sint-Gillis. Niet toevallig de drie gemeenten die het vaakst geconfronteerd lijken te worden met de problematiek. Op respectievelijk 15, 17 en 24 juni 2021 hebben zij "aanbevelingen voor co-living" goedgekeurd. Deze gemeenten hebben het op zich genomen om onder andere het aantal kamers per co-living (12) te beperken, een minimale netto vloeroppervlakte per kamer (14 m²) en per gemeenschappelijke ruimte op te leggen, de aanwezigheid van bepaalde voorzieningen (fietsenstalling, wasruimte, enz.) te vereisen, de geluidichtheid van de lokalen te controleren, enz.

Hoewel deze reactie begrijpelijk is, kan men zich vragen stellen bij de vorm ervan. Het gaat hier om "aanbevelingen" en niet om een volwaardige gemeentelijke stedenbouwkundige verordening. Men kan zich voorstellen dat de auteurs van de teksten zich eerder tot de ambtenaren van de gemeenten willen richten die belast zijn met het onderzoek van de aanvragen voor een stedenbouwkundige vergunning (om hen te begeleiden bij hun beoordeling), dan rechtstreeks tot de burgers¹⁷. Bovendien ontslaan deze richtlijnen de vergunninggevende overheid niet van een *individueel* onderzoek van elk dossier, dat geval per geval gebeurt.

De gemeentelijke overheid zal zeer zorgvuldig te werk moeten gaan wanneer zij een dergelijke vergunning oplegt, en zij zal moeten nagaan of de gewestelijke wetgeving de aanvrager hier niet van vrijstelt¹⁸. Deze wankelende juridische grondslag zou het gerecht ertoe kunnen brengen om maatregelen van al te voortvarende lokale overheden als ongeldig te beschouwen.

10. Art. 98, §1, 1ste lid, 5^e, b), van het BWRO.

11. Besluit van de Regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest van 12 december 2002.

12. Art. 98, §1, 1ste lid, 12^e, van het BWRO. Zie over dit onderwerp O. EVRARD, "La modification du nombre de logements en droit de l'urbanisme", *Trait d'union*, 2013/3, p. 21 en v.

13. "geheel van lokalen bestemd voor huisvesting die een verblijfsvormen" (art. 2, 3^e, van titel II).

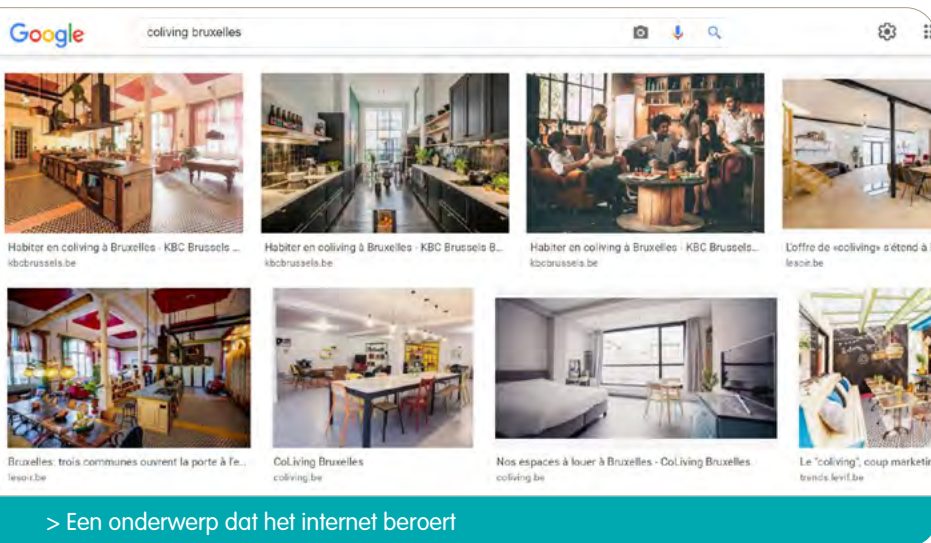
14. "Geheel van lokalen die voor de huisvesting of voor de bewoning door een of meer personen werden ontworpen, voor zover er geen andere bestemming wettelijk werd gevestigd, met inbegrip van rusthuizen en erkende of gesubsidieerde verblijfplaatsen, en met uitzondering van hotelinrichtingen".

15. U. CARNOY, *La colocation au regard des polices de l'urbanisme et du logement*, Limal, Anthemis, 2020, p. 34.

16. Hetgeen in Elsene bijvoorbeeld al is gebeurd (zie de beslissing van het gerecht infra).

17. Dit heeft gevolgen op het vlak van tegenstelbaarheid, zie met name R.v.S., 21 november 2007, nr. 176.943. Dit instrument kan evenmin worden gebruikt om een weigering te rechtvaardigen, zie R.v.S., 27 november 2007, nr. 177.195.

18. In het bijzonder omwille van het "minieme belang" van het werk.

> Een onderwerp dat het internet beroert

- 19. R.v.S., 20 april 2017, nr. 237.973.
- 20. Als bewijs of als getuige, de Raad van State heeft, toen zij deze keer te maken kreeg met een gebouw voor *studentenkoten* (waar de studenten elk een individueel huurcontract ondertekenden), het *omgekeerde* geoordeeld (R.v.S., 4 mei 2017, n° 238.097).
- 21. R.v.S., 22 mei 2019, nr. 244.580.
- 22. *J.L.M.B.*, 2022, p. 314 en v.
- 23. Zoals werd gezegd toen het pand werd gebouwd.
- 24. Door naar keuze te stellen dat het verlenen van diensten aan de bewoners inderdaad leidt tot een verandering van de bestemming van de plaats, dat de individualisering van de kamers – die tevens afgesloten kunnen worden gedaan met een sleutel – neerkomt op een toename van het aantal woningen, dat hetzelfde resultaat wordt bekomen wanneer een eengezinswoning met een half dozijn kamers wordt omgevormd naar, bijvoorbeeld, een co-livingwoning met dubbel zo veel kamers, dat het ontbreken van een echt gemeenschappelijk levensproject betekent dat de bewoners niet als één "wooneenheid" kunnen worden beschouwd, dat de eventueel uitgevoerde werken niet omkeerbaar zijn (in die zin dat er niet kan worden teruggekeerd naar de vroegere situatie toen er sprake was van een eengezinswoning), dat co-living misschien minder een woning is en meer weg heeft van toeristische logies (zoals een aparthotel) - die ongetwijfeld wel vergunningsplichtig zijn, enz.
- 25. In die zin dat enkel een woning die materieel een "nieuw geheel" in de woonst vormt, bestaande uit "één of meer vertrekken, en die ten minste over de basisfuncties van een woning beschikt, d.w.z. keuken, badkamer of doucheruimte, toilet, slaapkamer", als nieuw zal worden beschouwd.
- 26. Art. D.IV.4, 2de lid, van het Waalse Wetboek van Ruimtelijke Ontwikkeling.
- 27. Voorstel van ordonnantie (ingediend door Vincent De Wolf) tot wijziging van de Brusselse huisvestingscode [en] tot invoering van het concept van gedeeld wonen.

C. Jurisprudentie

Gezien de lacunes in de wetgeving is het verleidelijk een beroep te doen op de jurisprudentie om na te gaan wat rechters verstaan onder deze voor interpretatie vatbare stedenbouwkundige begrippen. Twee beslissingen in het bijzonder verdienen het te worden uitgelicht.

De eerste was een beslissing uit 2017 van de Raad van State (afdeling administratieve geschillen)¹⁹, die oordeelde dat een pand perfect gebruikt kan worden als gemeenschappelijke woning zonder dat daarbij de bestemming van "eengezinswoning" geschonden wordt die oorspronkelijk in de bouwvergunning werd voorgeschreven. Waarom is dat zo? Omdat "de hedendaagse manier van leven leidt tot het ontstaan van families die bestaan uit personen die niet met elkaar verwant zijn" en "de eengezinswoning dus bestemd is voor personen die samenleven, net zoals een verwant gezin dit zou doen, in hetzelfde pand". In dit geval is "het openstellen van de eengezinswoning voor gemeenschappelijk wonen, d.w.z. het samenwonen van personen die in hetzelfde gebouw gaan wonen en de huur delen, en die dit gebouw gebruiken zoals leden van een gezin dat zouden doen, geen wijziging van bestemming in strijd met de vergunning afgegeven voor de eengezinswoning". Toegegeven, het gaat hier om een Waalse (en niet om een Brusselse) stedenbouwkundige verordening. Het is ook waar dat er geen werken werden uitgevoerd om het samenwonen mogelijk te maken. Ten slotte is het zeker zo dat verschillende andere elementen dit geval onderscheiden van ons fenomeen van co-living, zoals het contract voor medehuur dat we hier hebben (en dat deze vorm van samenwonen 2.0 echt wel typeert)²⁰. Niettemin geeft het Hooggerechtshof hiermee aan dat een groep mensen die onder hetzelfde dak woont, kan worden beschouwd als *één enkel huishouden* (dat in één woning woont). Het gaat bovendien niet om de enige uitspraak in die zin²¹.

De tweede beslissing die we willen uitlichten, is een beslissing van het Hof van Beroep van Brussel, dat in een arrest van 17 december 2021²² het vonnis van de rechtbank van eerste aanleg heeft bevestigd dat vrij-

stelling van stedenbouwkundige vergunning verleende voor een co-livingproject in Elsene. Waarop baseerde de rechtbank zich? In de eerste plaats was de rechter van mening dat de bouwvergunning²³ een "woonhuis" toeliet, en dat de geplande woning nog steeds overeenkwam met de oorspronkelijke bestemming. Dit betekent dat er voor dit project, waarbij een eengezinswoning werd omgevormd tot een gemeenschappelijke woning, moest worden uitgegaan van een wijziging van het *gebruik* (niet verboden in residentiële aangelegenheden, zoals we eerder al zagen) en niet van een wijziging van de bestemming. Wat betreft de creatie van nieuwe woningen, geeft het Hof zelf toe dat de regelgeving op dat vlak onduidelijk is (een "vage juridische situatie"). Aangezien de niet-naleving van stedenbouwkundige voorschriften echter een strafbaar feit is, wordt de huidige "onzekerheid" als "onverenigbaar" geacht met de "voorspelbaarheid" en "rechtszekerheid" die noodzakelijk zijn voor strafbare feiten.

We zien dat het helaas onmogelijk is een sluitend antwoord te geven op de (nochtans eenvoudige) vraag of er voor de creatie van een co-livingproject in een eengezinswoning al dan niet een bouwvergunning vereist is. Deze vaststelling blijft niet zonder gevolg, want de huidige dubbelzinnigheid van de wetgeving maakt het opleggen van een (strafrechtelijke) sanctie aan wie geen vergunning aanvraagt onzeker, zoals het hof van beroep te Brussel heeft moeten toegeven (het hof bestempelt het artikel van het BWRO over het oprichten van nieuwe woningen overigens als "intrinsiek dubbelzinnig"). Het gaat om een beslissing die zeker een precedent kan scheppen... Men kan dus blijven debatteren over de kwestie en aanvoeren dat er een bouwvergunning wel degelijk noodzakelijk is²⁴, maar vandaag hebben we vooral nood aan een structurele oplossing. Wij schrijven dit dus met maar één doel: de gewestelijke wetgever ertoe aanzetten zich over deze kwestie te buigen en een uniforme en homogene regel voor te stellen. Ter vergelijking: het Waals Gewest heeft dit mutatis mutandis gedaan door exhaustief (en restrictief...²⁵) te definiëren wat er nu officieel wordt bedoeld met "het creëren van een nieuwe woning in een bestaand gebouw"²⁶.

De situatie evolueert gelukkig, want op 6 juni 2022 werd een voorstel van ordonnantie tot wijziging van de Brusselse Huisvestingscode ingediend bij het Brussels Parlement om de concepten van gedeeld wonen en co-living in te voeren²⁷. De auteur van deze tekst dringt er voorts bij de regering op aan aanvullende eisen op te leggen aan dit soort panden op het vlak van veiligheid, gezondheid en uitrusting, en tegelijk "specifieke regels voor het contract voor medehuur" op te maken (met name wat betreft de minimumduur). In het verlengde van het huurcontract en de kwaliteit van de woning, heeft hetzelfde parlementslid een ontwerp-resolutie ingediend waarin wordt aangedrongen op de goedkeuring van "specifieke vereisten voor de verhuur van gedeelde woningen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest". Zeker een zaak die het verdient om opgevolgd te worden!

> Nicolas BERNARD, docent aan de Universiteit Saint-Louis - Brussel

INTERGENERATIONEEL WONEN

Intergenerationeel wonen, waarbij een oudere en een jongere persoon samen in één huis wonen, ontwikkelt zich volop. Toch stuit deze manier van wonen op diverse juridische obstakels zoals onder andere op het vlak van uitkeringen, domiciliëring of zelfs inbeslagname van goederen.

1. FILOSOFIE

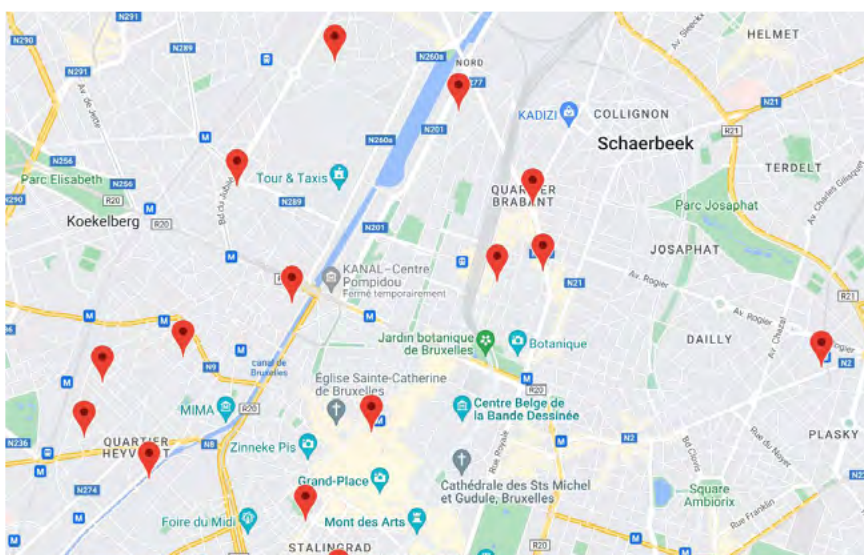
Senioren worden vaak geconfronteerd met een moeilijke keuze op het vlak van huisvesting. Ofwel nemen zij hun intrek in een rusthuis, omdat het op hun leeftijd niet langer mogelijk is om alleen te wonen (meestal doen zij dit tegen hun wil). Ofwel blijven zij in hun huis wonen, maar blijven hele delen van het huis leeg staan (na het vertrek van de kinderen), hetgeen de situatie op het vlak van onderhoud van de woning niet vergemakkelijkt. Een oplossing voor deze moeilijke situatie zou intergenerationeel wonen kunnen zijn, waarbij een jongere (die meestal nog studeert) wordt ondergebracht in het gebouw waar de oudere woont¹. Ofwel krijgt de jongere een hele verdieping toegewezen, ofwel krijgt hij een kamer in de woning van de oudere. Op die manier blijft de oudere thuis wonen, terwijl hij kan genieten van een (geruststellende) aanwezigheid in de woning. De jongere, daarentegen, kan op die manier goedkoper onderdak vinden. Dit type huisvesting heeft de (prettige) bijnaam "kangoeroe" gekregen, en in zekere zin geeft het aan jongeren de mogelijkheid om hun toevlucht te zoeken bij oudere mensen. Nog belangrijker is echter dat deze manier van wonen bijdraagt tot een betere sociale cohesie, aangezien de jongere de oudere kan helpen (met boodschappen, klusjes in huis, enz.). Het omgekeerde is ook waar, aangezien de ouderen tijdens de werkuren bijvoorbeeld een pakje voor de jongeren kunnen ontvangen, of op hun eventuele kinderen kunnen passen, enz. De Brusselse wetgever heeft deze belangrijke sociologische evolutie in elk geval niet over het hoofd gezien en niet gearzeld om deze vernieuwende manier van wonen op te nemen in de Wooncode² (ook al laat de regering nog op zich wachten om het aangekondigde "label" concreet te maken³).

2. JURIDISCHE HINDERPALEN

Hoewel intergenerationeel wonen veel voordelen kan bieden, zijn er ook diverse juridische hinderpalen. Het gaat om obstakels die niet enkel de verdere ontwikkeling van deze praktijk in de weg staan, maar die ook de reeds bestaande initiatieven in gevaar kunnen brengen. Hieronder beschrijven we de verschillende problematieken (sociale uitkeringen, domiciliëring en roerend beslag) een beetje meer in detail. Hierbij laten we de problematieken buiten beschouwing die zo typisch zijn voor grote steden (en die tot op zekere hoogte identiek zijn aan de uitdagingen die we hierboven geanalyseerd hebben in verband met co-living⁴).

A. Uitkeringen

Bij intergenerationeel wonen ontstaat noodzakelijkerwijs een leefgemeenschap, waarin een oudere en een

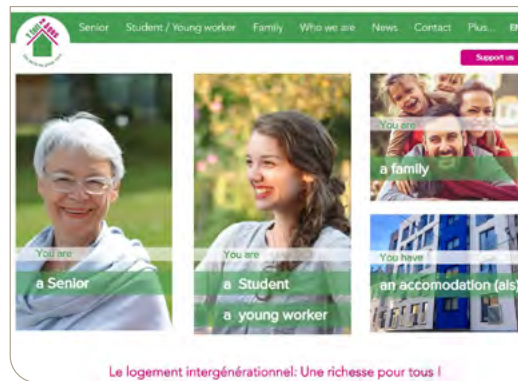

> Intergenerationeel wonen zit in de lift in Brussel

jongere persoon samenwonen. Dit betekent dat de jongere, die overigens een uitkering zou ontvangen, belast zal worden als samenwonende, aangezien hij/zij in het gezelschap van een andere persoon leeft (vaak gaat het om een verlies van enkele honderden euro's per maand in vergelijking met het tarief als alleenstaande)⁵. Daarnaast is er ook nog een ander risico, aangezien niet alleen de werkloosheidsuitkering of het leefloon van de jongere op het spel staat. De situatie kan immers ook de "inkomensgarantie voor ouderen" (IGO) van de oudere persoon negatief beïnvloeden. De verzwarende omstandigheid bij dit laatste is dat het criterium voor het bepalen van het bedrag van de IGO niet het samenwonen in de strikte zin van het woord is (een zuiver feitelijk begrip dat zowel het delen van bepaalde belangrijke woonruimten, als het delen van inkomsten, het delen van uitgaven en het gezamenlijk verrichten van bepaalde huishoudelijke activiteiten impliceert⁶), maar wel het delen van dezelfde hoofdverblijfplaats; en "de aanvrager en elke andere persoon die gewoonlijk met hem op dezelfde plaats verblijft, worden geacht dezelfde hoofdverblijfplaats te delen"⁷.

Feit is echter dat de gewoonlijke verblijfplaats hoofdzakelijk samenhangt met de inschrijving van de betrokkene in de bevolkingsregisters van de gemeente. Een onverbidde gevolg hiervan is dat de oudere persoon (die een jongere huisvest) automatisch het voordeel van het verhoogde tarief van zijn IGO verliest indien de jongere zich bij de gemeente inschrijft. Het gaat om een ongelukkige bepaling die intergenerationeel wonen ontmoedigt, hoewel de gewestelijke overheid de ontwikkeling van dergelijke regelingen net aanmoedigt! Het minste wat we kunnen

1. Gewoonlijk op het gelijkvloers.
2. Art. 2, §1, 26°, van de Brusselse Huisvestingscode ("Intergenerationele woning: gebouw met minstens twee woningen, waarvan er één wordt betrokken door een persoon ouder dan vijftien jaar en waarbij de gezinnen wederzijdse diensten verlenen die zijn opgenomen in een schriftelijke verbintenis, een overeenkomst, een huishoudelijk reglement of een ander soortgelijk instrument").
3. Art. 262 van de Brusselse Huisvestingscode.
4. Wij wijzen er gewoon op dat er in Wallonië is besloten om intergenerationeel wonen vrij te stellen van bouwvergunning (op voorwaarde dat er slechts één kamer voor de student wordt voorzien): art. D.IV.4, al. 3, uit het Waalse Wetboek van Ruimtelijke Ontwikkeling.
5. Art. 59, 1° lid, van het ministerieel besluit van 26 november 1991 (werkloosheid) en art. 14, §1, 1°, van de wet van 26 mei 2002 (recht op maatschappelijke integratie).
6. Art. 2, 4°, en 4 van de wet van 22 maart 2001.
7. Art. 6, §1, al. 3, van de wet van 22 maart 2001.

zeggen is dat deze (federale) IGO-regel totaal niet lijkt te stroken met de altruïstische filosofie die aan de basis ligt van elk intergeneratieel woonproject. Solidariteit wordt op die manier immers afgestraft.

B. Domiciliëring

Om te voorkomen dat de oudere het voordeel van de IGO aan het verhoogde tarief zou verliezen wanneer een andere persoon zich op diens adres laat domiciliëren, aarzelen verenigingen die actief zijn in intergeneratieel wonen niet om in het contract, dat zij zowel aan de oudere als aan de jongere voorleggen, een clause op te nemen die het de jongere verbiedt om zich te domiciliëren op deze plaats. Een dergelijke verbodsclausule mag dan wel begrijpelijk zijn, zij is wel degelijk onwettig. De domiciliëring is een puur administratieve aangelegenheid die de bewoner bindt aan zijn gemeente (en voor de rest niemand anders aanbelangt) en die niets te maken heeft met de eigenaar. Deze laatste mag zich niet mengen in de strikt bilaterale verhouding tussen de persoon aan wie hij zijn eigendom ter beschikking heeft gesteld en de dienst bevolking van de gemeente. Het opleggen van eender welk verbod is dus uit den boze. Het is bovendien eenvoudig: domiciliëring is een reële verplichting van de bewoner⁸, die wettelijk verplicht is zich bekend te maken bij de gemeente waar hij/zij "het grootste deel van het jaar" wil doorbrengen⁹.

Bovendien wordt domiciliëring beschouwd (met name door het Hof van Cassatie) als een authentiek *subjectief recht*, uitdrukkelijk ten voordele van de bewoner¹⁰. Door zich niet in te schrijven bij de gemeente belandt men in een soort juridisch en administratief niemandsland, aangezien deze formele inschrijving essentieel is voor de toepassing van veel sociale regelgeving¹¹. Bovendien zal een persoon zonder domicilie de belasting op de tweede woning verschuldigd zijn (ook al heeft de overgrote meerderheid van de gemeenten besloten deze belasting te verlagen¹² — of zelfs af te schaffen¹³ — wanneer het om een student gaat). Ten slotte zal de jongere zonder domicilie geen kinderbijslag¹⁴ ontvangen, wat zijn of haar streven naar onafhankelijkheid zal belemmeren.

Gelukkig is er een begin van een oplossing. Zich terdege bewust van het feit dat zij geen bevoegdheid heeft op het vlak van huisvesting en ook omdat zij de ontwikkeling van zogenaamde alternatieve huisvesting niet wil afremmen, heeft de federale overheid enige flexibiliteit ingebouwd op het vlak van domiciliëring (dat wel onder haar bevoegdheid valt) ten voordele van intergeneratieel wonen. Zo stelt de FOD Binnen-

landse Zaken in zijn *Algemene Onderrichtingen betreffende het houden van bevolkingsregisters* van 31 maart 2019 dat "bijkomende huisnummers" overweegbaar zijn bij "bepaalde nieuwe vormen van wonen, zoals 'kangoeroewoningen'" (op voorwaarde dat "elke woontoestand door de gemeente afzonderlijk onderzocht wordt"). Het is dus aan de plaatselijke overheden om van deze bevoegdheid kennis te nemen, en ze eventueel toe te passen.

C. Het risico op roerend beslag

Er is nog een ander risico, dat maar al te vaak over het hoofd wordt gezien, en dat inherent is aan intergeneratieel samenwonen. Indien de jongere zijn of haar hoofdverblijf in het pand heeft gevestigd en schulden heeft (die het voorwerp uitmaken van een gerechtelijke veroordeling), dan bestaat de kans dat de deurwaarder beslag legt op meubilair dat niet aan de schuldenaar maar aan de oudere toebehoort. Deze vorm van gedwongen uitvoering zal dus waarschijnlijk betrekking hebben op alle goederen in de woning. In ons juridisch systeem wordt de bezitter van een meubelstuk geacht de eigenaar ervan te zijn¹⁵. Dit vermoeden kan weliswaar worden weerlegd, maar dit is lastig (men zal een gebrek moeten aantonen dat het bezit aantast en tegelijkertijd moeten bewijzen dat men de eigenaar is). De gerechtsdeurwaarder is in elk geval niet verplicht om stuk voor stuk na te gaan wie de eigenaar is. Hij is vrij om alles mee te nemen (behoudens de voorwerpen die niet vatbaar zijn voor beslag¹⁶), op basis van het rechtsbeginsel dat elk meubelstuk dat in de woning van de schuldenaar wordt aangetroffen, geacht wordt hem toe te behoren¹⁷.

Is het echter niet mogelijk zich te wapenen tegen dit risico? Een risico dat bovendien nog acuter is bij intergeneratieel wonen waar, in vergelijking met andere vormen van gemeenschappelijk wonen, bejaarden en studenten gewoonlijk heel nauw samenwonen en de belangrijkste kamers met elkaar delen? Er zijn zeker manieren om hiermee om te gaan. Ten eerste zouden de partijen een verklaring op eer kunnen ondertekenen waarin zij verklaren dat zij geen schulden hebben (of in ieder geval niet op de hoogte zijn van schulden) en dat er geen gerechtelijke procedures tot invordering van schulden tegen hen lopen. Een dergelijke verklaring zou een aansprakelijkheidsvordering tussen de medecontractanten kunnen rechtvaardigen, bijvoorbeeld indien essentiële informatie (zoals een risico van inbeslagname) werd verzwegen. Meer formeel zou elke partij ook een gerechtsdeurwaarder kunnen mandateren om het centraal bestand van de beslagleggingen te raadplegen en het bewijs te leveren van de afwezigheid van beslagleggingen. De Centrale voor Kredieten of de website "MyMinfin" van de FOD Financiën kunnen ook worden gebruikt om een attest te verkrijgen dat aantoont dat er geen belastingschulden zijn¹⁸. Ten slotte doen de samenwonenden er goed aan om, naast het verzamelen van zoveel mogelijk bewijsstukken (facturen, betalingsbewijzen, enz.), een inventaris te laten opmaken door een gerechtsdeurwaarder *voordat* zij gaan samenwonen. Ook hier is het de bedoeling om zoveel mogelijk zekerheid te hebben over wie de eigenaar is van het meubilair. Zij dienen dit document vervolgens in bij het registratiekantoor waar het een welbepaalde datum zal krijgen. Er bestaan dus zeker oplossingen; het is aan de betrokkenen om ze toe te passen.

8. Art. 7, §1, 1ste lid, en §4, 1ste lid van het koninklijk besluit van 16 juli 1992.
9. Art. 16, §1, 1ste lid van het koninklijk besluit van 16 juli 1992.
10. Cass., 17 november 1994, *J.T.*, 1995.
11. Op vlak van gerechtelijke zaken (art. 36 van het Gerechtelijk Wetboek), ziekteverzekering (art. 9, 1ste lid van de gecoördineerde wet van 14 juli 1994), de vaststelling van het tarief — alleenstaand of samenwonend — van bepaalde uitkeringen (art. 124, §2 en 3, en 225, §4, van het Koninklijk Besluit van 3 juli 1996), enz.
12. Zie onder andere art. 2 van het belastingreglement van de gemeente Oudergem inzake "tweede verblijven".
13. Zie bijvoorbeeld art. 2, 2° lid, van het belastingreglement van de gemeente Watermaal-Bosvoorde inzake "tweede verblijven".
14. Art. 62, §3 en 4, van de gecoördineerde wetten van 19 december 1939.
15. Art. 3.24 van het Burgerlijk Wetboek.
16. Opgesomd in art. 1408 e.v. van het Gerechtelijk Wetboek.
17. Brussel (1ste hoofdst.), 8 juni 2010, *T. Not.*, 2010, p. 539.
18. Deze aanpak maakt het weliswaar mogelijk de solvabiliteit van de betrokkene op dat moment vast te stellen, maar zal weinig nut hebben wanneer er later in de loop van het samenwonen schulden ontstaan (of wanneer een rechter beslist dat er een geldsom betaald moet worden).

**Charles vond zijn
professionele**

!KLIK!

Tal van talenten

Of je nu verkopers, keukenpersoneel, chauffeurs met rijbewijs B, magazijniers of kelners zoekt, Actiris helpt je om vandaag de juiste professionele klik te vinden.

En zeker één voor jou

Plaats je vacature op onze website, tal van talenten staan er voor je klaar! Vind het juiste profiel op het juiste moment, met de juiste premie of de juiste opleiding.

**Ontdek de profielen die klaarstaan op
actiris.brussels/deklik en contacteer ons.**

> Nicolas BERNARD, prof. aan de Université Saint-Louis - Bruxelles

DE REGELGEVING IN BRUSSEL VOOR TOERISTISCHE LOGIES

Iedereen kent de sterke groei van toeristische accommodatie via internetplatforms (Airbnb op kop¹). Van de drie gewesten van het land is Brussel ongetwijfeld het meest door het fenomeen getroffen. Niet alleen kwantitatief zijn er heel wat logies bijgekomen (alleen al in het gewest zijn er niet minder dan 7.000 kamers bestemd voor toeristische verhuring²), maar ook kwalitatief is er een opmerkelijke (en verontrustende) evolutie merkbaar. We zijn nu dan ook ver verwijderd van de kleine en sympathieke occasionele activiteit van het begin (de eigenaar die gewoon sporadisch een kamer van zijn huis openstelt voor toeristen voor een weekendje); tegenwoordig gaat het in 70% van de gevallen om advertenties voor volledige woningen, die bovendien voor langere periodes op die manier worden bewoond! Het is duidelijk dat de "sector" professioneler is geworden, waarbij investeerders (vaak in groep) accommodatie verwerven met als enig doel winst te maken via een aaneenschakeling van kortlopende huurcontracten. Gezien dit heel wat nadelige gevolgen heeft, zowel voor de rust van de omwonenden als - in ruimere zin - voor het aanbod woningen op de traditionele woningverhuurmarkt, zagen de gewestelijke autoriteiten zich genoodzaakt te reageren. Dat hebben zij gedaan door op 8 mei 2014 een ordonnantie ("betreffende het toeristische logies") af te kondigen die dit soort activiteiten wil reguleren³. Daarbij wordt meer bepaald een systeem van voorafgaande vergunning voor kandidaat-uitbaters ingevoerd. In deze bijdrage proberen wij een beschrijving te geven van de tekst (en proberen we hem kritisch te bekijken)⁴.

1. Cfr. o.a. J. A. OSKAM, *The Future of Airbnb and the 'Sharing Economy'. The Collaborative Consumption of our Cities*, Bristol, Channel View, 2019.
2. De cijfers in deze tekst komen uit J.-M. DECROLY, N. BERNARD, L. DEBROUX et al., *Mission d'évaluation de l'ordonnance du 8 mai 2014 relative à l'hébergement touristique*, studie uitgevoerd in 2019 in opdracht van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.
3. Zie ook het uitvoeringsbesluit van de Brusselse regering van 24 maart 2016.
4. Hierdoor blijven, wegens plaatsgebrek, de kwesties van mede-eigendom (bv. Civ. fr. Brussel, 11 december 2020, J.L.M.B., 2021, blz. 1298) en van fiscaliteit - of het nu gaat om de Brusselse belasting op toeristische logiesverstrekkingen (ordonnantie van 23 december 2016) dan wel om de personenbelasting - in de schaduw staan. Hierover, zie met name B. NIKOLOVA, O. EVRARD en M. de COCK, "Dossier: toeristische logies in Brussel", Nieuwsbrief, maart-april 2017, p. 14 ev., E. TRAVERSA en A.-. G. KLECZEWSKI, "La location d'un logement via Airbnb ou plateformes similaires: aspects fiscaux", *Jurimpratique*, 2020/3, p. 53 ev., en V. DEFRAITEUR, "Airbnb et copropriété", *Jurimpratique*, 2020/3, p. 69 ev.
5. Art. 3, 6° van de ordonnantie van 8 mei 2014.
6. Art. 3, 7° van de ordonnantie van 8 mei 2014.
7. Art. 3, 4° van de ordonnantie van 8 mei 2014.
8. Art. 3, 1° van de ordonnantie van 8 mei 2014.

I. BESCHRIJVING

1. Krachtlijnen

Vanuit het oogpunt van haar filosofie heeft de ordonnantie in de eerste plaats een drievoudig karakter. Ten eerste gaat het niet alleen om internetplatforms, verre van dat. De ordonnantie is niet specifiek voor hen bedoeld, maar regelt "toeristische logies" in het algemeen, met zes specifieke categorieën: hotels, apparthotels, toerismeverblijven, logies bij de bewoner, verblijfscentra voor sociaal toerisme en kampeerterreinen. Van deze verschillende klassen komen die welke het dichtst in de buurt komen van Airbnb en zijn soortgenoten ongetwijfeld het toerismeverblijf ("elke villa, studio of kamer, elk huis of appartement, die of dat uitsluitend voorbehouden zijn aan huurders, en uitgerust met het noodzakelijke meubilair om te logeren en te koken, in voorkomend geval en mits betaling van een prijssupplement, met inbegrip van hoteldiensten"⁵) en logies bij de bewoner ("elke inrichting die uit een of meer kamers of afgescheiden ruimten bestaat en die daartoe zijn ingericht, die behoren tot de persoonlijke en gebruikelijke woning van de exploitant of haar aangrenzende bijgebouwen"⁶). Hoteldiensten worden dan weer omschreven als "alle diensten aangeboden of voorgesteld door een toeristische logies zoals inzonderheid het aanbieden van ontbijt, de vervanging van het beddengoed, de schoonmaak van de kamers, portiersdiensten of de receptie"⁷, terwijl een toerist wordt omschreven als "elke

persoon die in het kader van zijn privé- of beroepsactiviteiten minstens één nacht verblijft in een andere dan zijn gebruikelijke omgeving zonder er zijn woonplaats te vestigen, voor een duur van maximum 90 dagen"⁸.

Ten tweede (en dit is de tweede krachtlijn van de tekst) gaat de tekst geenszins in op de realiteit van het toeristisch logies via een bepaalde manier van boeking (bv. online); hij classificeert de plaatsen veeleer volgens hun materialiteit zelf, wat de verschillende aldus in kaart gebrachte categorieën verklaart. Hoewel de ordonnantie tegelijk met de ontwikkeling van internetplatforms is aangenomen (en, althans ten dele, als reactie daarop), blijft deze optie in de tekst, die ruimer is, buiten beschouwing. Het is waar dat de technologie van nature veranderlijk is en dat deze boekingsmethoden even snel kunnen verdwijnen als zij verschenen zijn en vervangen kunnen worden door nog meer geavanceerde processen.

Ten slotte heeft de wetgever ervoor gezorgd zich niet te beperken tot de beroepsmensen uit de sector. De categorieën toerismeverblijven en logies bij de bewoner, die het leeuwendeel uitmaken van de door particulieren op online boekingsplatforms aangeboden logies, zijn een rechtstreeks gevolg van deze denkwijze.

2. Een systeem van voorafgaande toestemming

Waaruit bestaat het Brusselse mechanisme eigenlijk? Uit een voorafgaande en verplichte registratieproce-

dure voor de kandidaat-uitbater. Als de uitbater van plan is een onroerend goed op de markt te brengen voor toeristen (of het nu gaat om een hotel met 400 kamers of een kamer die via een platform wordt verhuurd), moet hij eerst een registratienummer krijgen van de Brusselse gewestelijke administratie (door middel van een "voorafgaande aangifte"⁹). Daarvoor moet de betrokken eigendom "zich permanent in een goede staat van hygiëne bevinden en goed onderhouden zijn"¹⁰. Bovendien moet de geïnteresseerde een "brandveiligheidsattest"¹¹ aanvragen bij de gemeente (waar het logies is gelegen), die dit, indien nodig, pas zal afgeven na advies van de DBDMH¹²; specifiek voor toerismeverblijven en het logies bij de bewoner kan echter worden volstaan met een "vereenvoudigd controleattest", dat vooral betrekking heeft op de elektrische, verwarmings- en gasinstallaties¹³. Ten slotte moet de aanvrager ook een attest van de gemeente ontvangen waarin wordt bevestigd dat het toeristische logies "is opgericht met naleving van de reglementering inzake ruimtelijke ordening en de geldende stedenbouwkundige regels"¹⁴. Pas wanneer aan deze voorwaarden is voldaan en deze zijn nagekeken, geeft de administratie het registratienummer af, waarna de exploitatie van start kan gaan.

3. Doelstellingen

Het is moeilijk de tekst van 2014 te begrijpen zonder tegelijk te kijken naar het waarom van de tekst. De wetgever streefde drie doelen na. Het eerste doel is "de concurrentie in de toeristische sector te regelen" (meer bepaald om de "potentieel oneerlijke concurrentie" te vermijden die deze nieuwe vormen van logies meebrengen voor de traditionele hotel- en bed & breakfastmarkt). De tweede doelstelling is de "uniformisering van de procedure voor alle toeristische logies" (alleen de specifieke exploitatievoorwaarden verschillen naar gelang van de categorie, maar niet de procedure zelf). Tenslotte, en zonder enige hiërarchie

tussen deze doelstellingen, beoogt de ordonnantie ook de "bescherming van toeristen" te waarborgen¹⁵.

Daarnaast dient de ordonnantie ook een ander, meer impliciet doel. Men wil namelijk ook vermijden dat bewoners uit bepaalde wijken trekken en dat tijdelijke passanten in de plaats komen; een harmonieuze stadsontwikkeling en een rationele ruimtelijke ordening maken dus ook deel uit van de algemene doelstellingen van de initiatiefnemers. Bovendien gaat het erom in te spelen op de huurprijsstijgingen in de woningsector, die gedeeltelijk verband kunnen houden met de aanzienlijke inkomsten die onroerend goed genereert wanneer het als toeristische logies aangewend wordt¹⁶.

II. ANALYSE

Het is niet de bedoeling van deze toelichting om het mechanisme dat ingevoerd werd bij de ordonnantie van 8 mei 2014¹⁷ uitvoerig te beschrijven, noch om te beoordelen of het een goed mechanisme is. Anderzijds kan men zich alleen maar zorgen maken over de (zeer) bescheiden doeltreffendheid van de tekst in de praktijk, zowel wat de registratieaanvragen als wat (nog meer) de toekenning van registratienummers betreft¹⁸. En de zwakte van deze resultaten zou zelfs tot een even onverwachte als ongelukkige juridische consequentie kunnen leiden: de inbreuk op het Europese principe van het vrije verkeer van diensten¹⁹, waarvan het Brusselse systeem van voorafgaande toestemming deel uitmaakt²⁰, zou onevenredig worden (waardoor het ongeldig zou worden), aangezien dit beperkte effect ook zou kunnen bereikt worden met een mechanisme dat minder inbreuk zou maken op de rechten en vrijheden dan dit systeem. Indien wij het systeem willen verbeteren is het dan ook van belang te proberen de oorzaken van dit duidelijke gebrek aan toepassing te begrijpen. Niet minder dan acht verklarende registers lijken ons in dit verband noodzakelijk.

1. MIDDELEN DIE IN VERHOUDING STAAN TOT DE AMBITIE?

Als het voorkomen van de ontrafeling van de woonfunctie in Brussel inderdaad de (althans impliciete) doelstelling van de ordonnantie is, dan moet worden vastgesteld dat de wetgevende en regelgevende instrumenten die het Gewest zich heeft aangemeten (de ordonnantie van 2014 en haar uitvoeringsbesluit van 2016) ons daar niet tegen opgewassen lijken. Als bewijs of als getuige hiervan hebben de belangrijkste eisen in verband met de voorafgaande aangifte die door de natuurlijke of rechtspersoon die een toeristisch logies wil uitbaten, moet worden ingediend, betrekking op de hygiëne van het logies²¹, zijn (brand)veiligheid²² en de stedenbouwkundige conformiteit²³... maar geen van deze eisen heeft betrekking op de bescherming van het stedelijk woonweefsel in zijn geheel.

In dit verband was het echter niet verboden om aan de toekenning van het registratienummer voorwaarden te koppelen tegen een leegloop in bepaalde wijken, zoals bv. een maximaal aantal woningen dat per persoon op het internetplatform mag worden aangeboden, een lokalisatie van deze woningen in bepaalde wijken (die nog niet al te zeer door het verschijnsel zijn getroffen), een maximum voor de totale jaarlijkse duur van de terbeschikkingstelling van woningen, een tarief dat met een schaal overeenkomt, enz. De gemeente die belast is met de afgifte van het stedenbouwkundig conformiteitsattest oefent weliswaar een bevoegdheid tot controle vooraf uit, waardoor zij de wildgroei van toeristische logies zou kunnen beteugelen, maar haar controle kan krachtens de ordonnantie van 8 mei 2014 slechts betrekking hebben op de regelgeving inzake stedenbouw en ruimtelijke ordening - en op niets anders²⁴.

> In 2017 bespraken we deze kwestie al in ons 100^e nummer

9. Art. 4 en 16 ev. van de ordonnantie van 8 mei 2014.
10. Art. 5, 2°, c) van de ordonnantie van 8 mei 2014.
11. Art. 5, 2°, a), 1° lid van de ordonnantie van 8 mei 2014.
12. De Brusselse Hoofdstedelijke Dienst voor Brandweer en Dringende Medische Hulp.
13. Art. 5, 2°, a), 2° lid van de ordonnantie van 8 mei 2014.
14. Art. 5, 2°, b) van de ordonnantie van 8 mei 2014. Cfr. ook art. 7, 11° van het besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 24 maart 2016 houdende uitvoering van de ordonnantie van 8 mei 2014 betreffende het toeristische logies, BS 14 april 2016.
15. Parl. St., BHP, 2013/2014, nr. A-501/2 p. 6, 4 en 5 respectievelijk.
16. Cfr. in het bijzonder de tussenkomsten in het Brussels Parlement van R. Vervoort (I.V., Commissie voor de Territoriale Ontwikkeling, 2016-2017, nr. 115, p. 23 en 29), A. Hutchinson (I.V., plenaire vergadering, 2013-2014, nr. 22, p. 67) en A. Maron (I.V., Commissie voor de Financiën en de Algemene Zaken, 2017-2018, nr. 5, p. 10).
17. Zie in dit verband N. BERNARD, L. DEBROUX, M. von KUEGELGEN en D. SERVAIS, "La réglementation bruxelloise en matière d'hébergement touristique", Jurimpratique, 2020/3, p. 5 ev.
18. Alle cijfers komen uit J.-M. DECROLY, N. BERNARD, L. DEBROUX et al., *Mission d'évaluation de l'ordonnance du 8 mai 2014 relative à l'hébergement touristique*, studie uitgevoerd in 2019 in opdracht van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.
19. Richtlijn 2006/123/EG van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2006 betreffende diensten op de interne markt.

2. HET PRINCIPE VAN VOORAFGAANDE TOESTEMMING

Komt dan het principe zelf van de ordonnantie van 2014, de voorafgaande aangifte. Afgezien van het feit dat de formulering misleidend kan lijken (in die zin dat het meer lijkt op een echte vergunning), roept deze procedure vijf opmerkingen op. In de eerste plaats kan die als lang, restrictief en met een onzekere uitkomst worden beschouwd, waardoor veel verhuurders geneigd zijn hun activiteiten zonder registratienummer aan te vatten, zulks dus in de illegaliteit. Ten tweede moet worden opgemerkt dat, hoewel de rechtvaardiging voor deze strenge regeling ex ante ligt in de bescherming van de toeristen (die de garantie moeten krijgen dat hun verblijfsplaats aan de normen voldoet), de empirische zwakte van de registratie deze regeling ernstig ondermijnt. Ten derde wordt de behoefte aan voorafgaande toestemming lang niet door iedereen gedeeld. Het Waals gewest heeft besloten er geen gebruik van te maken en geeft de voorkeur aan een "verklaring op eer"²⁵ - wat overigens niet belet dat het bv. voorwaarden kan opleggen rond onder meer de veiligheid van de panden²⁶; de Waalse aanpak is flexibel en niet op zichzelf staand, aangezien Vlaanderen eveneens heeft bepaald dat de uitbater de autoriteiten "op de hoogte brengt" van van de uitbating van zijn toeristisch logies²⁷, eenvoudigweg omdat ook daar verschillende voorwaarden aan de uitbating worden gekoppeld²⁸ die achteraf²⁹ aan controles zijn onderworpen (zoals overigens in het zuiden van het land). Misschien moeten deze meer pragmatische (of gewoon realistischere) manieren in ons land worden onderzocht als we verborgen toeristische activiteiten uit de illegaliteit willen halen? In de vierde plaats komt het feit dat een economische vergunning (exploitatie van toeristische logies) afhankelijk wordt gesteld van een stedenbouwkundig attest, wat in feite neerkomt op misbruik van de (door de Raad van State³⁰ herhaaldelijk geformuleerde) algemene regel van de onafhankelijkheid van politie, op grond waarvan een beslissing van een politie niet mag worden gebaseerd op overwegingen die verband houden met een andere politie. Ten vijfde kan men zich afvragen hoe men kan rechtvaardigen dat de toerist een betere bescherming geniet dan bijvoorbeeld een gewone huurder, die geen enkele stedenbouwkundige zekerheid geniet met betrekking tot het gehuurde pand (residentieel of commercieel) - terwijl de huurder die er zijn hoofdverblijfplaats van maakt, er bijvoorbeeld permanent zal wonen.

3. WATERDICHTE, ZELFS ONDUIDELIJKE CATEGORIEËN

Bij het indienen van een voorafgaande aangifte voor de uitbating van een toeristische logies moet de aanvrager de categorie aangeven waarvoor hij de registratie aanvraagt, aangezien de specifieke vereisten voor elk van de zes klassen verschillend zijn³¹. Er is echter een zekere overlapping tussen de categorieën "logies bij de bewoner" en "toerismeverblijf". Zo zou een uitbater die zijn eigen woning op een platform aanbiedt wanneer hij in het buitenland is, het aanbod zowel als een logies bij de bewoner kunnen bestempelen, gezien het "persoonlijke en gebruikelijke" karakter van de woning³², als als een toerismeverblijf, aangezien zijn woning "uitsluitend gebruikt" wordt door toeristen³³ (aangezien hij er op dat moment niet is). Dit kan verwarring veroorzaken bij de registratieaanvragen, wat zowel extra werk voor de administratie oplevert als, bovenal, de betrokken uitbaters weerhoudt om een registratie aan te vragen. Dit laatste risico is des te groter omdat de ordonnantie, zoals uiteengezet, niet uitsluitend gericht is tot de beroepsbeoefenaren in de sector van het toeristisch logies (die hiermee beter vertrouwd zijn).

20. Ook al is dit systeem van voorafgaande toestemming in beginsel goedgekeurd door het Hof van Justitie van de Europese Unie - in verband met de regelgeving van Parijs (HvJ-EU, 22 september 2020, Cali Apartments SCI en HX, C-724/18 en C-727/18). Cf. over dit arrest N. BERNARD en L. DEBROUX, "Mise à disposition de logements à une « clientèle de passage » : les mesures nationales « anti-Airbnb » ne sont pas (nécessairement) contraires au droit européen", J.L.M.B., 2021, p. 805 ev.
21. Art. 5, 2°, c) van de ordonnantie van 8 mei 2014.
22. Art. 5, 2°, a), 1° lid van de ordonnantie van 8 mei 2014.
23. Art. 5, 2°, b) van de ordonnantie van 8 mei 2014. Cfr. ook art. 7, 11° van het besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 24 maart 2016.
24. Ook al laat het begrip "goede plaatselijke aanleg" een iets breder beoordelingsspectrum toe.
25. Art. 349. BWR, 1e lid, 2° van het Waals Toerismewetboek.
26. Cfr. Art. 201/1.D., §1 van het Waals Toerismewetboek.
27. Art. 5 van het Vlaams decreet van 5 februari 2016 houdende het toeristische logies.
28. Zoals de naleving van de brandveiligheidsnormen, een voldoende staat van properheid en onderhoud, beschikken over een verzekering tot dekking van de burgerlijke aansprakelijkheid, de uitbater mag niet eerder veroordeeld zijn voor bepaalde misdrijven mag in België niet door een in kracht van gewijsde gegane rechterlijke uitspraak veroordeeld zijn voor een van de misdrijven, enz.
29. Art. 4 van het Vlaams decreet van 5 februari 2016.
30. Cfr. bv. RvS, 24 juni 2003, nr. 120.877 en RvS, 25 april 2002, nr. 106.093.
31. Art. 6 ev. van de ordonnantie van 8 mei 2014.
32. Art. 3, 7° van de ordonnantie van 8 mei 2014.
33. Art. 3, 6° van de ordonnantie van 8 mei 2014.

airbnb

Commencez votre recherche

Devenez hôte

Maison d'architecte avec jardin, Quartier Européen

★ 5,0 · 12 commentaires · Etterbeek, Bruxelles, Belgique

Partager Enreg

Afficher toutes les photos

Logement entier : maison de ville

8 voyageurs · 4 chambres · 6 lits · 2 salles de bain

265 € / nuit

★ 5,0 · 12 commentaires

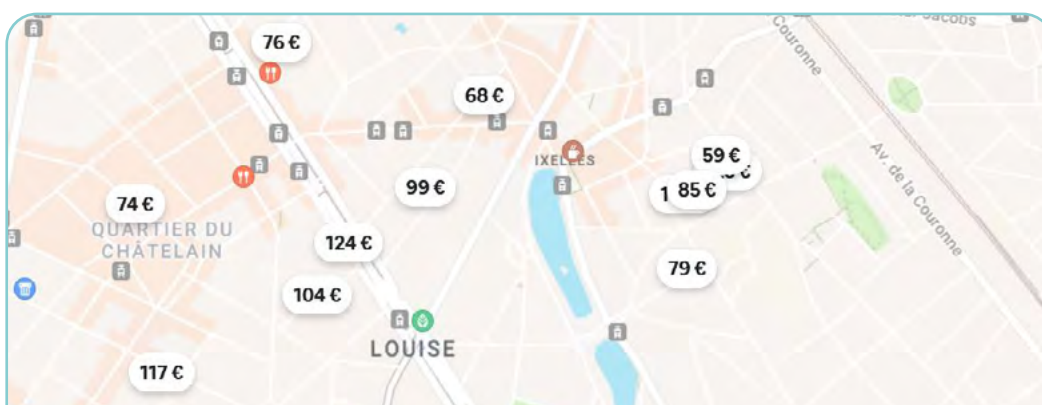
> Voorbeeld van een volledige eengezinswoning die als toeristische logies wordt aangeboden

4. DE STEDENBOUWKUNDIGE CONFORMITEIT MAAKT DE PROBLEMEN DUIDELIJK

Het is waarschijnlijk het stedenbouwkundig conformiteitsattest dat de meeste problemen oplevert. Het eerste is eenvoudigweg het ontbreken van een regeling dienaangaande. Afgezien van dit principe van conformiteit, bevat de ordonnantie van 2014 geen enkele uitleg over hoe het kostbare document kan worden verkregen; en het uitvoeringsbesluit van 2016 is niet duidelijker. Men had, gezien de materie, ook mogen verwachten dat er hierover iets in het Brussels wetboek van ruimtelijke ordening zou staan, maar ook dat is niet gebeurd. Hoe men aan het gemeentelijk stedenbouwkundig conformiteitsattest kan geraken is dus enigszins onduidelijk. Er is bijvoorbeeld geen termijn voor de afgifte van het attest; de precieze inhoudelijke criteria waaraan moet worden voldaan, worden in het duister gelaten (de stedenbouwkundige voorschriften? de stedenbouwkundige vergunning? beide?); het gemeentelijk besluit wordt niet altijd voldoende gemotiveerd; er is niet voorzien in een specifiek beroep - afgezien van een beroep bij de Raad van State - in geval van weigering... Al deze elementen lijken niet verenigbaar te zijn met de basisvereisten van goed bestuur of, wat nog verontrustender is, met de administratieve rechten van de burgers.

De tweede moeilijkheid vloeit voort uit de eerste. De gemeenten, die het stedenbouwkundig conformiteitsattest moeten afleveren, vallen daarvoor hoofdzakelijk terug op de terminologie van het GBP. Daarin staan evenwel de categorieën toerismeverblijf en logies bij de bewoner niet in terwijl die wel in de ordonnantie van 2014 staan. Een aantal gemeenten, op aanwijzing van een gewestelijke omzendbrief³⁴, is dan ook van oordeel dat een onroerend goed dat in zijn geheel voor toeristen (zelfs voor korte perioden) openstaat, uit stedenbouwkundig oogpunt als een "hotelinrichting" moet worden beschouwd; deze uitbating mag dus niet in woongebieden worden gevestigd. De eerlijkheid gebiedt echter te zeggen dat dit niet de bedoeling was van de wetgever van 2014. Hij zou deze ad-hoc categorieën niet hebben gecreëerd als hij onlineboekingsplatforms toch al in "hetzelfde schuifje" wilde steken als hotels. Op zijn minst moet worden opgemerkt dat Airbnb-logies over het algemeen geen van de diensten biedt die hotels bieden (ontbijt, bedden verschonen, schoonmaak van kamers, conciërgeservice, enz.)

Bovendien bestaan er bij de gemeenten soms heel uiteenlopende interpretaties, wat de rechtsonzekerheid voor de uitbater nog vergroot (en mogelijk ook nefast is voor het laatste greintje goodwill). Zo verschilt het percentage ingewilligde aanvragen bijna viermaal zo sterk van gemeente tot gemeente, hetgeen wijst op een meer dan uitgesproken verschil in aanpak tussen de gemeenten (de gemeenten die de meeste aanvragen ontvangen, wijzen ze verhoudingsgewijs ook het meest af).

> Voorbeeld van de Louiza-as, een gunstige locatie voor toeristische logies

5. EEN STEDENBOUWKUNDIG CONFORMITEITSATTEST AANVRAGEN HEEFT MOGELIJK NEGATIEVE GEVOLGEN

Het komt ook voor dat de gemeenten bij de behandeling van de aanvraag voor een stedenbouwkundig conformiteitsattest niet alleen nagaat of de potentiële uitbating wettig is, maar ook nagaat of het onroerend goed zelf aan de wettelijke voorschriften voldoet. Ook de delen die niet als toeristische logies worden gebruikt, worden daarbij gecontroleerd. Dit leidt soms tot meldingen van inbreuken. Dit zorgt er mogelijk voor dat uitbaters de verplichte registratieprocedure omzeilen.

In principe is er zeker niets illegaals aan deze gemeentelijke praktijken. De stedenbouwkundige voorschriften blijven (algemeen gesproken) van openbare orde en bovendien vertrouwt artikel 301 van het BWRO de gemeentelijke ambtenaren de opdracht toe om stedenbouwkundige inbreuken op onroerende goederen gelegen in de gemeenten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest op te sporen en vast te stellen in een proces-verbaal. Niettemin heeft deze procedure een negatief effect op de doeltreffendheid van de ordonnantie van 8 mei 2014. Indien de kandidaat-exploitant niet alleen weet dat hij het vereiste attest misschien niet zal krijgen, maar ook dat hij naar huis zal worden gestuurd met een proces-verbaal voor de inbreuk(en), een te volgen regularisatieprocedure en uit te voeren werkzaamheden, zal hij waarschijnlijk verkiezen geen aanvraag in te dienen.

34. "Wanneer het goed echter volledig voor toeristische logies wordt voorbehouden, zodat er niemand meer zijn gewone verblijfplaats heeft, dan is de toeristische logiesactiviteit niet meer bijkomstig aan de woning en dient het goed te worden beschouwd als een hotelinrichting in de zin van het GBP". (verklarende omzendbrief van de Brusselse minister van Economie van 10 mei 2016).
35. Art. 19, 1° lid, *in limine*, van de ordonnantie van 8 mei 2014.
36. Art. 21, 1° lid van de ordonnantie van 8 mei 2014.
37. Art. 21, 2° lid van de ordonnantie van 8 mei 2014.
38. Art. 9, §2, 2° lid van het besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 24 maart 2016.
39. Aangezien nu het tegenovergestelde principe van stilzwijgende *aanvaarding* geldt (art. 7, §4, lid 3, art. 9, lid 3, *in fine*, en art. 10, §3, lid 2, *in fine*, van de Brusselse Huisvestingscode).
40. Ontwerp van ordonnantie tot wijziging van de Brusselse Huisvestingscode, advies van de Raad van State, Gew. zitt. 2012-2013, *Parl. St.*, BHP, nr. A-355/1, p. 139).
41. Art. 23, §1, *in limine*, van de ordonnantie van 8 mei 2014.
42. Het bedrag van de boete zoals aangegeven in de wettekst moet vandaag met 8 vermenigvuldigd worden (door de gecombineerde toepassing van art. 23, §2, van de ordonnantie van 8 mei 2014, art. 3 van de ordonnantie van 9 juli 2015 en art. 1, 1° lid, van de wet van 5 maart 1952).
43. Art. 10, §2, 1° lid van de Brusselse Huisvestingscode.
44. Art. 433decies van het Strafwetboek (indien het om een strafrechtelijke boete gaat).
45. Art. 26 van de ordonnantie van 8 mei 2014.

Bruxelles - trouvez des hébergements sur Airbnb

Découvrez des chambres privées ou des logements entiers, parfaitement adaptés à tout type de voyage.

ADRESSE
Brussels, Belgium

ARRIVÉE
Ajoutez une date

DÉPART
Ajoutez une date

ADULTES
2

ENFANTS
0

6. EEN (TE?) RUIME BEOORDELINGSVRIJHEID VOOR DE ADMINISTRATIE

Bij een onvolledige registratieaanvraag (bijvoorbeeld omdat het stedenbouwkundig conformiteitsattest ontbreekt), kan de administratie "de registratie van een toeristische logies weigeren", staat er in de ordonnantie³⁵. Het werkwoord "kunnen" is polysemisch en kan op twee radicaal tegengestelde manieren geïnterpreteerd worden (bij de voorbereidende werkzaamheden werd er helaas geen keuze gemaakt). In de eerste plaats kan de administratie, bijvoorbeeld in geval van kleine inbreuken, de registratie ondanks alles aanvaarden (in naam van het evenredigheidsbeginsel); kortom, wie kan (weigeren) kan ook beslissen niet te (weigeren).

Er is echter een tweede opvatting, die tot het tegenovergestelde resultaat leidt: verre van bij een (zelfs kleine) inbreuk een zekere mildheid aan de dag te leggen, geeft het werkwoord "kunnen" de gewestelijke dienst het recht de toestemming te weigeren op andere gronden dan die welke limitatief in de tekst staan opgesteld. Indien hij de aanvraag op deze gronden kan afwijzen, staat het hem ook vrij zijn weigering te baseren op overwegingen waarin de ordonnantie niet voorziet. Indien deze laatste analyse de voorkeur zou krijgen van de Brusselse economische administratie (die de registratienummers moet afleveren), zou een zeer streng (of zelfs willekeurig) signaal worden gegeven aan alle kandidaat-uitbaters die een aanvraag hebben ingediend. Ze zouden geneigd kunnen worden de verplichte registratieprocedure te omzeilen om niet te worden geconfronteerd met een rechtsonzekere situatie.

7. EEN IN WEZEN LOUTER THEORETISCH BEROEP

Indien de registratie van een aanvrager door de gewestelijke administratie is geweigerd, voorziet de ordonnantie in een beroepsmogelijkheid bij de bevoegde minister³⁶. Dit beroep kan betrekking hebben op alle mogelijke gronden voor de weigering van de registratie; in de praktijk echter steunt de grote meerderheid van de weigeringen door het Gewest op het ontbreken van een gemeentelijk stedenbouwkundig conformiteitsattest. Indien het Gewest echter de beoordeling van de gemeente in dit verband niet meer betwist (waardoor de beroepsprocedure zinloos en zelfs nutteloos zou worden), zouden de uitbaters niet langer geneigd zijn de voorafgaande toestemmingsprocedure niet te volgen.

Het wantrouwen jegens de overheid kan zelfs nog toenemen, aangezien het beroep van de verhuurder automatisch als verworpen wordt beschouwd, indien de minister niet (binnen de voorgeschreven termijn)³⁷ antwoordt. En idem wanneer de kandidaat-exploitant van de administratie (binnen de gevraagde termijn)³⁸ niets hoort over zijn aanvraag voor een registratienummer. Afgezien van het feit dat het er in zekere zin op neer komt dat een overheidsinstantie beloofd wordt voor haar nalatigheid, doet het systeem van stilzwijgende afwijzing ongetwijfeld juridische vragen rijzen. Wat met de motivering van bestuurshandelingen, de doeltreffendheid van beroepsinstanties of de bescherming van het individu? "Een dergelijk procedé is niet toelaatbaar", had de afdeling Wetgeving van de Raad van State al gezegd (met betrekking tot de Brusselse Huisvestingscode van vóór 2013 - die ondertussen van paradigma is veranderd³⁹); "De waarborg die de mogelijkheid om beroep in te stellen inhoudt, wordt erdoor geheel uitgehold nu de betrokkenen geen enkele zekerheid hebben dat hun beroep effectief zal worden onderzocht"⁴⁰.

8. EEN BOETE DIE NIET GENOEG AFSCHRIKT?

Volgens de ordonnantie van 2014 is eenieder die een toeristische logies verhuurt zonder registratienummer, onderworpen aan een administratieve boete van minimaal 332,8 euro⁴¹ (rekening houdend met opdecimen⁴²). Dit lijkt ons toch wel wat aan de lage kant, alleen al gezien de (overigens aanzienlijke) bedragen die bepaalde "professionals" in de sector verdienen op de verhuur van logies bij de bewoner. Zoals we al zagen gaat het soms zelfs zo ver dat zij hele panden aankopen met als enig doel verder te verhuren via dergelijke internetplatforms.

Ter vergelijking: de minimumboetes (ook weer administratieve boetes) voor verhuurders die een woning verhuren die niet aan de gezondheidsnormen voldoet, zijn meer dan zes keer zo hoog (2.000 euro)⁴³; en in het geval van huisjesmelkerij lopen ze zelfs op tot 4.000 euro⁴⁴. Veel uitbaters hebben dan ook hun rekeningen gemaakt en geven er de voorkeur aan hun (lucratieve) activiteit onder de radar voort te zetten en de boete te betalen - ervan uitgaande dat deze daadwerkelijk wordt geclaimd. We moeten er wel nog bij zeggen dat naast de boete ook tot "onmiddellijke" stopzetting van de activiteiten kan worden bevolen⁴⁵, maar dat is nog onvoldoende gebeurd.

Tot slot moeten misverstanden vermeden worden: we willen hier geenszins de nood aan regelgeving voor de activiteiten van online reservatieplatformen in vraag stellen, noch de beoordelingsbevoegdheid van de gemeenten over de (stedenbouwkundige) conformiteit van geplande toeristische logies. Simpelweg is het zo dat bepaalde tekortkomingen in de organieke ordonnantie de exploitanten ertoe hebben aangezet de registratieprocedure te omzeilen, waardoor het idee zelf van voorafgaande controle wordt ondermijnd. Het enige doel van deze paar regels is dan ook de gewestelijke instanties uit te nodigen hun tekst te herzien, zodat hij de draagwijdte en doeltreffendheid krijgt die hij verdient.

Handgereedschap voor afvalverzamelen van de volgende generatie van **Helping Hand Milieu**

- **Groener** - tot 50% gerecycled materiaal
- **Ergonomisch en anatomisch**
 - voor comfort
- **Slijtagebestendig**
 - voor langdurig gebruik
- **100% herbruikbaar**

 Innovatie voor het milieu

 Groener inkopen

www.hhenvironmental.co.uk

Bel ons: **+(44)1531 635678**

voor meer informatie

STAND 4C 26
Municipalia

Helping Hand
Environmental

 a division of The Helping Hand Company

> Philippe DELVAUX, communicatiedienst van Brulocalis

Op 22 april heeft Brulocalis een studienamiddag gehouden over "Nieuwe woonvormen (co-living, intergenerationeel wonen, studentenwoningen) en de Brusselse regelgeving inzake toeristische logies". Twee mandatarissen bekeken het probleem vanuit hun lokale praktijk: Ans Persoons, schepen van Stedenbouw en Openbare ruimte van de stad Brussel, en Yves Rouyet, schepen van Stedenbouw van Elsene. Hier volgt een kort overzicht van hun uiteenzettingen.

EEN MOEILIJKE AFWEGING IN ELSENE

> Yves Rouyet

Wij zijn genuanceerd over co-living", steekt schepen Yves Rouyet van wal. "We zijn er niet principieel tegen. Maar we willen de daarbijgaande overlast en grondspeculatie aanpakken. Voor het overige zijn co-living of studentenwoningen vastgoedproducten die inspelen op een vraag van mensen die een woonst nodig hebben voor drie maanden tot een jaar en die anders met een echte leernte in het huisvestingsaanbod te maken zouden krijgen". Een klassieke 3-6-9 huurovereenkomst werkt voor hen niet, evenmin als het toeristische logies. Toch hebben veel mensen behoefte aan dit type huur: postdoctorale studenten, jonge expats...

"Co-living is niet nieuw, denk maar aan het "Zeemanshuis" in Antwerpen of het "Kasteel van de Italianen" in Tubeke. Historisch gezien zijn er altijd gemeenschapswoningen geweest, met kleine privéruimten naast grotere gemeenschappelijke ruimten. In het verleden lag dit meer in de lijn van een sociale visie", geeft hij meer achtergrond.

De gemeenten willen met hun regelgeving dit soort woningen niet weg, maar **de verdere groei in de hand houden**. Men kan aanmoedigen om dergelijke woningen in atypische gebouwen, die moeilijk tot traditionele woningen kunnen worden omgevormd zonder extra kosten of sloop, onder te brengen. Denk aan kantoren en andere industriële gebouwen. In deze gevallen kunnen de extra renovatiekosten worden gecompenseerd door de hogere winstgevendheid per vierkante meter van het co-living-product.

VIJF REDENEN OM TOT ACTIE OVER TE GAAN

De uitdaging voor de politiek om de groei van Airbnb, co-living en studentenwoningen te reguleren is helder. Elsene maakt hier om vele redenen een prioriteit van:

Ten eerste, om **klassieke woongelegenheden terug te kunnen winnen**. "Als we het volledige aanbod van Airbnb in Elsene zouden recupereren, zouden we niet minder dan 400 woningen kunnen terugwinnen, d.w.z. veel meer dan we tijdens deze legislatuur aan sociale woningen zouden kunnen creëren", zegt Rouyet.

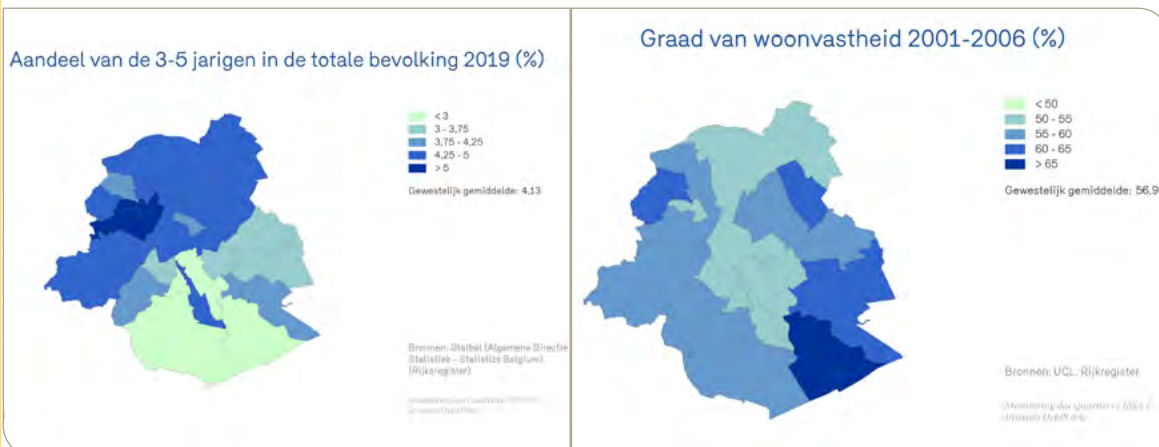
Ten tweede, om **de grondspeculatie tegen te gaan**. "Studentenwoningen brengen zodanig veel op dat dit type woningen de traditionele particuliere woningbouw in de weg staat. Men kan eenvoudigweg niet op tegen de prijzen die verkopers geboden krijgen door vastgoedprojectontwikkelaars die studentenkoten willen maken."

Het derde probleem is **dat de gezinnen uit Elsene wegtrekken** en dat wonen er onbetaalbaar wordt. Dat bevestigt Yves Rouyet: "Als schepen voor Stedenbouw heb ik te vaak kandidaat-kopers over de vloer gehad die een woning op het oog hadden maar die hun project afgepakt zagen door een bedrijf dat studentenwoningen wilde bouwen. Die bouwbedrijven kunnen de verkoper meer bieden. Dat gaat echt over de sociale toegankelijkheid van woningen."

> Zie ook

In 2009 publiceerde Brulocalis een vademecum "[Vergunningplichtige bestemmingswijzigingen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest](#)".

Het is te vinden op www.brulocalis.brussels

Het probleem van Elsene blijkt uit de cartografische gegevens. De gemeente is een echt eldorado voor dit soort samenhuizen: van de negentien gemeenten telt zij de minste gezinnen met kinderen. De gemeente kan haar gezinnen op haar grondgebied niet langer houden! Het tweede probleem is de mediaanprijs van de appartementen, die samen met Sint-Pieters-Woluwe een van de duurste van het gewest is. Uit het bijzonder hoge mobiliteitspercentage van de gezinnen blijkt ook dat veel gezinnen de gemeente verlaten. Een groeiend aantal passanten is echter een buitenkans voor degenen die gedeelde woningen willen realiseren.

Uit de kaart met studentenwoningen blijkt duidelijk dat er, gezien de nabijheid van de universiteiten, vanuit de studenten een grote vraag is naar woongelegenheden in Elsene. Maar de studentenhuisvestingsprojecten die we binnenkrijgen, zijn hoofdzakelijk bestemd voor meer vermogende mensen. Het sociale aspect is daarom belangrijk.

Het vierde probleem is dat er op bepaalde plaatsen **teveel mensen te dicht op elkaar** wonen. Dat leidt tot een hele reeks overlast: lawaai, feesten, buitensporig afval...

*“Tot slot wil ik de **veiligheidsrisico's** onderstrepen. Veel van deze co-living kwam er in eengezinswoningen zonder vergunning... en dus ook zonder het advies van de DBDMH.*

Dus we krijgen een situatie met meerdere private ruimtes die logischerwijs op slot zitten. Hierdoor worden een aantal klassieke vluchtwegen afgesneden.” Het tweede veiligheidsprobleem heeft te maken met de stabiliteit bij werkzaamheden die zonder vergunning en dus zonder controle worden uitgevoerd.

WAT TE DOEN? NAAR EEN GEMSV IN ELSENE

We zijn niet tegen deze woonvormen, maar willen wel de wildgroei aanpakken. Dat kan op twee manieren. De eerste is de **gerechtelijke weg** en houdt in dat een proces-verbaal wordt opgemaakt dat tot een rechtszaak leidt. De tweede weg is die van de **regulering**. In dit verband wordt momenteel gewerkt aan de hervorming van de Gewestelijke Stedenbouwkundige Verordening (GSV)... Dat zal evenwel nog een paar maanden duren, terwijl het op te lossen probleem zich nu stelt. Elsene telt nu al een vijftigtal wooncomplexen voor co-living met in totaal meer dan 500 units, en elke maand komen er nieuwe bij. Daarom moet **onverwijld tot actie overgegaan** worden en moeten er de nodige maatregelen getroffen worden om deze explosie in te dammen. *“Onze eerste reactie waren de aanbevelingen die in samenwerking en op initiatief van de*

Stad Brussel tot stand zijn gekomen. Deze richtsnoeren zijn echter niet tegenstelbaar aan derden en vormen geen afdoend juridisch wapen. Zij zijn evenwel bruikbaar omdat wij de exploitanten kunnen zeggen wat wij wel en wat wij niet aanvaarden. Grote vastgoedprojectontwikkelaars verkiezen een goede relatie met de overheid en houden zich daarom over het algemeen aan deze aanbevelingen. Het probleem is acuter bij kleinere spelers, die soms minder met projectontwikkeling te maken hebben dan wel eerder met huisjesmelkerij. Zij zijn dan ook minder geneigd om de regels na te leven.”

Er zijn dus meer maatregelen nodig. Elsene werkt aan een **specifieke gemeentelijke stedenbouwkundige verordening (GemSV)**. Zolang het probleem niet hogerhand wordt aangepakt, mogen de gemeenten zelf een specifieke reglementering uitwerken. Zoals bv. die waar Elsene aan werkt, of een reglementering voor een bepaalde zone. Een dergelijk gemeentereglement kan dus voorlopig de leemte opvullen tot er een nieuwe GSV is. *“Wij wachten ook op het gewijzigde gewestbesluit betreffende de aan een stedenbouwkundige vergunning onderworpen wijzigingen van gebruik. Die komt er hopelijk zo snel mogelijk zodat voortaan een dergelijke vergunning nodig zal zijn voor de verbouwing van een eengezinswoning tot een gedeelde woning.”*

LAST MINUTE

BRUSSELSE OCMW'S LUIDEN DE NOODKLOK!

De Federatie van Brusselse OCMW's en de voorzitters en secretarissen-generaal van de Brusselse OCMW's hebben een persbericht gepubliceerd. De Brusselse OCMW's kampen met een alarmerend tekort aan maatschappelijk werkers en kunnen er geen aanwerven.

Ze vragen de overheid om op zeer korte termijn de eerste stappen te zetten om het statuut van maatschappelijk werker te verbeteren:

- Verbetering van de opleiding (bredere integratie van OCMW-onderwerpen in het algemene curriculum van maatschappelijk werkers, opzetten van aanvullende kwalificerende opleiding).

- Verbetering van de beloning in functie van deze aanvullende opleiding (stimulans zoals tweetaligheidspremie).
- Aanwervingsgerelateerde uitgaven in aanmerking laten komen voor subsidies.
- Vermindering van de administratieve werklust door administratieve vereenvoudiging en digitalisering.
- In nauwe samenwerking met de Brusselse OCMW's werken aan het imago van het beroep van maatschappelijk assistent in een OCMW, om het beroep te valoriseren en het opnieuw die belangrijke maatschappelijke meerwaarde te geven die het beroep nooit had mogen kwijtspelen.

De Brusselse OCMW's vragen de autoriteiten zich dringend over deze kwestie te buigen, om te voorkomen dat we op een punt komen waarop de OCMW's niet meer kunnen

ingaan op de basisbehoeften van onze meest kwetsbare burgers. Er is haast bij!

Lees het persbericht op www.brulocalis.brussels

JAARVERSLAG OCMW'S

Lees op www.brulocalis.brussels het **jaarverslag 2021** van de Federatie van Brusselse OCMW's. Dit rapport zal worden gepresenteerd op de volgende Algemene Vergadering.

> Philippe DELVAUX, communicatiedienst van Brulocalis

HOE DE STAD BRUSSEL VERHUUR VAN KORTE DUUR AAN BANDEN LEGT

DE VELE AIRBNB'S IN DE STAD BRUSSEL

In het Brussels gewest zijn er ongeveer 7.500 Brusselse woningen op het verhuurplatform Airbnb te vinden... waarvan 2.600 alleen al in de stad Brussel. Meer dan 70% daarvan zijn volledige appartementen, dus zonder vaste bewoning. Zoals Ans Persoons opmerkt, "geeft dit laatste geval ons vaak een aanwijzing dat dit gebruik buiten het wettelijke kader om geschiedt".

Het aantal logies dat voor toeristische verhuur wordt aangeboden, is sinds corona aanzienlijk gedaald, niet alleen omdat er minder toeristen zijn, maar ook omdat de Stad Brussel sinds mei 2022 een speciale cel in het leven heeft geroepen om controles uit te voeren. De stad krijgt veel stedenbouwkundige aanvragen voor Airbnb's. "We moeten waakzaam blijven wanneer we er één weigeren", zegt de schepen, "want we weten dat de kans dan groot is dat de aanvrager de weigering naast zich zal neerleggen en de woning als toeristisch logies zal blijven uitbaten. In andere gevallen zijn het klachten, bijvoorbeeld van burens, die ons op het spoor van een illegale uitbating brengen. Ten slotte oefenen wij druk uit op illegale bewoning door middel van onze regelgeving op leegstand en de daarmee samenhangende belastingen. De resultaten van deze controles zijn indrukwekkend".

HET TOERISTISCHE LOGIES

De meeste woningen die tegenwoordig op Airbnb te huur aangeboden worden, hebben niets te maken met het oorspronkelijke opzet van het deelplatform. Het uitgangspunt was de tijdelijke uitwisseling van woningen die de rest van de tijd door hun gebruikelijke bewoner werden bewoond. Het aanbieden van woningen die integendeel permanent bestemd zijn voor deze kortetermijnverhuur, legt uiteraard een zekere druk op de huurmarkt.

Volgens Ans Persoons "zien we deze tendens zeer sterk in de populaire toeristische wijken, d.w.z. in de buurt van de Grote Markt, de Sint-Jacobswijk, de Dansaertwijk... Dit zorgt voor een verstoord evenwicht. Natuurlijk is iedereen blij dat er weer toeristen komen, maar tegelijkertijd moeten we proberen om in deze wijken een evenwicht te vinden met de klassieke woonfuncties." Een andere bezetting leidt ook tot een ander commercieel aanbod, dat verschuift van producten voor de bewoners naar producten voor toeristen. Andere nadelen, die ook door Yves Rouyet (zie artikel over de situatie in Elsene) worden gedeeld, hebben te maken met de sterke concentratie van toeristen die voor korte perioden in traditionele woningen verblijven. Zij weten bv. niet wanneer het huisvuil wordt opgehaald, wat bijdraagt tot de vervuiling van de openbare ruimte. Om nog maar te zwijgen van de overlast door de feestjes in deze woningen. Een permanente bewoner zal gemakkelijker een modus vivendi met zijn burens zoeken. Iemand die er slechts voor een paar dagen is, zal minder geneigd zijn dit te doen, vooral omdat hij op vakantie is en de mogelijkheden maximaal zal willen benutten.

"We willen ook vermijden dat er monofunctionele wijken ontstaan, die alleen bewoond worden door toeristen, studenten en rondtrekkende arbeiders die in luxe wooneenheden wonen", legt de schepen uit. "Wij willen graag een goede mix blijven hebben in de wijken. De interpretatie van wat toeristische logies is, verschilt echter van gemeente tot gemeente. Als een woning een jaar lang als toeristenverblijf wordt verhuurd, is er sprake van een overtreding van de stedenbouwkundige voorschriften als er niet de juiste vergunningen voor zijn afgegeven. En ons beleid richt zich op Airbnb-achtige verhuur die we als illegaal bestempelen. Samen met de controlecel van de stad proberen wij dat soort van verhuringen op te sporen. We voeren dan een stedenbouwkundige controle uit, gevolgd door mogelijke ingebrekestellingen en, indien nodig, wordt een pv opgesteld."

EEN EUROPESE OPLOSSING VOOR EEN ALGEMEEN PROBLEEM

De stad Brussel heeft zich aangesloten bij een **netwerk van Europese steden**. Het fenomeen doet zich natuurlijk overal voor en in bepaalde andere steden nog veel nadrukkelijker. Dankzij dit netwerk kunnen ervaringen worden uitgewisseld en kan er met elkaar gepraat worden, maar kan ook de aandacht van de Europese Commissie gevestigd worden op het probleem.

De Europese commissaris voor Digitale Zaken en Mededinging, Margrethe Vestager, werkt aan een nieuwe regelgeving voor digitale diensten (de "Digital Service Act"), die de oude richtlijn inzake e-commerce moet komen vervangen waardoor alles wat met kortetermijnverhuur te maken heeft, in goede banen kan worden geleid. Dit is een zeer belangrijk instrument omdat de oude richtlijn, die dateert van het begin van de jaren 2000, geen rekening hield met de groei van deze hele economie van digitale platforms. De "Digital Service Act" zal een basis bieden voor een betere controle van alle digitale platforms, zoals bijvoorbeeld Airbnb en Uber. De "Digital Service Act" moet echter nog door het Europees Parlement gaan. Daarna zal het Gewest zijn eigen regelgeving, met bijvoorbeeld de ordonnantie betreffende het toeristische logies, kunnen actualiseren. "De bedoeling is dat we van deze platforms meer gegevens en informatie krijgen", aldus schepen Persoons, "en dat er alleen advertenties mogen worden geplaatst voor logies waarvoor een vergunning is verleend". Meer macroscopisch gezien moet de Europese hervorming ervoor zorgen dat deze platforms de wetten volgen van de landen waarin zij actief zijn en niet, zoals zij nu opperen, de wetgeving van het land waar hun hoofdkantoor gevestigd is, wat in het geval van Airbnb Ierland is.

EEN CONFERENTIE IN PARIJS... EEN DISCUSSIONOTA

Op 23 en 24 mei vond het "Global ReformBnB Forum" plaats tussen verschillende Europese steden om de groei van alle "short rentals" beter in de hand te houden.

In het kader van dit Forum werd de nota "ReformBnB - For a socially responsible home sharing industry" gepubliceerd.

<https://globalreformbnbforum.com>

CO-LIVING EN STUDENTENWONINGEN – DE AANBEVELINGEN VAN DE STAD BRUSSEL

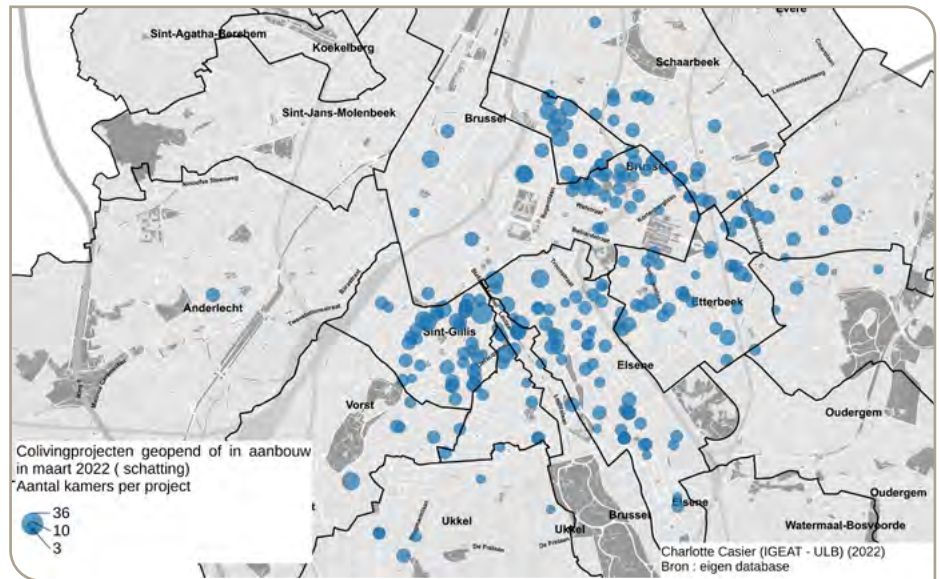
Co-living en studentenwoningen vragen een andere aanpak dan de controle op illegale Airbnb's. De stad Brussel heeft voor co-living en studentenwoningen aanbevelingen geformuleerd (zie hieronder), die ook door de gemeenten Elsene en Sint-Gillis (enkel voor co-living) worden onderschreven.

“Deze aanbevelingen zijn er gekomen omdat er momenteel een relatieve juridische leemte bestaat. Het is dan ook zeer te hopen dat de nieuwe GSV zich zal richten op zowel co-wonen als collectieve huisvesting en deze een kader zal bieden voor het verlenen van vergunningen, maar ook voor het vervolgen van overtredingen.”

We zien echt een groei van luxe co-living. Temeer daar corona aan de andere kant het segment van de Airbnb-verhuringen enigszins heeft afgezwakt. Co-living is een nieuw financieel paradepaardje voor sommige investeerders. Het fenomeen is voor de stad op zich geen probleem wanneer het gaat om studenten die samen een woonst betrekken. Maar in het geval van co-living ligt de klemtoon wel elders: er wordt huisvesting tot stand gebracht die op een heel andere manier op de markt wordt gebracht dan een traditionele gedeelde woning: co-living wordt meestal aangeboden door een maatschappij via individuele huurcontracten, niet via collectieve huurovereenkomsten. De huurders kennen elkaar ook niet voordat ze er intrekken. De doelgroep bestaat niet uit onvermogene studenten, maar uit jonge werkende mensen, vaak expats, in de hogere inkomensklasse. En het aangeboden product is vergelijkbaar met een hotel, of op zijn minst een apart-hotel, aangezien er een hele reeks diensten bij hoort, zoals de schoonmaak van de kamer, ontbijt, gratis Wi-Fi, en soms zelfs het verschonen van het beddengoed. Het is dus duidelijk een luxeproduct dat niets te maken heeft met een klassieke gemeenschappelijke huur.

Airbnb, de studentenwoningen en co-living kennen een groei in dezelfde wijken: het stadscentrum en de trendy wijken in Elsene en Sint-Gillis, maar ook in de Europese wijk.

“Het wordt problematisch wanneer eengezinswoningen zonder vergunning worden omgebouwd. Soms wordt een huis zelfs in twintig kamers opgedeeld. De projectontwikkelaars beweren dat er geen vergunning nodig is voor deze verbouwingen, zolang de ingrepen omkeerbaar zijn. Vanuit het oogpunt van de stad lijkt het echter duidelijk dat boven een bepaald aantal nieuwe kamers, we te maken

hebben met een klassieke opdeling waarvoor wel een vergunning nodig is.”

De impact is aanzienlijk aangezien het rendement van deze eigendommen totaal niet in verhouding staat tot dat van eengezinswoningen. Het gevolg is dat veel Brusselaars die op zoek zijn naar een gewone woning niet langer terecht kunnen in dit soort woningen, waarvan de prijzen de pan uit rijzen.

Bovendien is er een duidelijk effect van **verdichting en verschuiving in de bevolking**. Mensen behorende tot een bepaalde sociaal-professionele laag komen immers in de plaats.

Ten slotte blijven deze verbouwingen niet zonder gevolgen voor het **erfgoed**. *“De projectontwikkelaars mogen dan beweren dat hun ingrepen omkeerbaar zijn, er is wel vastgesteld dat, zodra er bij elke kamer een badkamer moet geïnstalleerd worden, de schade aan het erfgoed vaak bewezen en onomkeerbaar is.”*

Ten slotte wil de stad een bepaalde sociale mix behouden en gettovorming in bepaalde wijken vermijden.

De stad heeft daarom niet-bindende **aanbevelingen** geformuleerd. Het zijn richtsnoeren waarop haar ambtenaren zich kunnen baseren wanneer zij een vergunningsaanvraag moeten beoordelen. Deze aanbevelingen zorgen ook voor transparantie voor de projectontwikkelaars. Zij krijgen een duidelijk beeld van wat de stad wel en niet kan aanvaarden.

De keuze om met aanbevelingen te werken heeft te maken met de makkelijke administratieve weg die gevolgd moest worden: de aanbevelingen moesten enkel door het college. *“Het is duidelijk dat andere hervormingen, de GSV, een veel omslachtigere goedkeurings-*

procedure moeten volgen. In afwachting van die goedkeuring zijn wij dus al vooruitgegaan. Wij hopen dat de GSV zich zal laten inspireren door een aantal principes van onze richtsnoeren.”

Wat houden de aanbevelingen in? *“Er wordt een minimumgrootte vastgesteld voor de privé- en gemeenschappelijke woonruimten. Ook worden kamers van verschillende grootte en de combinatie van verschillende woonvormen, met daarbij ook traditionele huisvesting, in hetzelfde gebouw aangemoedigd. Wij geven dus geen vergunning voor alleen maar co-livingprojecten in klassieke woningen, maar wij zijn daarentegen veel soepeler voor de verbouwing van voormalige kantoren, winkels of industriële ruimten.”*

STUDENTENWONINGEN

Voor de studentenwoningen heeft de stad gebruik gemaakt van de enquête van perspective.brussels over het studentenleven en van de gegevens van haar dienst stedenbouw.

“Blik op het studentenleven: stedelijke praktijken en omgang met de stad” – analyse van de enquête 2019-2020, december 2020, 86 pagina's – beschikbaar op <https://perspective.brussels>

> Ans Persoons

Er is altijd nood aan studentenwoningen in de stad Brussel. Maar de vraag is er vooral één naar betaalbare studentenwoningen, wat niet noodzakelijkerwijs is wat projectontwikkelaars als een prioriteit zien.

Het gebrek aan een meer uitgewerkt gewestelijk kader om aan deze noden te voldoen, verklaart ook het waarom van de aanbevelingen. Zonder Elsene deze keer, omdat de situatie daar te specifiek is door de aanwezigheid van universiteiten. Ook hier wil de Stad Brussel vermijden dat studentenhuysvesting concurreert met klassieke huysvesting. Het is belangrijk om de residentiële wijken te preservieren. *“En ook hier willen we dat elke leefruimte een minimale oppervlakte heeft. Te veel projectontwikkelaars offeren ruimte op om winst te kunnen maken. De stad probeert de bouw van collectieve studentenwoningen aan te moedigen in plaats van studio's die voor studenten veel te duur zijn.”* Bij voorkeur worden dergelijke woningen gerealiseerd door industriële of kantoorgebouwen te verbouwen in plaats van woningen om te bouwen. In plaats van kleine eenheden van ongeveer tien woningen, die meestal in eengezinswoningen worden gecreëerd, streeft de stad daarom naar de ontwikkeling van **grote studentenhuysvestingsprojecten**, met tussen 40 en 50 kamers. In de eerste plaats voor het

gemak van het beheer, aangezien dit soort projecten vaak een conciërge heeft. Ten tweede, omdat het gemakkelijker te controleren is of dergelijke woningen uitsluitend door studenten worden gebruikt. Daarom wordt gevraagd met hogescholen en universiteiten samenwerkingsverbanden aan te gaan.

> Meer info

U vindt deze aanbevelingen op www.brussel.be > Stedenbouw > Plannen en reglementen

[Aanbevelingen van 17 juni 2021 voor co-living](#)

[Aanbevelingen van 17 juni 2021 voor studentenwoningen](#)

We danken Charlotte Casier voor haar co-livingkaart.

Révéléz vos ambitions

ICHEC FORMATION CONTINUE

Développeur de Talents

SECTEUR PUBLIC | RH | MANAGEMENT | FINANCE | MARKETING | ENTREPRENEURIAT

WWW.ICHECFORMATIONCONTINUE.BE

CIVADIS HEEFT ONTWIKKELD EN STELT U

EEN CLOUD-OPLOSSING GERICHT VOOR DE BEHOEFTE VAN LOKALE OVERHEDEN

HOST IN DE 2 NRB WAALSE "GEO-REDUNDANTE" DATACENTERS (TIER 3+)

MEER INFO: COMMERCIAL@CIVADIS.BE

> Valentine SNOECK, juridisch adviseur bij Brulocalis

WELK ORGAAN MAG LEGATEN EN SCHENKINGEN AANVAARDEN?

De regeling rond de schenkingen is lichtjes gewijzigd. Daarom komen wij er even op terug, en ook op de zaak van de legaten, waar Brulocalis soms over aangesproken wordt.

IN EEN NOTENDOP

De gemeenteraad bepaalt of een legaat wordt aanvaard of niet. Het college van burgemeester en schepenen kan wel de beraadslagingen van de gemeenteraad terzake voorbereiden en uitvoeren.

Voor een schenking voorziet de wet in een delegatie aan de gemeenteontvanger.

Schenkingen en legaten zijn geen handelingen die aan het goedkeuringstoezicht zijn onderworpen, maar veeleer aan het meer algemeen toezicht van vernietiging of schorsing.

1. Betreffende het bevoegde orgaan voor het aanvaarden van schenkingen en legaten

a. Principes

Het college van burgemeester en schepenen heeft "attributieve bevoegdheden", terwijl de gemeenteraad "residuaire bevoegdheden" heeft.

Anders gezegd:

- Het college heeft geen andere bevoegdheden dan die welke de wet het uitdrukkelijk toekent (de zaken opgesomd in artikel 123 van de Nieuwe gemeentewet).
 - Artikel 117 van de Nieuwe gemeentewet zegt: *"De gemeenteraad regelt alles wat van gemeentelijk belang is; hij beraadslaagt over elk ander onderwerp dat de hogere overheid hem voorlegt."*
- De raad heeft volledige rechtsbevoegdheid: hij kan alle handelingen verrichten die niet, impliciet of expliciet, verboden zijn door de wetten en reglementen.
 - Zijn bevoegdheid is een residuaire bevoegdheid, in die zin dat bij ontstentenis van een wettelijke bevoegdheid van het college, de raad bevoegd is.

Het antwoord op deze vraag hangt af van de vraag of het om een schenking of een legaat gaat.

b. Legaten

Het college is niet bevoegd. Legaten moeten dus door de gemeenteraad worden aanvaard.

Er is geen rechtsgrondslag op basis waarvan de gemeenteraad deze bevoegdheid kan delegeren.

Het college van burgemeester en schepenen is evenwel bevoegd om de beraadslagingen van de gemeenteraad voor te bereiden en uit te voeren (ondertekening van de notariële akte).

c. Schenkingen

Voor schenkingen daarentegen voorziet de wet in een delegatie aan de gemeenteontvanger.

Het besluit van de Regent van 26 december 1944 waarbij aan sommige titularissen van ambten opdracht wordt gegeven tot het aanvaarden van schenkingen onder de levenden ten behoeve van andere rechtspersonen dan de provinciale commissies voor studiebeurzenstichtingen en de bisschoppelijke seminaries¹, bepaalt in artikel 1:

"De voorlopige aanvaarding van schenkingen onder levenden, hun betekening en de betekening van de goedkeuring vanwege de bevoegde overheid evenals de definitieve aanvaarding en hun betekening geschieden door de schatbewaarder of ontvanger. Bij ontstentenis of in geval van afwezigheid of verhindering, gebeurt het door de voorzitter hetzij van het beschikkend, hetzij van het uitvoerend orgaan van de begiftigde instelling. Hetzelfde geldt voor de overschrijving van de akten op het kantoor der hypotheeken."

Deze wettelijke delegatie is verplicht.

De gemeenteontvanger aanvaardt voorlopig de schenking en verschijnt voor de betrokken notaris.

Vanaf 1 juli 2022² is de volgorde als volgt:

- Voorlopige aanvaarding van de schenking: gemeenteontvanger
- Schatting van het onroerend goed door het aankoopcomité van het gewest (als het om een gebouw gaat)
- Formele aanvaarding van de schenking: gemeente
- Bezorgen van het dossier aan het toezicht: college (zie punt 2)
- Definitieve aanvaarding van de schenking: gemeenteontvanger.

2. Voor het aspect toezicht

Schenkingen en legaten zijn geen rechtshandelingen die onderworpen zijn aan het goedkeuringstoezicht. Wat daaraan wel onderworpen is, wordt opgelijst in art. 13 van de ordonnantie houdende regeling van het administratief toezicht op de gemeenten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest van 14 mei 1998 (BS 17 juli 1998).

Overeenkomstig art. 6. § 2 van de ordonnantie van 14 mei 1998:

1. BS 13 januari 1945.

2. Dit was voorheen geregeld bij de wet van 12 juli 1931 betreffende de uitbreiding tot alle rechtspersonen van het voordeel van de voorlopige aanvaarding van bij akten gedane schenkingen onder de levenden. Deze wet is bijgevolg opgeheven vanaf de inwerkingtreding op 1 juli van de wet van 19 januari 2022 houdende boek 2, titel 3, "Relatievermogensrecht" en boek 4 "Nalatenschappen, schenkingen en testamenten" van het Burgerlijk wetboek (BS 14 maart 2022).

“§ 2. De Regering bepaalt welke andere akten dan die bedoeld in artikel 13, de gemeentelijke overheden haar moeten toezenden, alsmede de nadere regels betreffende deze toezending”.

Daartoe is in artikel 1 van het besluit van de regering van 16 juli 1998 (BS 10 september 1998) het volgende bepaald:

“De akten van de gemeenteoverheden betreffende de volgende onderwerpen worden binnen twintig dagen nadat ze zijn vastgesteld, toegezonden aan de Minister belast met Plaatselijke Besturen:

(...)

6° het verkrijgen of vervreemden van eigendom of zakelijke rechten met betrekking tot onroerende goederen.”

Dit kan het geval zijn voor schenkingen en legaten van gebouwen aan de gemeente.

Hieruit volgt dat de handelingen zijn onderworpen aan het algemeen toezicht van vernietiging of schorsing. De beraadslagingen moeten aan het gewestelijk toezicht worden bezorgd binnen 20 dagen nadat de gemeente de beslissing heeft genomen. Het gewest heeft normaliter 40 dagen de tijd om het besluit te vernietigen of te schorsen.

EN IN HET BURGERLIJK WETBOEK

Enkele artikelen uit het [Burgerlijk Wetboek](#) zijn hier ook van belang:

“Art. 4.143. Rechtspersonen

Voor schenkingen of legaten ten voordele van rechtspersonen is machtiging of goedkeuring vereist indien de wet daarin voorziet.

Indien de rechtspersoon aan wie een schenking aangeboden wordt ze slechts na machtiging of goedkeuring kan aanvaarden, kan hij de schenking voorlopig aanvaarden, zoals nader in artikel 4.161, derde lid, bepaald.”

“Art. 4.161. Vereiste van aanvaarding

De schenking bindt de schenker niet en heeft generlei gevolg, dan van de dag waarop zij in uitdrukkelijke bewoordingen is aanvaard.

De aanvaarding kan geschieden tijdens het leven van de schenker door een latere, authentieke akte. In dat geval verschijnt de schenker of de persoon die hij heeft aangeduid om hem hiertoe te vertegenwoordigen, in de akte van aanvaarding om er kennis van te nemen. De volmacht waarvan in dit lid sprake moet worden vastgesteld bij notariële akte.

De voorlopige aanvaarding waarvan sprake in het tweede lid van artikel 4.143 is een aanvaarding onder voorbehoud van machtiging of goedkeuring, die de schenker onder dat voorbehoud bindt zodra hij er kennis van gekregen heeft. Deze voorlopige aanvaarding wordt vastgesteld in de akte van schenking of in een latere authentieke akte. Voor de voorlopige en voor de definitieve aanvaarding na machtiging of goedkeuring, evenals voor de kennisgeving ervan, geldt het bepaalde in het tweede lid.”

“Art. 4.165. Onroerende publiciteit

Indien de schenking betrekking heeft op een zakelijk onroerend recht, worden overgeschreven, zoals bepaald in artikel 3.30, § 1, de akte van schenking, en de akte van aanvaarding, indien deze in een latere akte wordt vastgesteld. Worden eveneens overgeschreven, in voorkomend geval, de akte van voorlopige aanvaarding en de akte van definitieve aanvaarding.”

In een notendop

De taken van de gemeente

TAKEN VAN DE GEMEENTE

Brulocalis publiceert een nieuwe brochure waarin de taken van de gemeente worden uitgelegd. Deze brochure legt in een twintigtal bladzijden uit waar gemeenten zich zoal mee bezighouden. Er wordt niet te veel in de technische details getreden, maar de zaken worden ook niet al te simplistisch voorgesteld, hetgeen maakt dat de brochure toegankelijk is voor de meeste mensen. Enerzijds wordt er gesproken over de wettelijke verplichtingen van de gemeenten: handhaving van de openbare orde, bijhouden van registers van de burgerlijke stand en bevolkingsregisters, onderwijs, afgifte van stedenbouwkundige en milieuvergunningen,... Ook de verwerking van persoonsgegevens komt aan bod.

Anderzijds gaat de brochure ook dieper in op alles wat van belang is voor de gemeente. En dit kan heel breed gaan, want we hebben het over zaken zoals verkeer en regulering van de openbare weg, huisvesting, tools voor planning en stedenbouw, en over socio-culturele activiteiten. We vergeten ook niet om de ontwikkeling te bekijken vanuit het standpunt van het Gemeentelijk Ontwikkelingsplan.

24 pagina's om de gemeente te ontdekken... of om je geheugen op te frissen.

De publicatie Taken van de gemeente zal onder andere overhandigd worden aan de deelnemers van de opleiding voor mandatarissen die aan het begin van het schooljaar zal worden georganiseerd.

Lees het PDF ervan op www.brulocalis.brussels

BRULOCALIS VERSTERKT HAAR TEAMS

De Federatie van OCMW's moest nog één vacature invullen om het kader te versterken. Dit is nu gebeurd met de komst van de Heer **Sanoussy Balde** op 20 juni.

Tot slot spijt het Brulocalis ontzettend een pijler van haar mobiliteitsafdeling te moeten zien vertrekken; **Erik Caelen** verlaat de vereniging immers binnenkort.

Het is een understatement wanneer we zeggen dat Erik

Caelen echt de "belichaming" was van de mobiliteitscel. Zijn expertise wordt dan ook tot ver buiten Brulocalis erkend. Met Erik nemen we afscheid van een echte mobiliteitsexpert, die nu aan het begin staat van een welverdiend pensioen. Erik Caelen begon zijn carrière bij de politie, en trad begin 2000 toe tot de Vereniging van de Stad en de Gemeenten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (de vroegere naam van Brulocalis). Dankzij zijn grondige kennis van de problematiek heeft hij een tijdje kunnen werken op het kabinet van de minister van Mobiliteit, om daarna zijn expertise opnieuw ten dienste te stellen van het lokale niveau. Hij heeft gemeenten en politiezones altijd geholpen om de verkeersregels beter te leren kennen, en zijn bijdrage aan de debatten over mobiliteitshervormingen was steeds erg waardevol. Erik, de hele Vereniging wenst je het allerbeste toe voor de toekomst.

We geven toe dat Brulocalis zich al enige tijd aan het voorbereiden was op de transitie, met de komst van Sophie Van den Berghe en Nina Ramos in de cel. Maar we zetten nu ook een nieuwe stap met de aanwerving van een nieuwe adviseur, de heer Philippe Moreau. Philippe was voorheen mobiliteitsexpert bij de gemeente Berchem en zal normaal gezien begin augustus bij ons beginnen. Het team zal dus weer voltallig zijn.

ZULLEN JULLIE ER OOK ZIJN?

- Op 9 september organiseert de Federatie van OCMW's in het Belfius-auditorium

van Passage 44 een bijeenkomst over innoverende gesubsidieerde projecten van Brusselse OCMW's.

- Eén week later, op 15 september, organiseert Brulocalis eveneens in het Belfius-auditorium van Passage 44 een opleidingsevenement voor gemeentelijke mandatarissen. Binnenkort meer info hierover op www.brulocalis.brussels.

WAREN JULLIE ERBIJ?

- Op 22 juni organiseerde Brulocalis haar **algemene vergadering**. Na de online edities (door de coronasituatie), was dit een editie die opnieuw "face-to-face" doorging. De goedgekeurde begroting en rekeningen zijn te vinden op de website van Brulocalis. Maar deze algemene vergadering had ook een thematisch gedeelte, dat dit jaar in het teken stond van fake nieuws en aanzetten tot haat. Daarbij werd gekeken naar de strategieën om desinformatie tegen te gaan in de aanloop naar de volgende gemeenteraadsverkiezingen. Dit is een belangrijk onderwerp, aangezien we de laatste jaren op het internet en op sociale netwerken verschijnselen hebben gezien die de democratie ontwrichten, zoals de systematische en opzettelijke verspreiding van desinformatie. Verschillende sprekers en experts gespecialiseerd in de analyse van radicalisering, **fake news**, of **desinformatie en propaganda** waren aanwezig om de kwesties te bespreken tijdens dit gesprek gemoderd door een journalist van BX1 (Valérie Leclercq): Dominique Laurent, Departementshoofd Countering Violent Extremism, Anne Morelli, hoogleraar Historische kritiek aan de ULB, Véronique Pacaut, 3de adjunct voor Begroting, Financiën en HR, internationale betrekkingen en jumelage van de stad Autun (Frankrijk), Pierre Voué, gegevensanalist - Textgain, en een vertegenwoordiger van de staatsveiligheid (die anoniem moet blijven).

De rekeningen en begrotingen van de AV, alsook het activiteitenverslag zijn te vinden op www.brulocalis.brussels.

- Eerder dit jaar, op 22 april, organiseerde Brulocalis een studiemiddag over "**Actualiteit over huisvesting** (co-living, intergenerationeel samenwonen, studentenwoningen) en Brusselse regelgeving over toeristische logies". In het thematische dossier in deze editie geven we wat meer informatie over dit event.
- Na een reeks van 6 opleidingen en workshops in april over de projectoproep voor Klimaat, organiseerde de afdeling Duurzame Stad in mei en juni een aantal

nieuwe evenementen. Deze waren gewijd aan "indicatoren - AirParif", aan een veldbezoek van projecten voor duurzame ontwikkeling in Jette, aan het label ecodynamische onderneming, en aan Europese projecten voor mandatarissen die belast zijn met duurzame ontwikkeling of milieu.

- Op 18 mei organiseerde de Federatie van Brusselse OCMW's een **colloquium over psychosociale begeleiding van gebruikers van Brusselse OCMW's in het digitale tijdperk**. Twee jaar corona hebben het sociale werk nog meer onder druk gezet. In dit nummer van de Nieuwsbrief kom je meer te weten over dit evenement gewijd aan de problematiek van de digitale kloof in een wereld waar het digitale steeds meer aan belang wint.
- Tot slot heeft Brulocalis op 9 juni een **opleiding gehouden over Europese projectoproepen op het vlak van duurzame stadsontwikkeling, klimaat en energie**. De adviseur Europa presenteerde het Europees programma voor milieu en klimaat (LIFE) evenals de Europese programma's voor territoriale samenwerking (Interreg, Urbact, enz.). De gemeente Schaarbeek heeft het project "Making spend matter" gepresenteerd dat door Urbact gefinancierd wordt. Dit programma heeft het de overheid mogelijk gemaakt een actieplan op te stellen om een duurzamer beleid te voeren op het vlak van overheidsopdrachten.

OOK OP HET VLAK VAN MOBILITEIT BEWEGEN DE ZAKEN

- Op 17 juni heeft Brulocalis, in samenwerking met Brussel Mobiliteit, een eerste **werkgroep** georganiseerd met als doel te bepalen hoe Actie 13 van het Gewestelijk actieplan verkeersveiligheid 2021-2030 het best kan worden uitgevoerd. Daarbij gaat het om het creëren en toekennen van een **werkings subsidie** voor de gemeenten ter **financiering van een voltijds medewerker per gemeente voor de opvolging van het verkeersveiligheidsbeleid**. Dit was de gelegenheid om dieper in te gaan op de taakomschrijving van deze nieuwe functie en hoe we dit, rekening houdend met de specifieke kenmerken van elke gemeente, het beste in de praktijk omzetten. Een voltijds medewerker in elke gemeente, gefinancierd door het Gewest, die zich uitsluitend bezighoudt met verkeersveiligheid... Dit is echt een belangrijke stap voorwaarts voor het Brussels Gewest op dat vlak.

De presentatie van het Gewestelijk actieplan kan je terugvinden in **nr 63 van de Gids van de Mobiliteit**.

- Op 6 mei en 10 juni heeft Brulocalis de **projectoproep "Duurzame mobiliteit 2022"** van Brussel Mobiliteit georganiseerd. Brulocalis zetelde ook in de **jury**. Niet minder dan 18 projecten uit 7 gemeenten werden geanalyseerd, en slechts één project werd geweigerd. De deadline voor het indienen van projecten voor 2022 was 4 juli!
- De voorbereidingen voor de **autoloze dag en de mobiliteitsweek** zijn opnieuw van start gegaan. Op 4 mei heeft Brulocalis de werkgroepen "Doorgangsbewijzen" en "Politie" georganiseerd om samen met de mobiliteitsactoren van de gemeente, het Gewest en de politiezones te spreken over praktische details zoals doorgangsbewijzen, de afsluitingsprocedure van het Gewest en de communicatie. Op 9 juni heeft Brulocalis de beheerders van de doorgangsbewijzen van de Brusselse gemeenten en het CIBG bijeengebracht om de software en de formulieren voor het beheer van de doorgangsbewijzen via Irisbox te perfectioneren.
- Op 17 mei heeft de **werkgroep elektrische opladen** vergaderd over de stand van zaken wat betreft de uitrol van laadpalen, de parkeerproblematiek en het zogenaamde "wild" opladen. Brulocalis heeft het kabinet Maron, Brussel Mobiliteit en Brussel Leefmilieu uitgenodigd om deze onderwerpen voor te stellen.
- Op 1 juni is dezelfde werkgroep "elektrisch opladen" opnieuw bijegekomen, maar deze keer om de juridische aspecten te bespreken. Dit was voor de juridische dienst van Brulocalis een gelegenheid om het **model van wegvergunning en regelgeving** te presenteren dat voorgesteld wordt aan de gemeenten voor de uitrol van laadpalen met de operatoren. Sibelga is hier ook zijn nieuwe lastenboek 2023 komen voorstellen.

In **Nieuwsbrief nr 127** kan je ons artikel lezen over laadpalen.

- Op 30 mei heeft Brulocalis de werkgroep "parkeren" samengebracht in zijn kantoren om te praten over parkeren voor **fietsen en bakfietsen**. Parking Brussels kwam de resultaten voorstellen van zijn studie over de strategie inzake parkeren voor bakfietsen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (benchmark, geografische spreiding, normen en aanbevelingen). Tijdens deze gesprekken hebben we ook de ervaringen en adviezen van de gemeenten kunnen verzamelen. Deze kunnen dienen als basis voor het opstellen van het volgende Gewestelijk Parkeerbeleidsplan.

INTERGEMEENTELIJKE SAMENWERKING

Zoals jullie wel weten, begint de GIS aan een nieuw programma voor de jaren 2022-2026.

Het gaat om een programma dat vorig jaar is ingediend, maar dat een lange administratieve procedure moest doorlopen en in april werd afgerond toen Brulocalis bericht ontving dat het programma was aanvaard.

Het programma 2017-2021 was echter nog helemaal afgerond. De cel Samenwerking, terug in het land na missies in Marokko en Congo (zie vorige edities), heeft het **eindverslag** van het programma bij de DGD ingediend. Dit is een samenvatting van de verslagen die werden ingediend door de talrijke gemeenten die hebben deelgenomen aan het programma in elk van de vijf landen (Congo, Senegal, Marokko en – enkel voor Wallonië – Benin en Burkina). Het programma 2017-2021 maakt ook nog het voorwerp uit van een **externe audit**, die eind juni moet zijn afgerond.

EUROPA

Op 8 juni nam Brulocalis deel aan de vergadering van het Directoraat-generaal Communicatie van de Europese Commissie over het **project "Bouwen aan Europa met lokale raadsleden"**. Het doel hiervan is om een Europees netwerk van lokale verkozenen te creëren om over de EU te communiceren in een nooit eerder geziene alliantie tussen het Europese en het lokale bestuursniveau. Het project moet samenwerking tussen plaatselijke politici mogelijk maken, met als doel betere informatie over en verhoogde betrokkenheid bij Europese kwesties die van belang zijn voor de mensen op lokaal niveau. Daarnaast moet het project ook het debat over de toekomst van Europa aanzwengelen. De uiteindelijke ambitie is het ondersteunen van de creatie van een waarlijk Europees publieke ruimte.

De Europese Commissie nodigt lokale entiteiten uit om zich doorlopend kandidaat te stellen voor het lidmaatschap van het netwerk. Daartoe moeten zij een formulier invullen met de naam van het raadslid dat wordt voorgedragen als lid van het netwerk "Bouwen aan Europa met lokale raadsleden".

Elk lid zal het debat aangaan met mensen uit zijn/haar kiesdistrict en/of de lokale media over initiatieven en algemene politieke maatregelen van de EU. De lokale communicatie over de EU die hieruit voortvloeit, zal bijzonder waardevol zijn na de dynamiek van de Conferentie over de toekomst van Europa, en in de context van NextGenerationEU. Het project wordt georganiseerd in nauwe samenwerking met het Europees Netwerk van Regionale en Lokale Raadsleden van het Comité van de Regio's.

> Meer info

<https://building-europe-with-local-councillors.europa.eu>

Energiecrisis en inflatie: grotere financiële schok dan de covidfactuur

STUDIE LOKALE FINANCIËN 2022

Terwijl gemeentebesturen nog steeds onrechtstreeks de nasleep van de gezondheids crisis in de gemeentelijke financiën voelen, hebben ze met 2 nieuwe uitdagingen te kampen: een steeds hogere energiekost en een inflatie op haar hoogste peil in 40 jaar. Ondanks federale energiemaatregelen houden steden en gemeenten nauwlettend de eigen energiefactuur in de gaten en zien ze een toenemend aantal steunaanvragen bij het OCMW, terwijl tegelijkertijd de loonindexering druk zet op de gemeentebegroting.

Zullen steden en gemeenten hun voorbeeldfunctie in de energietransitie en hun rol als belangrijke investeringsmotor kunnen waarmaken?

Belfius Research maakt de balans op in de Studie Lokale Financiën 2022. Raadpleeg de analyses en conclusies op belfius.be/studies.

Belfius